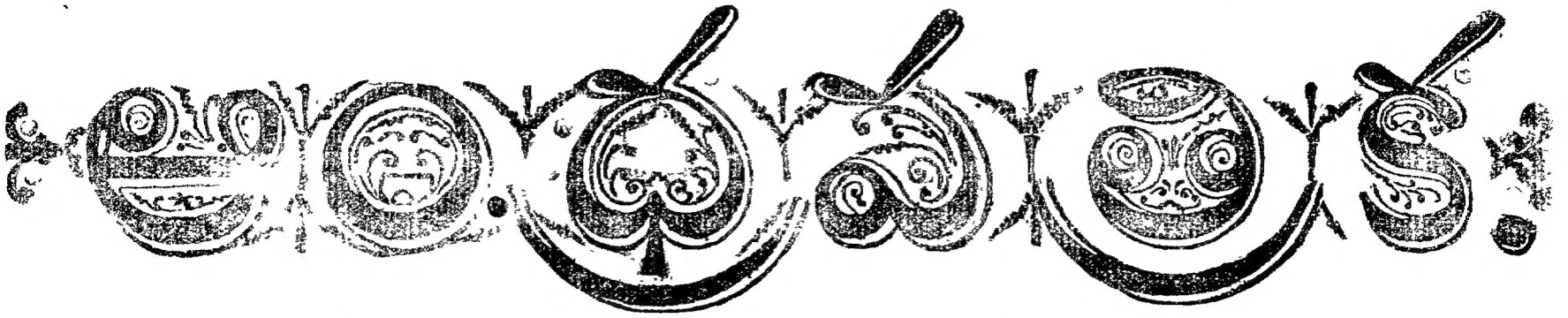

Register No. M. 1118.

Post Box No. 212.

వి డి ప త్రి క 1-కి 0-1-6

Telephone No. 544.

ప్రతి దినము ప్రకటింపఁబడును.

311011

Vol. 11
సంపుటము ౧౧

జెన్న పట్టణము 1924 వ సం॥ ఆగస్టు నెల 11-వ తేది సోమవారము
(శ్రీ) రక్తాక్షినామ సంవత్సరము, శ్రావణమాస శుద్ధ ఏకాదశి ౧౧.

No. 113
సంచిక ౧౧౩

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

నొప్పు గొప్పవారిచే వేలకు వేలు యోగ్యతాపత్రములు పొందియున్నది. పంచభాష చీటి చూచి కొనిన మోసముగలుగదు.

అమృతాంజనము సకలవిధ

నొప్పులకు సంజీవివంటిది

తలనొప్పుల మాన్పును, పాయువుపోట్ల బాపును,
పార్శవు నొప్పుల బారదోలును, పోట్లగొట్టును.
బెణుకుల భేదించును వాపుల రూపుమాఘను.
దగ్గును తగ్గించును దురదనుతొలగించును.

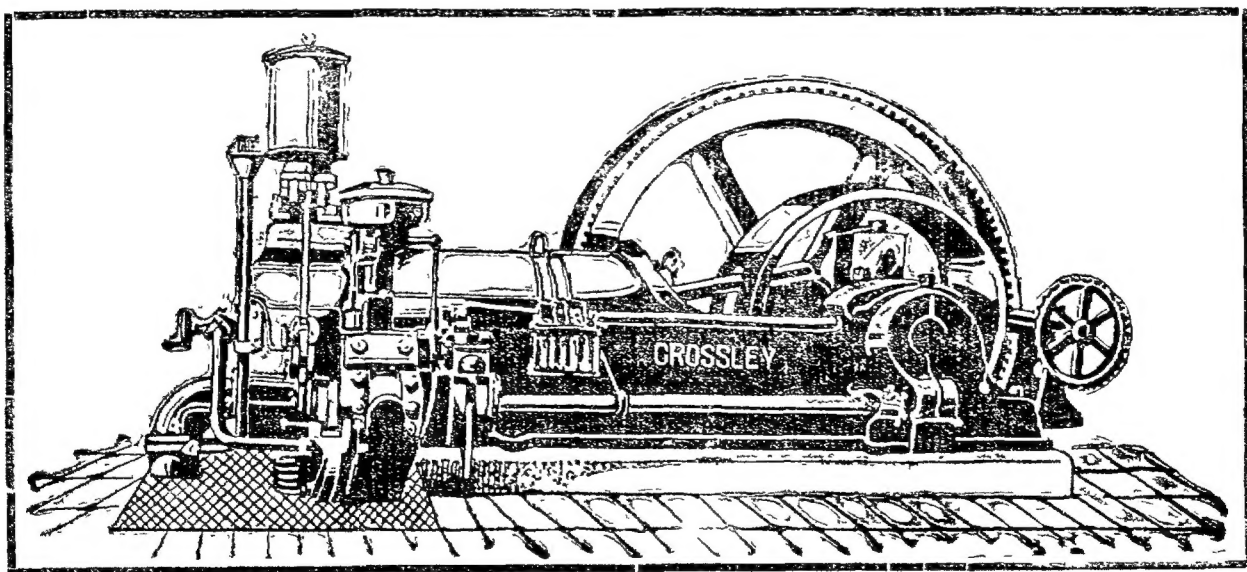
ఈమందును రుద్దగానే చెమట పట్టుటవలన శరీర
మందలి దుష్పదార్థములను తొలగించి జేహమున
కారోగ్యము గలిగించును. నొళ్ళు తీసివేసును.
విదేశములలో కూడ వాడుచున్నారు.

చక్కనిడబ్బీతో నహా సీసా 1-కి ర్పు 0-10-0; డజన్ 1-కి ర్పు 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.
అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుశెట్టి వీధి మద్రాసు లేక, బొంబాయి

క్రాస్సిగాను ఆండ్ ఆయిల్ ఎంజినులు

ప్రపంచమునందు మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనవి, మితవ్యయముగలవి.

మిక్కిలి శ్రేష్ఠ
మైనరకము ఇం
టర్నల్ కంబస్ట
న్ ఎంజినులు త
యారు చేయుట
యందు కృత సంత
కర్తముల అను
భవము గలదు.

నూతన ఎంజిన్
రింగు శాస్త్రము
నందు తెలుపబడి
న పకారము సరి
యైన ప్రైము
మూవింగ్ మొద
లగువాటితో
గలదు.

అనుభవము జాస్తిగానుండనవసరములేదు. మిక్కిలి సరసమైన క్రాస్సిగానుల్ నూనెను ఎంజినుకు ఉపయోగించవచ్చును. మిక్కిలి మితవ్యయముగలది

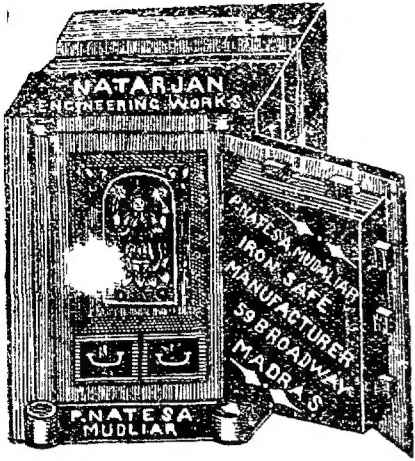
ఎంజిన్లను, రైసుమిల్లు స్వంతదారులు, వ్యవసాయదారులు, యితరులు మాకు వ్రాయకొరెదము.

క్రాస్సిబ్రదర్స్ (లిమిటెడ్) 14, బ్రాడ్వే, మద్రాసు

స ర న ము

దృ థ మై న ది

న మ్మ క మై న ది

యిప్పటిమో ప్రభుత్వకారము బాగుగా తయారుచేయబడిన ఇనుపపెట్టెలు ఈదిగువ తెలుపబడిన వారివద్ద అమ్మకమునకు సిద్ధముగాయ్యున్నది. బాంకులు, కంపెనీలు, కార్యాలయములు, కోఆపరేటివ్ సంఘములు మొదలగువాటికి సరఫరా చేయబడినవి. (1429)

వి. న తే శ మొదలి యార్,

ఇరుపపెట్టెలు చేయువారు. 59, బ్రాడ్వే, మద్రాసు. సటరాజన్ ఎంజినీరింగు వర్కుసు. ఐరన్ అండు బ్రాస్ ఫౌండర్లు ఆయిల్ ఎంజినులు, మోటారులు, మెషినుభాగములు, మొదలగునవి రిపేరు చేయుటయందు సమర్థులవారు. రైసుమిల్లుకు కావలసిన సిలండర్లు, సాప్లింగు, పట్టులు, సరసముగా యివ్వబడును. కుబ్బరాయపేట్లోని, పెద్దనాయక్ పేట, మద్రాసు. మెషినులకు సంబంధించిన భాగములన్నియు ఆర్డరు యిచ్చిన తరువాత చేసి యివ్వబడును. ఉత్తరములు వ్రాసిన బరులు వ్రాయబడును.

భీమవరం డి॥ ము॥ కోర్టులో

O S 294-24 వాదులు—దంతులూరి అయ్యతరామరాజు వగయిరా సా॥ కోర్టులో.

న ది 8 ప్రతివాదులు:—పిల్లి ఆనందం వగయిరా సా॥ కోర్టులో భీమవరం తాలూకా కోర్టులో గామంలోని వాదులు తాలూకా నె 162 ఎ లోని దావాప్రాసు దాఖలా ఎ మార్కు గట్టు అనుభవించుటలో ఆటంకము కలుగజేయును నె 161 లో అసహ్యకరమయిన పదార్థములు వేయుచున్నా చిక్కులు పెట్టుచు న్నందున ఇక అట్లు చేయుకుండుటకు కాశ్యతపు ఇకోజక్ష్ కొనిమి శ్రీం మాలపల్లి కాపురమ్మలు యావన్మందితరపున ప్రతివాదుల పయిని వాదులు దావాచేసినారు. యందుకు ఆ డ్డేవణపున్నవారు 22.8.24 తేదీని భీమవరం డి॥ ము॥ కోర్టువారినియెటు హాజరయి మనవిచేసుకోవలెను.

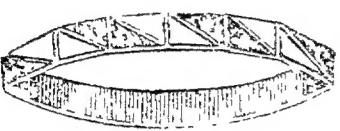
రాయనము మొకటరామయ్య, భీమవరం 12.7.24. వాదులతరపు పీ డరు.

పుట్టు వెండుకల ఏలము అమకము

విజయనగరము సంస్థానమునకు చేరిన సింహా నలమునందుండు తొరపుట్టుమునందు 1333 ఘన లీలో సేకరించబడిన పుట్టు వెండుకలు సింహాచల మునందు 1.10.24 తేదీని బహిరంగ ఏలము వేసి విక్రయించబడును. సింహాచలము నదరు రైల్వే ట్రేషనునుండి 3 మైళ్ల దూరములోను, బి. ఎన్. ఆర్. రోడ్డుమీద నున్న వాల్తేరు రైల్వే ట్రేషను నుండి 7 మైళ్ల దూరములోను ఉన్నది. వెండు కలు ఈ దిగువ తెలుపబడిన ప్రకారము 3 భాగ ములుగా భాగించబడియున్నది.

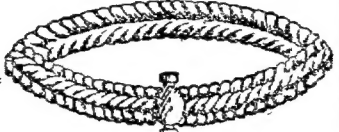
ఒక అడుగు నిడివి మొదలు	} 1138
1½ అడుగువరకు నిడివిగలవి.	
9 అంగుళముల నిడివి	} 779
మొదలు 12 నిడివి గలవి	
9 అంగుళములకు తక్కువ నిడివి గలవి.	} 4027

మొత్తము 5944 పానులు ఇతర వివరములకు దేవసానము అమీనా, సింహాచలము అని వ్రాసిన బదులు వ్రాయబడును.

బోలు చేతి గొలుసులు

3 స.8 సవరములలో తయారు చేయవచ్చును. తరుగు సహా మజూరి జత 1 కి రు. 1

గెట్టి గొలుసులు

5 స.80 సవరముల వరకు తయారు చేయవచ్చును జత 1 కి మజూరి రు. 10, 15 వరకు గలదు.

(2) 172 పుటల మా అందమైన క్యాలటాగు ధర రు. 1-0-0. ఉమ్మడి రామయ్య శెట్టి, గురుస్వామి శెట్టి కంపెనీ, నగలవర్తకులు, 25 చైనాబజారులోడ్డు మద్రాసు.

బిలహిమము, వరముల బిలహిమము

జి శి ర

ర క్ష హా వి

మొదలగు వాటికి.

Deschiens' syrup

2821

సీరపుడు ఉపయోగించుము

ఇది, ఆరోగ్యమును, బలము, నియంత్రణపదియు, 30,000 వైద్యులు ఒప్పుకొనియున్నాను. డిస్కెన్సు, పారిస్ అను మార్కును, గమనించుము. ఎక్కడను చిక్కును

మలకోశము, మెదడు చల్లదనముగా

నున్నచో ఏవ్యాధియైనను వచ్చునను భయములేక ఉండవచ్చును.

ముకోశము, మెదడు చల్లదనము గానున్న ఏవ్యాధియారాద నిర్భయముగానుండ వచ్చును. ఇదియే శాస్త్రములందు చెప్పబడియున్నది. ఈవర్ధిని ఆచరించు వారికి ఏవ్యాధియారదు. క్రమముగా రాబిన్నస్సు "పేకెంటు" బార్లీని వాడిన ఉదరమును చల్లగాను, మల్ల కోశమును కుద్రముగాను ఉంచుచు, ఇతరమును రా నీయదు. నులకోశము కుద్రముగాను, చల్లదన ముగానున్నప్పుడు మెద డును చల్లగానే యుండు ను. అట్టి, ఇతరము, రుబ పోష్టి మొదలగునవి విచ్చుననిభయ మేలేదు. వైద్యులు కవిరాజులు దా నిని ఉపయోగించవలసినట్లు ఎప్పుడును శిష్యావు చేయదున్నారు. దానిచేలి గిన మంచితలములనుబట్టి. రాబిన్నస్సు "పేకెంటు" బార్లీ కంటెను కుద్రమైజ్జీయు, రేలిక యైన అహారము లేదని వైద్యులు, కవి రాజులే అంగీకరించియున్నారు. రోగులు, ఆరోగ్యవంతులు, ముసలివారు వరుసువువారు మొదలగువా రందరను (దీనిని ఎప్పుడును ఉపయోగించవలెను.)

అమృతాంజనము

జ గ త్ర ప సి ధ్ధ మై న ది

అన్ని సుఖములకు మంచిమందు

అమృతాంజనము ప్రాచ్యదేశ మూలికల సంపుటిచే హి, దూదేశమునందు సిద్ధముచేయబడిన లోకప్రఖ్యాత మైనమందు. ఇది ఇప్పుడిప్పుడు తయారుగుచున్న క్రొత్త మందు గాదు. ఇరువదేండ్లు గా దేశమునం దంతటను వాడుకలో నుండి మెప్పును బొందిన. దివ్యామృతము నొప్పులు, వాపులు, గాయములు, బిళ్ళలు, పోట్లు బెణుకులు, మొదలగు బాధలకు అమృతాంజనము ప్రథమ సహాయముగా వెంటనే పనిజేయును. చర్మముపైన రాచిన లోపలకి వ్యాపించి లోపలి నొప్పులు సములము పోగలవు, నెత్తురు ప్రతిక్షణమునందును శరీరాంగములకు ఆహారపదార్థములను గొనిపోయి అచ్చటి కిల్లిపదార్థము లను గ్రహించి ప్రాణరక్షణము జేయుచున్నది.

అన్ని పాపులో దొరకును మదరాసు బొంబాయి

ఖంజరీ వాద్యము

బేతపూడి భగవంతురాయగారు

న్యాయవాదులను, జంతుగాత్రగానముతోడ నాంధ్రదేశమునందు గానసభల గావించువారను అగు హరి నాగభూషణం పంతులుగారు స్వతంత్రించి యొక యపూర్వసిద్ధాంతమును జేయఁ గడంగుచున్నారు. సభలందు పల్కుచున్నారు. వారాప్రతికలందు వ్యాసములఁ బ్రకటించుచున్నారు. ఖంజరీ వాద్యమును గానసభలందు నిషేధింపవలయునట. ఇది బహుజనులకు సంబంధించినవిషయ మగుటచే అధికప్రచారముగల తమప్రతికకు వ్రాయుచున్నాను. ప్రచురింతురుగాక.

ఈ ఖంజరీ వాద్యమును బహిష్కరింపు డనుటకు వీరిచ్చుకారణ మేమనఁగా:- ఎవరో, ఎప్పుడో, ఎక్కడనో, జరిపిన గానసభయందు ఖంజరీవాద్యధ్వని వీరి చెవులకు తదితర గానధ్వని నతిక్రమించి వినుబడినదట. కావున నాంధ్రదేశ వాసులెల్లరును ఆ వాద్యమును బహిష్కరింపవలయునట! ఇదివిషయ రీతిము కాదా? వారియందుతప్పవచ్చునో వారి నే దిద్దుకొమ్మనవలయు; కానినో బహుజనానందకరముగ నుండిన యీ వాద్యము వీరిచెవులకు కఠినముగ నుండునెడ నట్టి చెవులైన సంస్కరించుకొనవలయు. కాని, వాద్యమును బహిష్కరింతురా! ఇచ్చట నొకధర్మము నెఱుంగవలసియున్నది. సృష్టియందలి సమస్తదార్థములును ప్రయోజనకరములే. బహిష్కారార్థము లే వియుఁగావు. ఉపయోగించుకొను విధానములేత వానివలని గుణదోషములు కలుగును. వైత్యరోగికి పంచదార విషప్రాయ మగుచు ప్రాయమును దీయును. మరణావస్థలోనుండిన వాత రోగికి గరళము అమృతప్రాయమగుచు ప్రాణదానము చేయును. అంతియకాని అన్యముతినన వైత్యమగ్యము, నీరుద్రావిన తైల్యమనియు విస్మయించుచుండురా! అట్లు గు నెడ నింటిలో శ్రితశిలలు, అగ్నిపెట్టెలు, రోళ్లు, రోకళ్లు నుండఁదగవు. ఇవన్నియు నెప్పుడయిన ప్రమాదజనకములే. దోషము కలుగకుండునట్లు వస్తువుల నెఱిగి యుపయోగించుకొనుట మన విధి. బహిష్కరింతు మనుట పారపాటు.

ఖంజరీవాద్యము కప్పలొడవలె నుండునట. భిక్షుకులు వాయింతురట. శవములవెంట వాయింతురట. దీనిచే చెవులు బ్రద్దలగునట. సన్నాయిమేళములో పెట్టనగనట. ఇవి వేదవాక్యములూ, శాస్త్రవాక్యములూ, పేతువాదము లూ వీరియఁ గావు. గిట్టనివాని కాపనార్థములు. వనదేశములో శవములవెంట సన్నాయిమేళమును వాయింపుచు, తాళమృదంగ, ఫిడేలువాద్యములతో గాత్రగానముతో భజనలను సల్పుచున్నారు. వీని నన్నిటినిగూడ విస్మయించుచుండురా? కాబట్టి యీ గిరసనవాక్యములకు ప్రత్యుత్తరము లక్కఱలేదు. కాని ఇట్టి మంగళహారతులనే మన ద్రవిడసోదరులకు వీరు పూర్తిగ నిచ్చుచున్నారు. జంతు కొంతు లేక ఎంతమాటైనను వ్రాయుచున్నారు. ఆంధ్రు లభోగతిపాలకులకు ద్రవిడసోదరులే కారణమట. ఇంతకున్న మరేమి వ్రాయవలయు? ఇది వారి వాక్యములలో నొకటి. ఇంతకును ద్రవిడు లానరించిన మహాపాతకమేమి? వారు గానవాద్యములందు ప్రజ్ఞల బ్రవర్తించిరట వారి నాంధ్రు లనుకరించిరట. ఇది దురమకరణమట. ఖంజరీవాద్యమే యందుకు దృష్టాంతమట. బలేసారాంశము తీసి నారు. ఫిడేలు వాద్యమువలె నిది విదేశవాద్యము కాదు. పురాతనములయిన మన స్వదేశవాద్యములలో నొకటి. రెట్టారి రంగరాజుకవి భానుమతీవరణయ చతుర్థాశ్వాసమునందు “నీ|| కాహళదుందుభి ఖంజరీమర్దళ భేరిరవంబులు బోరుకలగ” అని వర్ణించియున్నారు. దీనియ ప్రజలు ఒక్కనాటిసభకు మాడునాలుగువందలు రూప్యముల నిచ్చి, వాయింపించి, విని, యానందించుచున్నారు. మనదేశ మందలి శ్రీనివాసయ్యంగారు, తిరుక్కోడికావలి కృష్ణయ్యగారు, బిదారం కృష్ణప్పగారు లోనగు సుప్రసిద్ధగాయకులెల్లరు దీనిని ప్రక్కవాద్యముగాఁ బెట్టుకొని, సభలఁ గావించి, మెచ్చియున్నారు. సభ్యుల నానందించుచున్నారు. ఇట్టివాద్యమునకు వీరి బహిష్కరణమా! అంత ప్రతికయా! దానికే గౌరవము వీరి కెప్పుడో అది కఠినముగ వినఁబడుటయా! ఏమి యీసాహసము!

ఈ నాగభూషణంపంతులుగారు నాకు కృతపరిచయులు. భక్తియోగప్రియులు, పురాణముఁ జెప్పుచుండురు. గానమును ఈశ్వరప్రీత్యర్థముగనే యుపయోగింపవలయు నందురు. అది యచితకార్యమే. దాని నెవరును వలననువా రుండరు. కాని గానసభలు ప్రజాప్రకటనార్థమే చేయఁబడుచున్నవి. పిదపయందుగాని ప్రజాప్రకటనసభలు విద్యాభివృద్ధికి మహా

గోదావరి జిల్లా సెకండరీ ఎడ్యుకేషన్ బోర్డు

గ్రాంటు ఇన్ ఏజ్ కోడ్డు

మార్పుల సలహాలు

లోకల్ బోర్డుల మ్యూన్సిపాలిటీల మూలమున నూతన సంపూర్ణమైన ఆసంపూర్ణమైన పాఠశాలలు గవర్నమెంటు వారిచే నాపింపబడుటయు, వానిని భరించుటకు యావత్తు సప్త వ్యయమును యిచ్చెదమని గారంటిచేయుటయు, ఇతర ప్రైవేటు స్కూళ్లుకు తెచ్చినదుస్థితి అపారము. ఇందువల్ల మిక్కిలి పురాతనముగా నుండుచు విశేష ఉపయోగకరముగనున్న పాఠశాలలకు రెండువిధములుగా ఆర్థికపండిగము కలిగినది. గవర్నమెంటు గ్రాంటులో విశేషభాగము పోకపోయియుండినట్లయితే ఆ భాగము యీ పాఠశాలలకు పంచిపెట్టబడి యుండేది. నూతన పాఠశాలలు బయల్పడుటవలన యీ ప్రాతపాఠశాలల స్థితిలు తక్కువగుటచేత జీతము (ఫీజు) రాబడి చాలతగ్గినది. నూతన పాఠశాలలకు ప్రోత్సాహము చేయకయిండిన అట్లు ఫీజురాబడి అధిక పెచ్చెంజేజి తగ్గకపోయేది. కాబట్టి వట్టి దావాలుమూలముగా తన పాఠశాలలను ఎత్తివేసికొనక తప్పని సరి దుస్థితి ప్రైవేటు వ్యవస్థాపకులకు కలిగినది. ఇవిధముగా పెత్తనదశలనుండి వచ్చుచున్న ప్రజోపకార ప్రయత్నములు ఎన్నటికిని నశింపబోవుచున్నవి.

(3) ఈ కారణములవల్ల ఎత్తివేయబడినట్లయితే ప్రభుత్వమునకు మిక్కిలి విశేష ఆర్థికగందరగోళము కలుగును. ఏలయన, ఈప్రభుత్వేతరపాఠశాలలకు బడులు గవర్నమెంటువారు తమ పాఠశాలలు క్రొత్తవానిని పెట్టుకొనవలసి యుండును. అందువల్ల యీపాఠశాలలకేచ్చే గ్రాంటుకన్న అనేకరెట్లు గవర్నమెంటునకు వ్యయమగును. మరియు, బిల్డింగులకు, కావలసిన పరికరములకు విశేషముగ ప్రారంభపెట్టుబడి పెట్టవలసి యుండును. ప్రభుత్వేతరములకన్న మిక్కిలి అధిక పెట్టుబడి అగును.

(4) ఇక ప్రభుత్వేతర పాఠశాలల ఉపాధ్యాయులస్థితి సహజముగా మిక్కిలి ఉపద్రవముగానున్నది. వారికి పనికష్టము జీతముతక్కువ. వారిఉద్యోగస్థితిగమనునగురించి వారి వ్యవస్థాపకుల దయతో గూడుకొన్నది. ప్రభుత్వ పాఠశాలలోని సోదరులు పరిపాటుగా కాలానుసరణముగా అనుభవించు ప్రమాదకరమైన పెన్షన్ కాలాభిముఖ వీరికిలేవు. వీరికిరీర మనోదార్ద్యములకు సంబంధించిన విషయములందు వీరు వీరివ్యవస్థాపకులకు పూర్తిగా విషమపడిరి. పని, విధులు, బాధ్యతలు వీటికి సంబంధించిన విషయములలో వీరు తణిఖి ఉద్యోగియులదవారా గవర్నమెంటునకు జవాబుదార్లయ్యున్నారు.

పైన నుదహరింపబడిన ఆ లోచనీయాంశములు పలుమార్లు ప్రెసిడెన్సీ ఆంతుల హెచ్చరింపబడినవి. ఈ మండలమునందలి ఉపాధ్యాయుల సంఘముకూడ చెప్పినది. గ్రాంటు ఇన్ ఏజ్ కోడ్డు ప్రభుత్వమువారు రివిజన్ చేయబోయే సందర్భము లో ఉపాధ్యాయ వృత్తిని పరీక్షించుటకు ప్రభుత్వమువారికి పునాదియైన నూత్రమును యీక్రిందిది నిర్ణయించునట్లుగా పైని చెప్పబడిన ఆలోచనీయాంశములు కారణములైనవి.

పిదప అనునది ప్రజాప్రభుత్వమునకు యిప్పుడు మార్పబడినది. ప్రతి నాగరికదేశమునందును ముఖ్యఆలోచనగ పరిగణింపవలసి వచ్చుచున్నది. కనుక ఉపాధ్యాయవృత్తి ప్రావిన్లైజు చేయవలెను. ఇందుకు ప్రసంగపెట్టుగా (1) గవర్నమెంటుస్కూళ్లలో తుల్యముగా అన్నిప్రభుత్వేతర పాఠశాలల వశ్యకములు. ఇవలప్రజ్ఞుగాంచియే సభ్యులనందించుచున్నారు. ప్రజ్ఞుకొలకే డబ్బిచ్చుచున్నారు. గాయకులు ప్రజ్ఞునేమట పరవశులై, కూర్చుండునెడ సభ్యులు డబ్బియ్యరు. ఇట్టి సభలకును, భక్తిపారవశ్యమునకును ముడిపెట్టుట పారపాటు.

ఆంధ్రసోదరులారా! నామనవిని చిత్రింపుడు. శ్రీ నాగభూషణం పంతులుగారి యీ సిద్ధాంతము మిక్కిలి న్యాయమార్గమై యున్నది. ఈ ఖంజరీవాద్యము సభాపూజ్యులకలిగి, గౌరవార్హమైనది. దీనియందు విశేషప్రజ్ఞకు అనకాశము కలదు. ప్రజ్ఞకు సభాపూజ్యుల కలదు. కావున నీ ఖంజరీ వాద్యమునందలి ప్రజ్ఞాతీతములఁ బరిశీలించి, యానందించుచు, ఆయా వాద్యపరులకు తగు ప్రోత్సాహ మొసంగుదురుగాక.

లోన్యూజాతీయులు సమానమితి చేయవలెను. (2) అన్ని పాఠశాలలకును సివిల్ సర్వీస్ కెన్యూజేషనులలోని కెలవునుగురించిన నూత్రముల వర్తింపజేయవలెను. (3) ఆర్థిక భారమునకు గవర్నమెంటు మిక్కిలివిస్తారముగ తోడ్పడవలెను. 4 వీలగునప్పుడు యీపాఠశాలలలోనున్న సీనియర్ టీచర్లు గవర్నమెంటు రిక్రూటు చేయవలెను.

పైన నుదహరింపబడిన దానితో తుల్యముగా ఉపసంఘమువారు తీర్మానముల జేసిరి. ఫీక్స్డ్ గ్రాంటు పద్ధతియే (విశేషముగా) ఉంచవలసినదని చెప్పబడు కారణములు.

(అ) పాఠశాల వ్యవస్థాపకులు గవర్నమెంటు నిర్ణయించినరీతిని జీతము లేర్పరచి కెలవులిచ్చి చేయుటకు సాలరీగ్రాంటుపద్ధతి ప్రోత్సాహజనకము కాబాదు.

(ఇ) ఒకవేళ ప్రారంభస్థితిలో సమానమితికై (స్టాన్ డర్లైజేషనుకై) గవర్నమెంటు నిర్ణయమును అంగీకరించినప్పటికిని, అవభజ్జులగు టీచర్లు కాలము వెంబడిని అధికమగుట వలన తక్కువ జాతీయులమీద వారికి బదులుగా క్రొత్తవారిని పెట్టు ప్రోత్సాహము వ్యవస్థాపకుల కుండును. ఇందువల్ల లేలే ఫలితము సీనియరుటీచర్లు ఉద్యోగము మిక్కిలి అధీరమగును.

(ఉ) మరియు, కొన్ని విషయములలో, మొత్తం రాబడిలోని నికరలాభము ప్రైవేటు వ్యవస్థాపకు లుంచుకొనుటకు మార్గముగలదు. అది జీతములపై గ్రాంటుతో నష్టమును అధికముగా పూడ్చును.

కాబట్టి ఫీక్స్డ్ గ్రాంటుస్థితి మే ఉంచుటకు సిఫార్సు చేయడమైనది. ఇక ప్రతి పాఠశాలలను ఎంతసామ్య నిర్ణయింపవలెను అనుసంగతినిగురించి-నికరనష్టములో (అనగా 75% అధికభాగము (అనగా 75%) గవర్నమెంటు భరించుటకు తీర్మానింపబడినది. అదే వీలైన మితిఅనికాదు, తగ్గింపలేని మితి. ఫండ్లు ఉన్నకొలది నికరనష్టముంతయును క్రమముగా భరింపవలెను. వీలనని పైనచెప్పిన కారణములవల్ల వ్యవస్థాపకుల కంట్రీబ్యూషన్ పరిమితిలో నిమిత్తములేకుండ ప్రభుత్వమే యావత్తు నికరవ్యయము భరింపవలెనను తుదిసూత్రముండెను గనుకను; ఇప్పుడుండే గ్రాంటుస్థితినుబట్టి (అనగా మిక్కిలి ఎక్కువగానిచ్చే గ్రాంటు నికరవ్యయములో సగమే) వ్యవస్థాపకులు తమ పాఠశాలలను పోషింప వీలులేదుగనుకను ఇక నష్టమును లేక్కజేయు విషయములో ఒకస్కూలులో వచ్చేరాబడి స్టాండర్లకెట్లుచొప్పున స్కూలుఫీజు 90% ప్రకారము లేక్కించు ప్రస్తుతపద్ధతి మిక్కిలి అసంతృప్తిగా నున్నట్లు కనబడినది. ఈ 10% మాజీనున్న విద్యాశాఖవారిచే నంగీకృతమైన స్కీములప్రకారము స్కూలులపిచ్చులకు తగు బీదవిద్యార్థులకు జీతములు తగ్గించుటకును విడిచిపెట్టబడినది. ఇదికాక, కొంతమంది విద్యార్థులు టర్న్స్ ప్రారంభమున (సాధారణముగా పెద్ద టర్న్స్లోనే) ఒకటిరెండు మాసములు జీతములిచ్చి అసలే చదువుమానివేయుటయు, శేషించిన జీతము యిచ్చుకొనవలసి వస్తుందని వెనువెంటనేగాని పదవపడినగాని ట్రాన్స్ఫర్ పరిశీలకులు పుచ్చుకొనుటకు లక్ష్యముచేయును. అట్టి సందర్భములో రానట్టి ఫీజునష్టముక్రింద సాధారణముగా, 10% ఉండును. పెద్దతరగతులలో అట్టి విద్యార్థులు విశేషముగానుండురు. అట్టివారు పూర్తికాకపోయినప్పటికి సెకండరీ స్కూల్ లీవీంగు సర్టిఫికేట్లు పుచ్చుకొందురు. తక్కువ తరగతుల విద్యార్థులు యోగ్యతాప్రశ్నములు (టెస్టిమోనియల్సు) పుచ్చుకొందురు. ఇవి రెండును ఉచితముగా నియ్యబడును. అక్రియార్థుల వమూలయిస్తేనేకాని యివ్వబడకూడదను రూల్సు లేవు. కాబట్టి యిందువల్ల వచ్చేనష్టముకూడ లేక్కలోనికి రావలసియున్నది. అందువల్ల ఫీజు రాబడి సరిగావచ్చేది స్టాండర్లకెట్లులో 80% ఉండును. మరరాసు ఎడ్యుకేషన్ రూల్సులోని 102వ ఆర్టికల్ ప్రకారము నిర్ణయింపబడినట్లులో సగమే యిచ్చుటకు కొందరు విద్యార్థులవిషయములో చెప్పబడినది. కనుక అవిషయగ లేక్కమాడవలెను. మేనేజ్మెంటుస్థులు యిది లేకుండ సదుపాయముచేయుట మిక్కిలి న్యాయము. ఇప్పటి స్థితిలో నైనను నిమ్మజాతు లనబడేవారి విద్యయైనను అందుకగు యావత్తువ్యయమును ప్రభుత్వమే భరించుటసమంజసము. ఇప్పుటికి వచ్చుమైన విడువని ఆర్థికదుస్థితిగల యీకాలములో తమ స్కూలును భరింపలేక కొట్టుబాడుచున్న ప్రైవేటు వ్యవస్థాపకులపై గగము భారమువేయుట కాదు.

స్కూటింగు మొదలగువ్యయములు చేర్చమనియు, సగటు రోజువారీ హాజరు వృద్ధిచేయమని యీమొదలైన చిన్న విషయములు సామాన్యముగ తెలిసినవే. వివరము అగత్యములేదు. ఇందు చేయబడిన సిఫార్సుమార్పులు ఎక్కువగా సెకండరీ పాఠశాలలకుగాని ప్రాథమిక పాఠశాలలకు వర్తింపవు.

ఎస్టేటులాండు ఆన్, 1908

మంచి శాసనమును గోరుట

గంజాముట్లా ఒమిందారీ రయతులసంఘము అసిస్టెంటు కార్యదర్శి యిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:-

భూకామంతులకు కాలదారులకును గల సంబంధములను బృథపరచి అన్యోన్యత గురువుటయనునది యాదేశమున గొప్పసమస్యయై యున్నది. జమిందారీ పద్ధతి మొగలు సామ్రాజ్యమునాడే గతమున ప్రారంభింపబడి బ్రిటీషు పాలన క్రిందు పడినది. రయత్వారీ భూమిలయందుండు రయతుల తిగతుల జమిందారీ రయతులకుంటే చాలబాగుగ నున్నవని నిష్పక్ష వాదించి గల ప్రతివారును చెప్పగలరు. జమిందారుల యధీకారమును వారుండియందున్న భూమిలో మూడవంతును, జరుంపులో నాల్గవంతువాది రయతులుగను ఉండుటచే సాధ్యమైనందు భూస్వాములు రయతుల పాదా ప్రాముఖ్యముగా నున్నది. మరురావప్రభుత్వమువారు ఒక తం గతి భూస్వాములను 'జమిందారులు'గా గణించి వారికిని రయతులకును గలపై ఒకయేర్పాటుగావించిరి. జమిందారులకు సాగుబడి యగు భూమిలపై సెక్సు వసూలు జేసెను అధికార మిచ్చి, బంజరుభూమిల నాక్రమించుకొనుటకును, స్వంతభూమిలను సెక్సు లేకుండగా సాగుజేసికొనుటకును అనుజ్ఞనిచ్చిరి. ఈపద్ధతి ఇంగ్లాండులో యిదివర కెరుగము. దీనివలన ప్రభుత్వమువారికి గ్రామస్థలందనుండి ప్రత్యక్షముగా శిస్తులు వసూలు జేసెను అవసరములేక మధ్య వేరొకరి అధికార మేర్పడినది. ఈవిషయమున పూర్వ ఆధునికశాస్త్రకర్త లం చు నిశ్చితాభిప్రాయము గలిగియున్నారు. పూతన హిందూ దేశచరిత్రవిషయమున సర్వజ్ఞుడగు విస్సెంటు స్మిత్తు గారు అర్థశాస్త్రమునుండియు ఉదాహరించిరి:- "సాగుబడితయారు చేయబడిన భూమిలన్నియు పన్ను చెల్లించువారికిప్పించవలెను" వారిచే 'కొరదా'లందురు.

ఇండియా దేశపుమంత్రిగ నుండిన లిట్టన ప్రభువు 1880 జూనులో నిట్లు తెలిపెను:- "బ్రిటీషు పరిపాలన రాకము నుపు, దేశీయ పృథుత్వములు భూముల విక్రయమును తనఖాలను నుర్తించియుండిరి. ప్రభుత్వమువారు మొదటి కట్టుబడికి అధికారులు గానవచ్చును. దానిమొత్తమును వారే శిస్తు చెల్లించుభూమిల పంటలనుబట్టి నిర్ణయించు కొందురు.

ఇండియాలోని భూమిసెక్సు అనుగ్రంథమును వ్రాసినజాను బిన్నగారు భూమిని అనుభవించుచుండువాడే ఆభూమిహక్కుదారు డగును అని వ్రాసియుండెను.

'భారతదేశ ఆర్థికవిషయములను గ్రంథకర్తయగు ప్రసె సరు కేలు గారు స్పష్టముగా నిట్లుచెలిపిరి:- "పూర్వమురాజు లేన్నడును తాము ప్రజలభూములకు సర్వాధికారులమని హక్కు పుచ్చుకొన లేదు పరిపాలనవ్యయమునకుగాను పంటలోని 10 వ వంతు లేక రెండు వంతుల పుచ్చుకొనెడి వారు కావున రయతులే భూముల స్వంతదారులయి వారు పండించు ఫలసాయమునందు కొంతభాగము చెల్లించుటకుమాత్రమే బాధ్యులనియు విదితముగుచున్నది. ఇంగ్లాండునట్లు సందర్భమునందు ప్రభుత్వ భూములు అనుపపము నిర్వచనముగూర్చి యెంత తర్కము జరిగినో యున్నది. పూర్వకాలములందు ప్రభుత్వము వారు ఎన్నడును తాము భూమిలసర్వాధికారుల మని వాదించలేదు. కావున నిప్పుడు ప్రభుత్వమువారు తమకే లేని అధికారమును జమిందారుల కిచ్చియున్నారని భావింపరాదు. కావున జమిందారుడు శిస్తు ఎక్కులుజేసికొను కాలదారు డగును.

జమిందారీ ఏర్పాటు వచ్చుటకు కారణములు

అర్థశాస్త్రజ్ఞుం డగు యంగుగారు, రయతులకు భూములపై కొంత అధికారము విడిచి పెట్టిన మట్టిని బంగారము గామార్చునని చెప్పి యుండిరి. కావున మట్టిని బంగారముగా జేయగలంత శ్రద్ధ రయతులకు కలుగజేయు. హక్కులెట్టి వను విషయము తెలిసికొనుట సుసాధ్యము. ప్రస్తుత యేర్పాటుప్రకారము జమిందారులు భూములను మరమ్మత్తుచేయించి సరిగా చుండుటకును, రయతులను సంరక్షించుటకును బాధ్యులు. ఈ రెండు కర్తవ్యములను తప్పినచో ప్రభుత్వము వారు జోక్యము కలిగించుకొనుటకు అధికారము గలిగియున్నారు. ప్రభుత్వమువారు జమిందారీపద్ధతి రాకమునుపు యీసంస్థానములను కొంతనిర్దితకాలములకు సర్వాధికారమును ఒప్పగించుటకై వేలమువేసి ఎవరు ఎక్కునపాటుపాడిన వారి

కిచ్చుచుండెడివారు. ఈపద్ధతిని తప్పించి ప్రస్తుతజమిందారీ యేర్పాటు ప్రవేశపెట్టుటకు కారణమును 1802 సం॥ 25 రిస్యలేషను 3 వ సెక్షనునందు ఈక్రిందివిధముగా చెలుపబడినది:-

"వేలముపద్ధతిని కొంతకాలమువరకే సంస్థానములను ఆర్థికవిషయండుటవలన ప్రభుత్వమువారికిని ప్రజలకును గలుగుచున్న బాధలను గుర్తించి, బ్రిటీషుప్రభుత్వమువారు ఈబాధల నివారించుకొనుటకుగాను జమిందారులకును, భూస్వాములకును వంశపారంపర్యపు హక్కుతో వారిభూములను స్థిరాస్తులుగా అనుభవించునట్లు ఒప్పగించుటకు నిశ్చయించిరి." ఆశాసనమునందే వేరొకపేరా యిట్లున్నది:- "రయతుల ఆస్తి మీయాస్తితో వివక్షపడుటకు వీలు లేకుండ కలిసియున్నది. వారిని మీరు సెవ్వుచిగా జూచి, భూమిసాగుబడి యభివృద్ధి జేయు నట్లు ప్రోత్సహింపవలెను.

వైమరతులను నిర్వర్తించుచు బ్రిటీషు ప్రభుత్వమువారికి విశ్వాసము జూపు విధానముల నిర్వర్తించుచును, మీరు సవర ఆస్తులను వంశపారంపర్యముగా అనుభవించ అధికార మీయివడిరి."

జమిందారుల విధానకములు

వైసనదురు బట్టిజూడ జమిందారుల విధానకములను యిగితిగా సేర్పొనవచ్చును. 1. రయతుల సౌఖ్యమును గాపాడుట. 2. వ్యవసాయ మభివృద్ధిజేసి వ్యాపింప జేయునట్లు వారికి ప్రోత్సహమొసగుట. 3. రయతులను సెవ్వుచిగా జూచుకొనుట. ఈవరతులపయిన మాత్రమే జమిందారులు ఆస్తులను అనుభవించెదరని స్పష్టికరింప బడినది. జమిందారులు యీ ఆస్తులనుభవించుటతోబాటు వైమరతులకు బద్దులే తమవిధి నిర్వర్తించినదియు లేనిదియు గమనించువా రెవరని ప్రభుత్వమువారి నడుగవలసి యున్నది. జమిందారులు మరతులను పాటింపకుండుటచే ప్రభుత్వమువారు తరుచుగా జోక్యము కలిగించుకొనుట ఆవశ్యక మగుచున్నది. కావున యిప్పుడు గల సందేహమేమన:-

(1) రిస్యలేషను సవరలో చెలుపబడిన ప్రకారము జమిందారీ రయతుల సంపదాభివృద్ధి సంరక్షించుట యెట్లు. (2) వైమరతులప్రకారము ప్రవర్తించ నిష్టపడిని జమిందారులను ఒప్పించుటకు ఎట్టిశాసనము లావశ్యకము. ఈ రెండు ప్రశ్నలను 1864 సం॥ డిసెంబరు 2 వ తేదీన రిజెన్స్యా బోర్డు వారి రిపోర్టునందు 58 వ పేరాలో సరియైన ఉత్తరువుగలదు. అందిట్లున్నది:- "రిస్యలేషను ధోరణియంతయు సీరముగు యేర్పాటునిధించిన అధికారుల ముఖ్యోద్దేశమున కనుమణ్యముగా నున్నది. జమిందారులు తరచుగా తమశిస్తులను హెచ్చింప కుండునట్లు వారి అధికారపరిమితి సేర్పరుచుటయే వీరి యుద్దేశము. కాని జమిందారులకును, రయతులకును లాభకరముగానుండివ్యవసాయాభివృద్ధిదాయకముగా నుండి రైతుల హక్కులను చూరగొనకుండ పన్నులు తగ్గించుట కవకాశమియ్యబడినది. జమిందారుల రాబడి అభివృద్ధిజేసికొనుటకు సంస్థానము నభివృద్ధిజేయుట, వ్యవసాయము వ్యాపింపజేయుట యివి రెండేమార్గములని పద్ధతి సేర్పాటుచేసినవారు నూచించిరి."

మాంటుష్యర్ రిపోర్టు వ్రాసినవారుగూడ రయతుల స్థితి గతులను విచారించి యిట్టి అభిప్రాయమునే వెలిబుచ్చిరి:- "రయతులకు గల గొప్ప చిక్కే మన తన భూస్వామిలోగల సంబంధమే కాని, వ్యవసాయ శాసనమును మాత్రమే అనుసరించి వారి భాగ్యమునంతను విక్రయించివేయరాదు. ప్రభుత్వమువారి చర్యలన్నియుతుడకు వారి కేసంబంధించును. వారియిబ్బందులను తొలగింప సహాయపడు ప్రతికార్యముగూడ దేశసౌఖ్యమునకే సహాయపడును. రయతు వాటిని తనభూమియందుంచి, వానివద్దకట్టబడుటయొక్క తా యొగ్యతలను విచారించి వసూలుజేయుచు, అవసరమున పును ఋణములిచ్చి మరలతీర్చగల సమర్థతగలుగువరకు ఊరకుండునంత మాత్రమున సరిపోవును.

ఇవన్నియు సెరుంగుటచేతను సీరరాబడి విధానము మరతులప్రకారము నడచుకొనుటకు వారికి యిష్టము లేకపోవుటను గాంచుచుండుటచేతను, యీ విషయమున వారిని నిర్బంధించుటకు ఎట్లేలు లాండు ఆక్టనుం దెంతవరకు ఏర్పాటులు గలవో విచారించెము.

కావలెను

మిక్కిలి లాభకరమైన కమిషన్ ఏజన్సీ వ్యాపారము నకు ధనమునిచ్చునట్టి ఒకభాగముడు కావలెను. నెల 1-కి రు॥ 1000 లకు తక్కువలేని లాభమునకు పూచియివ్వబడును. బునీనెన్.

C/o. ఆంధ్రపత్రిక కార్యాలయము 212 మద్రాసు.

విశ్వవిద్యాలయ అనుబంధ కళాశాలలు

భాషాప్రయుక్త విశ్వవిద్యాలయ నిర్మాణ సలహాసంఘములు

గత శనివారము (9 తేదీ) సాయంత్రము, సెనెటుభవనమున సమావేశమైన, అనుబంధ కళాశాలల కాన్సిలునందు, భాషాప్రయుక్త విశ్వవిద్యాలయ నిర్మాణసలహాసంఘులనుంచి సలహానొసగుటకు సంఘముల సేర్పరుచుటకు గురించియు, అనుబంధ కళాశాలలకు కార్యనిర్వాహక సంఘమును నియమించుటకు గురించియు చర్చలు జరిగి కొన్ని ముఖ్యములగు ఏర్పాటు లొనర్చబడెనని మాకు, సమ్యక్ముగ తెలియచున్నది. వైసుచాన్సలరు, విద్యాశాఖాధికారి, మరి 11 గురు ఎమ్మెకొనబడిన సభ్యులును గల కార్యనిర్వాహక సంఘ మొక సేర్పరుపబడెను. (1) అనుబంధకళాశాలలనుగురించిన వ్యవహారములందు, కాన్సిలువారికి నివేదించి, సిండికేటువారికిని, అకడమికు కాన్సిలువారికిని సలహానొసగుట, (2) విశ్వవిద్యాలయ సరిహద్దులనెలుపల నున్న ఏకకళాశాలనుగాని అనుబంధకళాశాలనుగా జేర్చుకొనుటకు; కాన్సిలువారికి నివేదించి, సిండికేటువారికి సలహానొసగుట; (3) పరీక్షకులుగను సహాయపరీక్షకులుగను నియమింపదగినవారి సేర్పరుగురించి కాన్సిలువారికి సలహానొసగుట, (4) పరిష్కారముకొరకు కాన్సిలు వారు వీరికి పంపు వ్యవహారముల సన్నిటిని పరిష్కరించుట మొదలగునవి ఈ కార్యనిర్వాహక సంఘమువారి అధికారములు. ఈసంఘ మొక్కవత్సరకాలము మాత్రమే అధికారమున నుండును. అనుబంధకళాశాలల కొనర్చదగిన ఆర్థిక సహాయమునుగుంచి ప్రభుత్వమువారి కొనర్చవలసిన సూచనలగురించి విచారించుటకు కార్యనిర్వాహక సంఘమువారు గోరబడిరి. అనుబంధకళాశాలలం దొసగుబోధనకు అదనముగా బోధనము సేర్పాటు జేయు విషయముగూడ కార్యనిర్వాహక సంఘమువారి సలహాకు బంపబడెను.

అనుబంధ కళాశాలలందు పరస్పర సహకారమును పెంపొందించు సేర్పాటు లొనర్చుటకును ఉన్నతివిద్యాబోధనము, పరిశోధనల సందర్భమున వివిధకళాశాలలలోని వసతుల కేంద్రీకరింపజేయుటకు క్రొత్తవిశ్వవిద్యాలయ నిర్మాణములను తయారుజేయుటకు గాను తగుప్రదేశములందు విశ్వవిద్యాలయ జీవితము నభివృద్ధినిొందించు సేర్పాటులొనర్చుటకు గాను మద్రాసునెలుపల నున్న ప్రదేశములో తమిళజిల్లాల కొకటియు మళయాళమున కొకటియు చొప్పున మూడు సంఘములు ఏర్పరుపబడవలెనని తీర్మానింపబడెను. ఈసంఘము లాయాప్రదేశములందలి కళాశాలలతో సంప్రతించి, వేర్వేరు భాషాప్రయుక్తప్రదేశము లందు విశ్వవిద్యాలయస్థాని నిర్మాణ స్థానముల సేర్పాటు జేయుటకు దీని కొనవలసిన చర్యలు గురించియు, నూతన మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయ శాసనములోని 27 (1) ఎఫ్) సెక్షనులో చెలుపబడిన విషయముల గురించియు సీసంఘములవారు సలహా నొసగెదరు. తెలుగుజిల్లాల కేర్పరుపబడిన సంఘమునందు (1) ఎ. అరుకానందము, (2) కే. బచ్చెట్లు (3) నవాబు ముసా జంగు బహద్దరు, (4) ఎన్. కృష్ణ. స్వామి అయ్యరు (5) రెవరెండు, ఎ. బి. బాప్టెను (6) కె. జానకిరావు (7) ఎన్. ఆర్. కృష్ణమృ (8) సి. రామకృష్ణ రావు (9) వై. రామమూర్తి (10) జి. కె. విశ్వనాథదేవర్, (11) జనాబ్ యాహ్యూల్లాసాహెబు బహద్దరు (12) సి. మునుస్వామిచెట్టి, (13) ఎస్. సర్వోత్తమరావు (14) రా. బ. సి. వెంకటరంగారెడ్డి (15) ఎ. రంగనాథం మొదలియారు (16) పర్. ఆర్. వెంకటరత్నం నాయుడు (17) జి. వందనము (18) ఆర్. లిటిల్ హేల్స్ (19) వైసుచాన్సలరు, గార్లును వీరుగాక మరిముగ్గురును కలరు.

(953) వెన్సింగుటన్ సినిమా

9.8.24 శనివారమునండి 15.8.24 శుక్రవారమువరకు సాయంత్రము 6.15 ప్రదర్శనము 2 ఆటలు రాత్రి 8.30 శని, ఆదివారములందు మధ్యాహ్నము 3.15 కూడ గలదు డిబుల్ సిరియల్ ఆట్రాక్షన్ డి బరిగాన్ ట్రయల్ ఏడవవారం ఎడ్డిపోలో అన్యుత సాహసకార్యములు వాని పింగుడాగరు మొదలగునవి గలపు ఇంటర్ నేషనల్ న్యూసు గూడ చూచుబడును. (6 భాగములు)

అం గు యి డి యా ప త్రి క

(7.8.1924)

మ హాత్మ ని వ్యాస ము లు

నూలురిజన్మము, మాలానాహజరతు మోహనీగారు, హిందూమహమ్మదీయమైత్రి, సన్మానపత్రములు, ఢిల్లీవిషయములు, మహమ్మదీయులపై ప్రశంసలు

నూలురిజన్మము

“ఆయా రాష్ట్రములలో ప్రతిదినమున తప్పక నూలునివ్వబడు పూనుకొనిన వారిపేరులను నమోదుచేసి ఆరిజన్మములను కొన్ని రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసుసంఘములవారు పంపిరి. ఏ రాష్ట్రమున నెందరు పూనుకొనినో ఆసంఖ్య యీక్రింద వివరింపబడెను.

పంగరాష్ట్రము	1066 మంది
మధ్యరాష్ట్రములు హిందూస్తానీ ఖండము	1055
బీహారు	790
గుజరాతు	881
బాంబాయి	287
సంయుక్త రాష్ట్రములు	242
బర్మా	86

ఆసాము, ఢిల్లీ, బేరారు, ఉత్తరప్రదేశ్, పంజాబు, సింధు, కేరళ రాష్ట్రములవారు తప్పక తక్కిన రాష్ట్రములవారు యీనెల 10 వ తేదీలోగా డిజిటరులను పంపెదమనివ్రాసిరి. తక్కిన రాష్ట్రముల వారుగూడ తప్పక పంపెదమనియే ఆపించెదను. నూలునిగూడ ముఖ్యముగా సంపగోరెదను. ఈరిజన్మములను పంపిన సంఘములు నూలు విడుదలను గూర్చి గూడ పరిశీలించుచుందురని నమ్మెదను. పంగరాష్ట్రముననే హెచ్చుసంఖ్య కనబడుచున్నది. మధ్యరాష్ట్రము హిందూస్థానీఖండము ద్వితీయ స్థానమును బడయగలిగెను. బీరందరును సరిగా నూలు విడుదలపంపినచో ఖద్దరుకు గట్టి ఏర్పాటు చేశారును.” మో. క. గాంధీ.

హిందూమహమ్మదీయ మైత్రి

“హిందువులుగూడ మహమ్మదీయులతో సమానముగా భావించబడును గడించినపుడే హిందువులను మహమ్మదీయులు గౌరవించెదరు. అపుడే యొకమతము సాధ్యమగును. కాన హిందువుల తరీర దార్శన్యమును వృద్ధిపొందించుటకే మీరు గట్టి ప్రయత్నమును చేయవలెను. ప్రతిగ్రామములోను హిందువులు అకారాలను (తొలింఖానాలు) ఏర్పరచగలిగియుండవలెను. బలకరములగు ఆహారపదార్థములను భుజింపవలెను. వివాహము లకధికముగా వ్యయముచేయగూడదు. యువకులకు 21 వ ఏడు వచ్చువరకును స్త్రీ సాంగత్యముకూడదు. ఈవిషయమున మీరు ప్రయత్నము చేసినచో దేశమునకు మహోపకారము చేసిన వారను హిందుజాతి సుద్ధరించినవారనుగూడ నగుదురు. స్వరాజ్యముగూడ వెంటనేవచ్చును. ఈ లేఖను యంగుయిండియా పత్రికలో ప్రకటింపగోరెదను.”

“అని యొకరు నాకు వ్రాసిరి. హిందువులను మహమ్మదీయులను సమానముగా పశు బలము ను గడించు మాటికి మాటికి దాని నొందొలపై ప్రయోగించుచుండ నలెనని యీ విలేఖరి అభిప్రాయ మని తోచుచున్నది. పశువులకు పరస్పరప్రేమ పూజ్యమని యీతడెరుగజేసెను. హిందువులు బలశాలిలుగా నుండు బహుళమే. వారెవ్వరికిని భయపడగూడదు. హిందూ మహమ్మదీయ మైత్రికేగాక జాతీయ జీవనమునకుగూడ నిదియే ఆవసరము. కాని కేవలము పశుబలములను దైకమత్యము కలుగదు. పరస్పరప్రేమ లేనంత కాలము కుక్కలు పిల్లులు కాట్లాడుకొనుచుండు సటుల కాట్లాడుకొనుచుండుటయే విధియగును. ఇట్టి సాయుధ తొలపులను కలిగించుటకు వాణివితమును వినియోగించుట తగినపని గాదు. పరస్పర మతసహనమువలననే స్థిరమగు శాంతి ఏర్పడినది. ముఖ్యమైనది మనసు మారవలెను; అంగీకారమును భారతీయులకును, హిందువులకును మహమ్మదీయులకును గూడ వానములు మారినచో అంతయు చక్కబడును”

“బ్రహ్మచర్యములను శరీరదార్శన్యము కలుగునని యీ విలేఖరివ్రాసెను. శరీరబలము కొరకు యిండియ నిగ్రహము నెఱపించుట దుర్వినియోగమే. బ్రిటిషు సైనికులు ముల్లుగుటకు

యిండియ నిగ్రహము నభ్యసించుచున్నారా? మనదేశమున 10 కేలమంది నైషిక్ బ్రహ్మచారులున్నచో అంగీకారము మహమ్మదీయులను ఎల్ల వారిని గూడ మన మనా యాసముగా గెలువగలుగుదుము. బ్రహ్మచారులు కాట్లాడుకు దిగరని యీ విలేఖరికి తెలియదు కాబోలు. వారికిది అనవసరము” మో. క. గాంధీ.

మహమ్మదీయులపై పక్షపాతము

“మీరు మహమ్మదీయుల సూరక పొగడసాగిరి. వారు చేసినదురంతములను గూర్చి వారిని నిరసించుటకు పొగడుచుండినచో వారు హిందూవులతో మైత్రి గలిగియుండురని మీరు దలచుచున్నట్లున్నది. మీరిట్లు చేయగూడదు. దోషులే జాతివారైనను నిష్పక్షపాతముగా వారిని మీరు నిరసించుటయే న్యాయము. అటులగాక బలహీనులను నిరసించుటయును బలవంతులను ప్రశంసించుటయును సముచితముగాదు”

“అను వాక్య మొకహిందూమిత్రుడు నాకు వ్రాసిన పెద్ద లేఖలో నున్నది. చలమంది హిందువు లిటులే భావించుచుండురని తోచుచున్నది. ఇప్పుడు క్రోధానూహనములు చిత్తములలో ప్రబలియుండుటచే నిష్పక్షపాతముగా నేను తెలిపినవిషయములుగూడ పక్షపాతభంగిచే తోచును. మహమ్మదీయులమతములోను మహమ్మదీయులలోను మంచిని బోత్తుగా చూడజాలని వారికి వారిమతమును మతస్థులను ప్రశంసించుట ఆగ్రహకారకమేయగును. గాని నేనిప్పుడు చరిపింపను. ఎప్పటికైన యీ సత్యమును హిందూవిమర్శకులుగూడ గ్రహింపక మానరు. రెండు మతముల వారు నొండ్లారులను కాగుగా తెలుసుకొను వరకు నెట్టి యొక మత్యమును కలుగదు. అందులకు చాల విశాలహృదయ మనవరము. ఇతరులు మనపట్ల నెటుల మెలగవలెనని మనము కోరదమో అటులే యితరులపట్ల మనముగూడ మెలగవలెను.” మో. క. గాంధీ.

ఢిల్లీలో అల్లరులు

“ఢిల్లీలో మరల శాంతిని నెలకొల్పుటకు మాలానా మహమ్మదాలీగారి కధికప్రయత్నములు చేయుచున్నారు. అది నెఱవేరునటులే యున్నది. విచారణగూడ జరుప గోరుచున్నారు. అనివయమున చాల జాగ్రూకతతో మెలగవలెను. ఇప్పుడు పరస్పరద్వేష మత్యధికముగా నున్నది గాన కొందరు విచారణ కంగీకరించుట తేదు. మాలానామహమ్మదాలీగారు మంచముమీదనుండి లేచుటలేదు. అయినను ఢిల్లీలో పరుండబెట్టి తీసుకొని వెళ్లుచున్నారు. ఇట్టి ఢిల్లీలోనుండియే వారీ రాయబారముల నన్నిటిని జరుపుచున్నారు. త్వరలో వారికి సంపూర్ణాకోగ్యము కలుగు గాక.” మో. క. గాంధీ.

సన్మాన పత్రములు

“ఇప్పుడు అమృతసరులో గవర్నరు సర్ మాల్కం హెయిలిగారిచేటికి వచ్చినపుడు వారికి సన్మానపత్రములను సమర్పించుటకు క్రొత్త క్రొత్త హిందూమహమ్మదీయ సిక్కు సంఘములు బయలుదేరినవి. గత నెల 28 వ తేదీని జలసు వాలా బాగులో జరిగిన బహిరంగ సభలో పౌరులు యీసంఘములను నిరసించిరి. అటులనిరసించినను ఆసంఘములవారు తమ ప్రచారమును మానలేదు. అమృతసరులో నిపుడు కాంగ్రెసు ఖిలాఫతు సిక్కుసంఘములే గాక హిందూసభయును డార్జిలింగ్ కిచలూగారి మహమ్మదీయసంఘులను, శిరోమణి సంఘమునుగూడ నున్నవి. అని పంజాబులో ఖిత్తరు ప్రచారము చేయుచున్నది. ఎఫ్ బామచాగారు నాకు వ్రాసిరి.

“ఈ క్రొత్తసంఘము లెట్టివి. కేవలము గవర్నరుకు సన్మానపత్రమును సమర్పించుటకే ఏర్పడినవా? ఈ సంగతి గవర్నరులు గుర్తించి సన్మాన పత్రములను నిరాకరించిన బాగుండును. ఉద్యోగులకును ప్రజాప్రతినిధులకును ఎవ్వరికిని ఏ పక్షమువారికిని సన్మాన పత్రముల నెవ్వరును సమర్పింపకుండచేయువిషయమున వారుపనిచేసినచో నేనుగూడ

పూనుకొందును. ఇప్పుడే సన్మానపత్రములు నిష్కలములైనవి. ఈ అదంబరములవలన ప్రజలెంతమాత్రమును ను మోసపోరు. సన్మాన పత్రముల నిచ్చువారు తమపేరును ప్రకటించుకొనుటకే యిట్లు చేయుచున్నారు. కృత్రిమములేకుండ పనిచేసిన చాలదా? మో. క. గాంధీ

మాలానా హజరతు మోహనిగారు

“వీరిని యీ నెల 12 వ తేదీని విడుదల చేసెదరు. వారు కాన్పూరుకు వెళ్లినపుడు అహమదాబాదు వచ్చెదరు. వీరికి అన్ని చోట్లను ఘనముగ స్వాగతమియ్యబడును. ఇప్పుడు వీరి అభిప్రాయము లెటులున్నవో తెలుసుగను. ఇదివరకు మాక్లిర్లకిని చాల విషయములలో భిన్నాభిప్రాయములే యుండెను. వేల సాలగో ఫైదీల ప్రవర్తన విషయమునగూడ మాభిప్రాయములు పేరుగానే యుండెను. స్వదేశీనిగించి ఆయన అభిప్రాయములు చాలపుష్కద్రవరహులనియే నేను ఆలచెదను. ఇట్టి అభిప్రాయభేదము లెన్నియున్నను ఆయనపట్ల ఆయన గౌరవి మానమును పొందిత్యమునుబట్టి నాకధికముగ గౌరవమే కలదు. ఆయన కార్యదీక్ష అత్యంత ప్రశంసనీయము. ఆయన మతము కొరకును దేశముకొరకును అనుభవించిన కష్టముల నితడు లెవ్వరుగూడ అనుభవించలేదుగాన ఆయనకు చేయు లత్యధిక భక్తితో స్వాగత మొసంగగోరెదను. (మో. క. గాంధీ.)

ప్రకటన

వాద్యతీయకుమార్లు సుమారు 19 సంవత్సరముల వయస్సుగల రాఘవయ్య దుష్టసాంగత్యమువలన ప్రసరించుచు యిప్పటికి సుమారు 2 మాసములనుండి అప్పట్లచ్చుటయ్యుచ్చినదానిగ న్న రెట్టింపుసొమ్మును ప్రాంతినిస్ట్రును(వాక్) సొమ్మును తెచ్చుచూ, దుర్వ్యయముచేయుచున్నట్లు తెలియుచున్నది గాన ఎవరిను వానికి సొమ్ముయివ్వఁజూడననిన్ని అట్లుయిచ్చునారికి నా తాలూకు ఆధిపతిగాని నామీదగాని సురుకు రుణములు వైండింగు కానేరవనిన్ని యిందుమూలముగా తెలియపర్చుచున్నది. తేవాలి తాలూకా } ఘంటా పామయ్య నిశాని ఇంటూరు (గామం)

శ్రీ మైలవరము బాలభారతి సమాజమువారు

తే నా లి లో

13-8-24 తేదీ బుధవారం రాత్రి

రాధాకృష్ణ నాటకమును

ప్రదర్శింతురు.

రేట్లుమానగాలు ప్రకారమే

తె. వట్టాభిరామయ్య

కార్యదర్శి.

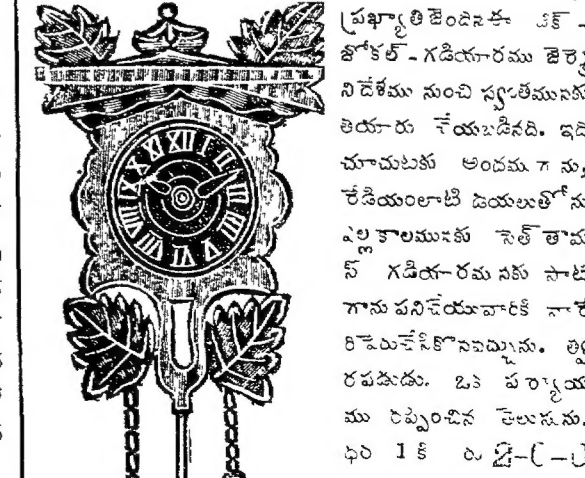
అం ద్ర ప త్రి కా

అభిమానులకు మాత్రమే

జిక్ - జోకల్ - గడియారము

బాగుచేయుదు, రు. 2-0-0 బాగుచేయుదు.

ఇది సూతనముగా రప్పించబడినది. గడియారముల కల్ల

ప్రఖ్యాతిజేందిన ఈ జిక్ - జోకల్ - గడియారము తెచ్చు నిదేశము నుంచి స్వత్రమునకు తయారు చేయబడినది. ఇది చూచుటకు అందముగాను, రేడియంలాటి డియాలతోను ఎల్లకాలమునకు నెలతామనో గడియారమునకు సాటిగాను పనిచేయువానికి నాతేరిమెరుకేకొనబడును. త్వరపడుదు. ఒక పర్యాయము రప్పించిన తెలుగును. ధరి 1 కి రు. 2-0-0

అమెరికా రోల్స్ రాయి రిస్టనావ్ రి సంతకములు పూచి ఇవ్వబడును. ధర 1-కి రు. 6-0-0

తె. రాధాకృష్ణ అండ్ బ్రదర్స్

164 వై నాబాబురోడ్డు మైసూరు

భారత సంస్కరణములు

శనివారము విచారణ

యన్. కే. కేల్కారు గారి సాక్ష్యము

ద్వంద్వప్రభుత్వ మంతరింప వలెను

మంత్రులయధికారము విస్తరింపజేయవలెను

శాసనసభలలో జాతి ప్రాతినిధ్యము లేనివేయవలయును

శనివారము నాడు, మధ్యరాష్ట్రములలో నిదనరకు మంత్రిగ నుండిన రా॥ బ॥ యన్. కే. కేల్కారు గారు సంస్కరణముల విచారణ సంఘము వారిచే విచారింపబడిరి. ఆయన పంపిన విజ్ఞాపనయందు శాసనసభలో జాతి ప్రాతినిధ్యమును ప్రభుత్వసభ్యులునుండుట పనికిరాదనిదెల్పుచు సభ్యులు యిదవరలో పరిపాలనానుభవముండిన వారుగ నుండవలెననియు విద్యావంతులగు తగవులవారి ప్రాతినిధ్యము నెక్కువ జేయవలెనని సూచించిరి. ప్రభుత్వాయత్త ప్రజాయత్త శాఖలను భేదములేకుండజేసి అన్ని శాఖలును లేదా చాలవరకు మంత్రులసరము జేయవలెనని దెల్పిరి. మంత్రులకు ప్రభుత్వవిధానమునందు అన్ని విషయములలోను కావినెటు చర్చలందును వోటునిచ్చు అధికారమును గల్గియుండవలెనని దెల్పిరి. ఇంత యేల మంత్రులకు సర్వాధికార ము డవలెనన్నటుల వీరియభిప్రాయమును దెల్పిరి. మంత్రిని ఆర్థిక సభ్యుడుగ నియోగించుట న్యాయమేమో విచారింపవలెనని గూడ కోరిరి.

(అ. ప్రె. స్పెషలు సర్వీసు.)

కే॥ అవును. మునిశిపలు ఎన్నికలలో ప్రజలు చాల అభిరుచిగలిగి ఉత్సాహము గల్గియుండుటలేదు. ఇంకను ప్రశ్నింపగా సాక్షి యిట్లని చెప్పెను. “అభ్యర్థులు కొన్ని గుణవిశేషములు గల్గియుండవలె నని నేను నిర్ణయించెదను. అందులన శాసనసభ్యులు రాష్ట్రపరిపాలనా బాధ్యతను వహింపగల పాలనము గల్గియుండును. గుణ విశేషములనగా అభ్యర్థులుగ నిలచువారు విద్యావంతులై సానిక సంఘములందును, యితర ప్రజాసంస్థలయందును, సహకార సంఘములు మున్నగు వానియందును అనుభవముగలవారై యుండవలెను.”

సాక్షి తనవిజ్ఞప్తియందు జాతి ప్రాతినిధ్య విధానమునకు ప్రతికూలముగ నుండెను.

అగ్గకుడు ప్రస్తుతము మధ్యరాష్ట్రములలో మాత్రమే మహావ్యధియులకు జాతి ప్రాతినిధ్యముగలవనిచెప్పి దానినియెత్తి వేయ గోరెనని యడిగెను.

సాక్షి—అవును. జాతి ప్రాతినిధ్యముండునెడల రాజకీయముగ అభివృద్ధిగాంచుటకు శాసనసభ లుపయోగకరములుగ నుండునని నాకు నమ్మకము లేదు.

నిన్ను జాతులనుండి సభ్యులను నియమించుటగూడ యిష్టములేదని అభ్యర్థుడు డడిగెను.

సాక్షి—అవును అట్లుజేయుటయే నాశివము. అన్ని జాతులను తరగతులును నియోజక వర్గముద్వారానే పరిశీలన వలయును.

అభ్యర్థుడు.— ఇంతవర కెవరైన నిన్ను జాతి సభ్యుడెన్నుకొనబడెనా?

ఉ—వారెప్పుడును యెన్నికలందు పాల్గొనలేదు.

ప్ర—వారు పాల్గొనినను యెన్నుకొన బడుదురను ఆశకలదా?

ఉ—వారికేమైన గుణవిశేషము లున్నయెడల యెన్నుకొనవచ్చును.

ప్ర—అట్టి గుణ విశేషములుగలవా రితిరగతిలో నెవరైనగలరా?

ఉ॥ ఒకరిద్దరు తప్ప లేదు.

అభ్యర్థుడు.— అట్లుయినయెడల వారికి ప్రాతినిధ్యముండునట్లు జేయుటకష్టము. ఇంకను అభ్యర్థుడు ప్రశ్నింపగా, గతమాకు సత్సరములలోను మధ్యరాష్ట్ర శాసనసభలో జాతివేత భావము యెక్కువయ్యెనని అయనకు గాన్పించినటుల దెల్పెను.

భూస్వాములు మున్నగు భాగ్యవంతులు సాధారణముగా నియోజకవర్గముల ద్వారా వచ్చుటకు తగిన బలముగల వారగుటచేత వారికి ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యము లేకుండ దీసివేయవలెనని కేల్కారుగారి అభిప్రాయము. శాసనసభలలో అధికారవర్గము లేకుండ జేయవలెననిగూడ ఆయన సూచించెను. ఏలననగా అధికారుల హోదానుండి ప్రభుత్వపాలన శిక్షానుభవము లుండవు, అట్టి

అగ్గకుడు ప్రస్తుతము మధ్యరాష్ట్రములలో మాత్రమే మహావ్యధియులకు జాతి ప్రాతినిధ్యముగలవనిచెప్పి దానినియెత్తి వేయ గోరెనని యడిగెను.

సాక్షి—అవును. జాతి ప్రాతినిధ్యముండునెడల రాజకీయముగ అభివృద్ధిగాంచుటకు శాసనసభ లుపయోగకరములుగ నుండునని నాకు నమ్మకము లేదు.

నిన్ను జాతులనుండి సభ్యులను నియమించుటగూడ యిష్టములేదని అభ్యర్థుడు డడిగెను.

సాక్షి—అవును అట్లుజేయుటయే నాశివము. అన్ని జాతులను తరగతులును నియోజక వర్గముద్వారానే పరిశీలన వలయును.

అభ్యర్థుడు.— ఇంతవర కెవరైన నిన్ను జాతి సభ్యుడెన్నుకొనబడెనా?

ఉ—వారెప్పుడును యెన్నికలందు పాల్గొనలేదు.

ప్ర—వారు పాల్గొనినను యెన్నుకొన బడుదురను ఆశకలదా?

ఉ—వారికేమైన గుణవిశేషము లున్నయెడల యెన్నుకొనవచ్చును.

ప్ర—అట్టి గుణ విశేషములుగలవా రితిరగతిలో నెవరైనగలరా?

ఉ॥ ఒకరిద్దరు తప్ప లేదు.

అభ్యర్థుడు.— అట్లుయినయెడల వారికి ప్రాతినిధ్యముండునట్లు జేయుటకష్టము. ఇంకను అభ్యర్థుడు ప్రశ్నింపగా, గతమాకు సత్సరములలోను మధ్యరాష్ట్ర శాసనసభలో జాతివేత భావము యెక్కువయ్యెనని అయనకు గాన్పించినటుల దెల్పెను.

భూస్వాములు మున్నగు భాగ్యవంతులు సాధారణముగా నియోజకవర్గముల ద్వారా వచ్చుటకు తగిన బలముగల వారగుటచేత వారికి ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యము లేకుండ దీసివేయవలెనని కేల్కారుగారి అభిప్రాయము. శాసనసభలలో అధికారవర్గము లేకుండ జేయవలెననిగూడ ఆయన సూచించెను. ఏలననగా అధికారుల హోదానుండి ప్రభుత్వపాలన శిక్షానుభవము లుండవు, అట్టి

అగ్గకుడు ప్రస్తుతము మధ్యరాష్ట్రములలో మాత్రమే మహావ్యధియులకు జాతి ప్రాతినిధ్యముగలవనిచెప్పి దానినియెత్తి వేయ గోరెనని యడిగెను.

సాక్షి—అవును. జాతి ప్రాతినిధ్యముండునెడల రాజకీయముగ అభివృద్ధిగాంచుటకు శాసనసభ లుపయోగకరములుగ నుండునని నాకు నమ్మకము లేదు.

నిన్ను జాతులనుండి సభ్యులను నియమించుటగూడ యిష్టములేదని అభ్యర్థుడు డడిగెను.

సాక్షి—అవును అట్లుజేయుటయే నాశివము. అన్ని జాతులను తరగతులును నియోజక వర్గముద్వారానే పరిశీలన వలయును.

అభ్యర్థుడు.— ఇంతవర కెవరైన నిన్ను జాతి సభ్యుడెన్నుకొనబడెనా?

ఉ—వారెప్పుడును యెన్నికలందు పాల్గొనలేదు.

ప్ర—వారు పాల్గొనినను యెన్నుకొన బడుదురను ఆశకలదా?

ఉ—వారికేమైన గుణవిశేషము లున్నయెడల యెన్నుకొనవచ్చును.

ప్ర—అట్టి గుణ విశేషములుగలవా రితిరగతిలో నెవరైనగలరా?

తరిప్రభుత్వాధికారు లుండుటవలన వోట్లసమయమున చాల వ్యముండునని ఆయన భావము.

అభ్యర్థుడు.— ప్రభుత్వాధికార సభ్యుడు యేదో ఒక శాఖపరిపాలనమునందు అన్యుతపరిజ్ఞానముగల వాడైనను ఉండతగదా?

ఉ॥ ఉండనక్కరలేదనే నేను జెప్పనది

సాక్షి తనవిజ్ఞప్తిలో నిట్లుదెల్పెను. “నియోజకవర్గ మంతయు రాజకీయ విషయములలో యేదో యొక నిర్ణయమును బడయుటకు తగిన శిక్షణముబొందుటకు యెన్నియో సంవత్సరములు బట్టును. అందుకని ఇన్ని సంవత్సరములును ఆగియుండుట అనవసరముగాదు. తేమముగాదు.

అభ్యర్థులుగ నుండువారి కేవలమో కొన్ని కొన్ని గుణవిశేషములుండవలెనని నిర్ణయించి జాతి ప్రాతినిధ్యమును తొలగించి ప్రభుత్వసభ్యులు లేకుండచేసి పారిభాషిక జ్ఞానమును లోకానుభవమును గావలసినవారికి ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యము నెక్కువజేసియు యీ లోపమును దీసివేయవచ్చును”

అభ్యర్థుడు.— నియోజకులకు స్వయంనిర్ణయము కుదురుటకు యెన్నియో సంవత్సరములుబట్టునని చెప్పనపుడు నియోజకాధికారము నెక్కువజేయవలెనని సూచించెనరా?

సాక్షి.— పైన సూచించినటుల శాసనసభ పునర్నిర్మాణము జరుగునెడల అట్లే జరుగవలెనని కోరెనను.

శాసనసభ కార్యవిధానము

శాసనసభ కార్యదర్శులను శాసనసభ నిర్ణయించిన వర్గమునుండి నియమింపవలెనని సాక్షి జెప్పెను. స్థాయిసంఘములు చాల ఉపయుక్తములని జెప్పచు యీసంఘములందలి సభ్యుల రికార్డుగంగతులకాదు సభికారము గల్గియుండవలెనని దెల్పెను.

అభ్యర్థుడు సెక్రటేరియటు రికార్డులు గూఢముగానుంచబడునని దెల్పి, అందుకు సంబంధించిన శాఖవారు ఒక విజ్ఞప్తిని దయారజేసి ఆసంఘము నెడుటనుంచిన జాలదాయని సుడిగెను.

సాక్షి.—చాలును. అయితే అందు అన్నివిషయములును సకారణముగ దెలుపవలయును.

శాసన సభల పరిమితి మూడు సంవత్సరములుగాక ఐదు సం॥ములుండవలెనని సాక్షి దెల్పుచు మంత్రులును సభ్యులును వారివారి పనలను గుర్తించి సభలముజేయుటకే మూడు సం॥ములు చాలవని దెల్పిరి.

ఎన్నికలకు యెంత అవకాశమునెక్కువగ నిచ్చిన నియోజక వర్గమునకు అన్నివిషయములును దెలుసుకొనుట కంత యెక్కువగ అవకాశముండునని అభ్యర్థుడు దెల్పెను. సాక్షి యందు యేకీభవించలేదు.

శాసన సభయందు పార్టీలను సక్రమ పద్ధతులమీదనెర్పఱుపనంతవరకును మంత్రులను శాసనసభ నిర్ణయించిన వర్గమునుండి యెన్నుకొనవలెనని కేల్కారుగారు విజ్ఞప్తిలో దెల్పిరి.

ఈ సూచన ఆచరణలో నెక్కడనులేదని సర్ ఆల్ఫ్రెడ్ గాంధీరు మండిచునగు సూచించిరి. శాసనసభలో మూడు పక్షములు సమానముగ నున్నపుడునెడల ఒకవర్గము నెన్నుకొనుట కష్టముగ నుండును. సంఖ్యలో ఆధిక్యముగల పార్టీ వారు తమ అభ్యర్థులనేయెన్నుకొనునెడల సభయింతటి విశ్వాసమును బొందజాలదు.

సాక్షి యీ విషయను ఆచరణలో జరుగునని తలంపలేదు

అభ్యర్థుడు.— హిందూ మహావ్యధియే పక్షములుండునెడల మంత్రుల నియమించుటకు సూచించిన యీపద్ధతివలన ఫలితమేమగును?

సాక్షి —అప్పుడు పని జరుగును. గవర్నరుగారవ్వడు పనిజరుపగల మంత్రులనెన్నుకొనవలెను. కాని యీమంత్రులకు సం॥ మనకు జీతము ఒక్కరూపాయని చక్కగ నిర్ణయనెడల యేమంత్రుగాని నిలిచియుండుడు. (నవ్వు) మంత్రులను శాసనసభ వారితో సంప్రదించి నియమింపవలయును.

అభ్యర్థుడు ప్రభుత్వక్రమపద్ధతినిదెల్పి, ఎవరిని సంత్రుగ నియమించిన అందరకును అంగీకారముగ నుండునో గవర్నరు కనుగొని నియమించిన జాలునని సూచించెను.

సాక్షి యింకను మంత్రుల శాస్త్రుకొను, కొకవర్గము సేర్వీకవలె నను పద్ధతియే మంచిదని పట్టుకొని యుండెను.

శాసనసభవారు పరిపాలనా విషయములలో యెక్కువగ జోక్యము గలుగజేసి నకుండ నిషేధించుట కేమి సూచించెదరని కేల్కారుగారిని సర్ ఆల్ఫ్రెడ్ గాంధీ రంతుల అడిగెను.

నిబంధనలేయవలెనని సాక్షి జెప్పెను. ఇంకను జేయవలసినదేమనగా అందరతోగలిసి సంప్రదించుట తప్పనిసరి జేయవలయును. ప్రజాయత్త విషయమైనను ప్రభుత్వాయత్త తేమనను కావినెటు చర్చలలో మంత్రులు వోట్లనిచ్చు సభికారము గల్గియుండవలెను. కావినెటు సమావేశములు బహు అగుదుగ యెప్పుడో జరుగుచుండును. అందువలన ప్రజాయత్త శాఖలకు గవర్నరు

అభ్యర్థుడు.— నియోజకవర్గము నిర్ణయించుట మీరభిప్రాయమైనపుడు, నియోజకాధికారమును విస్తరింప గోరెదరా?

అట్టి

కును సమావేశమే లేకపోవుచున్నది. ఆయన తనకాఖ విషయమై కొన్నివిషయములలో యితర మంత్రులతోను, ప్రభుత్వసభ్యులతోను సంప్రదించెను.

మంత్రులు గవర్నరుగారిలో నేకీభవింపనపుడు ప్రభుత్వసభ్యులవలెనే ప్రత్యేకాభిప్రాయమును తెలుపునధికారము గల్గియుండవలెననియు, ఆయభిప్రాయములను భారత ప్రభుత్వమునకు బంపవలెననియు కేల్గారుగాను చెప్పిరి.

అగ్నేతుడు:—ప్రజాయత్త శాఖలపై భారత ప్రభుత్వమున కేట్టి యధికారమును లేదని మీకు తెలియును గదా!

సాక్షి:—అవును. వారికి తెలియుటకు మాత్రము వానిని పంపగోరెదను.

మంత్రగవర్నరులో నేకీభవింపనపుడు రాజీనామాపై యాయవలెను. లేదా యావిషయమై శాసనసభ్యులకు ఆంధ్రదేశము జేయునట్లు పురిగిల్పవలెనని కేల్గారుగాను విజ్ఞప్తిలో చెప్పిరి.

మంత్రరెండో విధముగచేయుట యుక్తమా? అట్లు జేయుట గవర్నరు నెడలభక్తి జాతుల యగునా, మంత్ర రాజీనామా నిచ్చుట యుక్తము గాదాయని అగ్నేతుడు జేడిగెను.

సాక్షి అట్లుజేయుట యుక్తము గానని యొప్పుకొనినను మానస స్వభావముగలతె ఒక్కొక్కచోరు మంత్ర గూఢ తిను ప్రజాపాలును వెనుక గలవని గవర్నరుకు తెలుప నవసరమగుచుండును. ఆయన ప్రజాభిప్రాయమును నిర్వర్తించుట ధర్మము గావున ప్రజాభావమును తెలుపుటయే అందరి భావమని చెప్పెను.

మంత్రులు తమ క్రింది యధికారులు తమ విధానముల తీరస్కరించినపు డెట్టిహానిని జేయజాలని కేల్గారుగానొక పార్లమెంటులో ఆశీర్వాదించిరి.

ఒకవేళ మంత్రులలో నేకీభవింపకున్న న్యాయముగ భేదాభిప్రాయముల గల్గియున్నందులకు ఆశీస్సలకు హానిజేయుట గాదుగదా యని అగ్నేతుడు సాక్షినిడిగెను. బహుశః పక్ష భేదములను తీరస్కారముజేయుట యీ సాక్షిమనస్సులో నున్నదని అగ్నేతుడు జేడిగెను.

కేల్గారుగాను ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు యిప్పటివలె, మంత్రులనిర్ణయముతో జోక్యము గలుగజేసికొన నీయవచ్చునా, కాఖాధికారులు తన యభిప్రాయములను మంత్రయెదుట తెలుపవలయునా, మంత్ర భేదాభిప్రాయమైనయెడల, కాఖాధికారి యీతనిమించి గవర్నరుగారివద్దకు పొగూడవలయు జెప్పిరి.

కాఖాధికారులు ప్రభుత్వసభ్యుల మీదుగాగూడ గవర్నరువద్దకు బోయిచ్చినపుడు మంత్రులకు మంచి యేర్పాటుజేయు సాక్షి ఉద్దేశమా అని అగ్నేతుడు జేడిగెను.

కేల్గారుగాను:—అవును.

అగ్నేతుడు:—మొదటమీద నొక విధానమున్నను విషయములలో జోక్యముగల్గవలెననియు, ఆశీస్సలు నచ్చునెడల గవర్నరుగాను త్రోసివేయవలెననియేనా మీరాక్షేపణజేయునది?

సాక్షి:—అవును. కాని ప్రజాయత్త శాఖలలో కాఖాధికారులు గవర్నరుగారిలో సంభాషింప గోరవచ్చును. ఇట్టి నిబంధన ప్రభుత్వయత్త శాఖలలేదు. కాఖాధికారులు గవర్నరుగారివద్దకు సరాసరి బోవు నధికారమిచ్చినను, నిబంధనలందు మంత్రుల కట్టి హక్కుయేమియు లేదు.

సాక్షి అగ్నేతుడునకు ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు తనకు గవర్నరుగారిలో మిత్రభావము లుండెననియు కావలెనయెడల అత్రరాత్రి గూడ గవర్నరుగారిని జూడగల్గియున్నట్లును జెప్పెను. ఇంకను ఆయన జెప్పెను గౌరవవిరుద్ధము లిచ్చువిషయములలో మంత్రులలో సంప్రదించుటలేదనియు యావిషయము నొకసారి గవర్నరుగారికి మాత్రముగల ప్రత్యేకాధికారమనియు చెప్పెనని జెప్పెను.

అగ్నేతుడు:—ప్రభుత్వసభ్యుల విషయముగూడ సంలేగదా.

సాక్షి:—నాకు వారివిషయము తెలియదు.

సభ్యులకు రక్షణము నిచ్చుటకై రాష్ట్రీయశాసనముల గావించి వారిశీతములను నిర్ణయింపవలెనని సాక్షి చెప్పెను లేకున్నయెడల ప్రతిసంవత్సరము వచ్చు అవార్డుముల నాపుట కష్టముగ నుండును.

ఆధికవిషయమై సాక్షి జెప్పెను ఆయన ఒకసారి ఆధిక కాఖలో నేకీభవింపక బోవుట బుద్ధింపెనని జెప్పెను. వెన్నుకాల్చి నొక జూనిని నిర్మించుటకు ఋణముదీసికొని మలదాని ప్రతిసంవత్సరమును వచ్చుఆదాయమునుండి యిచ్చుటకు యేర్పాటుజేయగా యిందులకు ఆధిక కాఖయేకీభవింపక భోయెను. ఇందులకు లాభముండవని వారుచెప్పిరి. ఇంకను సాక్షి యిట్లుజెప్పెను: ఆశీస్సరులు రెండుకాఖలలోను పనిజేయుచున్నపుడు వారివిషయమై వచ్చినకేసుల చారణలో అందరునుగలిసి సంప్రదించలేదు. ఒకజిల్లా రెవిన్యూ ఆఫీసు అసహాయవాదులను మునిసిపల్

పలు యెన్నికలలో పాల్గొనకుండునట్లు ప్రచారము జేసినట్లు యింతటి పత్రికలలో ప్రచురింపబడెను. ఈ యెన్నికలు సానికన్యపరిపాలనా కాఖకు సంబంధించినవి. ఈవిషయమై ఆయనతో సంప్రదించకుండుట విచిత్రముగ దోచెను. ఆయనతో సంప్రదించకుండుకేహాంమెంబరుగాను యిట్టి ఆరోపణలు జేసినవారికి ప్రాసిక్యూటు జేయవలసివిగ ఉత్తరువు జేసెను. ఆశీస్సలను రక్షింపవలెనని సాక్షిగోరెను. కాని యావిధముగ జేయువనినిమాత్రము ఆశీర్వాదించెను.

నిబంధనప్రకారము సామాన్య విషయములలో అందరును సంప్రదించవలెనని యుండెను. కావున నిబంధనలలో నెట్టి లోపములేదు గాని పరిపాలనమునందు లోపమున్నట్లే ఆశీస్సలు గదా యని అగ్నేతుడు నూచించెను. సాక్షి అందు కంగీకరించెను.

జాతిప్రాతినిధ్యము

సర్ మహమ్మదు షాఫీ సాక్షిని విచారించుట

సర్ మహమ్మదు షాఫీగారు జాతిప్రాతినిధ్యము విషయమై సాక్షిచేసిన దానినిగూర్చి చాలసేపు విచారించెను. ముస్లిరాష్ట్రములలో 188 వేలకుపైగా హిందూనియోజకులున్నపుడు మహమ్మదీయునియోజకుల 1888 మందిమాత్రమే గలరని ఆయన జెప్పి, జాతిప్రాతినిధ్యమును తొలగించినయెడల మహమ్మదీయులెన్నుకొనఁ దులకకాశముండదని నూచించెను.

ఇప్పుడు గల్గిన రాజకీయ ప్రభో, ముసలిని వహమ్మదీయులుగూడ ప్రత్యేకనియోజకవర్గము లేకుండి అందరతో బాటు యెన్నుకొనబడుట కనకాశముండవచ్చునని దలంచినట్లు సాక్షి జెప్పెను. జబ్బూర్, బంద్రా మున్నగుచోట్ల ముస్లినిపలు యెన్నికలలో జాతిప్రాతినిధ్యము లేకున్నను హిందూచోట్లనుగూడ హిందూ అధ్యక్షులకు బడులుమహమ్మదీయులెన్నుకొనుచున్నట్లు ఆయన చెప్పెను.

ఇట్లు గాకుండ ప్రత్యేకముగ నొక ప్రదేశమును కేల్గారుగారిజిల్లా యగ బాలువిషయమై చెబువలసినదిగ సర్ మహమ్మదు షాఫీగారు గోరెరి.

ఈజిల్లాలో ఒక్కచుహమ్మదీయుడే అధ్యక్షగమండెననియు అతడు యెన్నుకొనబడెననియు కేల్గారుగాను చెప్పిరి.

సర్ మహమ్మదు:—ఆయన యెవరు?

ఉ:—ఆయన ఒకమాల్వాజరు వీజెంటు.

ప్ర:—ఆయనకు పోటీగ నెవరుండిరి.

ఉ:—ఒక హిందూవీడరు.

ప్ర:—క్రిందటిమునిసిపలు యెన్నికలనాట యేమి.

ఎందరు కమిటీ సభ్యులగనెన్నుకొనబడిరి.

ఉ:—నేను కమిటీ సభ్యుడను. సోయైన సంఖ్య నాకు తెలియదు. కాని 25 అని ఆనుకొనెదను.

ప్ర:—ఎవరైన మహమ్మదీయుడు వచ్చెనా?

ఉ:—ఎవరును యెన్ని కలందు పాల్గొననే లేదు.

ప్ర:—మీ రాష్ట్రములోని మహమ్మదీయులు ప్రత్యేక నియోజక వర్గము గావలెనని కోరెదరా?

ఉ:—ఇతర రాష్ట్రములలో మహమ్మదీయులు కోరెటచేత నాకు అట్లే కోరెదరు.

ప్ర:—మీ రాష్ట్రములో భూస్వాములు ప్రత్యేక నియోజకవర్గముగావలెనని కోరెదరా?

ఉ:—ఇప్పుడుగావలెనందుకేమో గట్టికజెప్పజాలను.

సర్ మహమ్మదు:—మీరు జెప్పిన ప్రకారము శాసనసభ పునర్నిర్మాము జరిగినగాని రాజకీయాభివృద్ధి జరుగజాలదా?

కేల్గారుగాను:—ఇంకను హక్కులేమిర యిచ్చినయెడల యిప్పుడున్న ప్రకార మెక్కువ లాభముండదు.

సర్ మహమ్మదు:—స్వల్ప సంఖ్యాక పక్షము అధికముగ నున్నపుడు ప్రాతినిధ్యమియ్యకున్నయెడల ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వమునా?

సాక్షి:—ఏజాతిగాని స్వల్పసంఖ్యాకము గానిదిలేదు. మహమ్మదీయు, మహమ్మదీయేతర నియోజకవర్గములే నెలకొల్పవలయునో నాకు తెలియుటలేదు.

సర్ మహమ్మదు:—దేశములోయూరోపియనులకు యెక్కువ నష్టమువచ్చినపుడు, శాసనసభలో యూరోపియనులకు ప్రాతినిధ్యములేకున్న ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వమునా?

ఉ:—అందరతోబాటు యూరోపియనులుగూడ సభ్యుల టకు ఆటంక మేమియును లేదు.

సర్ మహమ్మదు:—ప్రభుత్వసభ్యులు మంత్రులయందు వారి కాఖవిషయమై విశ్వాస ముంచలేదని ఆశీస్సలుజేసి యుండిరి. మీకాఖవిషయములో నట్లు జేసియుండిరా?

సాక్షి:—నే నెప్పుడును నాకాఖాపాలనా విధానమునుగూర్చి ప్రభుత్వసభ్యులలో సంప్రదించితిని. కాని వారు మరల తగినట్లు ప్రత్యుత్తరము జేయలేదు.

ప్రత్యేకవిషయములో ముఖ్యములు అముఖ్యములని విభజించి ముఖ్యములైనవానిని గవర్నరుగారికి వదలివేయుటను, విధానము చాల సుఖింపవలసియుండును.

గూర్చి ఆశీర్వాదించిన విషయమున, మంత్రులముద్రము యేప్రత్యముఖ్యమో యేది అయిష్టమో నిర్ణయించుట లేదా యని సర్ మహమ్మదు షాఫీ నూచిగెను.

సాక్షి అట్లేయని యొప్పుకొనెను.

గవర్నరుగారు కార్యనిర్వాహక సభ్యుల సలహాకు 250 డైయుండ, మంత్రుల విషయమున అట్లుగానని కేల్గారుగాను ఆశీర్వాదించిరి.

సర్ మహమ్మదు షాఫీ గారు దానిని 52 (2) నెక్కును జూపి ఆందు గవర్నరు గారు మంత్రుల సలహాను అనుసరింపవలెననియు, సగం కార్యమున్నయెడల భిన్నముగ ననువదలవలెనని యున్నట్లును చెప్పెను.

భిన్నభాగములో చెప్పిన విషయములను ముదటిభాగము సంస్కరింపబడునని కేల్గారుగాను చెప్పిరి.

ప్ర:—ఏదో కొన్ని ప్రత్యేకసందర్భములలో ఆయన సలహా దాటిపోవునదా?

ఉ:—55 (2) నెక్కునుకు 52 (2) నెక్కునుకు ధర్మము గలదు.

సర్ మహమ్మదు:—ఆవిషయమైతరువాత నర్మించెదను. మీరు అన్నికాఖలను ప్రజాయత్తము చేయవలెనని కోరిన విషయముదప్ప మిగిలిన నూచనలన్నియును యాదృష్టమును సుఖింపకుండనే సలహా జేయుట సామర్థ్యమని రెండుపరా.

ఉ:—ఈవిషయము లాయులు జెప్పవలయును. కాని కొన్నివిషయములలో న్యాయులకు సలహా చేయవలెనని తలంచెదను భారత ప్రభుత్వమునందు గూడ నైతి, విదేశీయ రాజకీయ కాఖలందు లేవు బాధ్యతను ప్రకృతజెట్టులనును.

సర్ మహమ్మదు:—భారత ప్రభుత్వమువారును భారత శాసనసభలను యేకీభవించెదపుడు భారతమంత్ర తీరస్కరించి పోరారు అను జాయిటు కమిటీసలహాను నిబంధన రూపముగ జేయవలెనా, యీ నిబంధననుండి నైతిక విదేశీయ వ్యవహారముల నిషేధించెదరా?

సాక్షి:—భారత శాసనసభలకు బాగ్యత నిచ్చినపుడు ఆవిషయములలో నెట్టి నిబంధనయు నక్కరలేదు. ఆ నిబంధన నైతిక విదేశీయ రాజ్యాంగ వ్యవహారముల విషయమున మాత్రమవరము. కాని జిట్టి నిబంధనలు నామమాత్రములుగ మాత్రమేయుండవు. (నవ్వు)

జిన్నాగారు విచారించుట

నైన్యమును జాతిగ నిషేధించెదరా లేక పునర్నిర్మాము విషయమున శాసనసభకు కొంత అధికారమిచ్చెదరా యని జిన్నాగారు రడిగిరి.

సాక్షి ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచు నైన్యము విషయమై పూర్తిగా నాలోచింపలేదనియు, అందు రకు 50 కోట్లను ప్రత్యేకించి శాసనసభ సమ్మతిని బడయవలయునని జెప్పిరి.

జిన్నాగారు, స్వపరిపాలనమునకు స్వయం రక్షణము ముఖ్యమని చెప్పుచు, భారతీయులకందు తనకీక్షము గల్గుటకు ఏదే నొక విధానము నాలోచింపవలదాయని సాక్షినిడిగిరి.

ఈ విషయమై ఆలోచించి సిద్ధముగ నుండవలెనని కేల్గారుగాను జెప్పిరి. ప్రస్తుతము సివిలపరిపాలనమువిషయ ములో చించి పిదప నైన్యము విషయము జూడవచ్చునని తలంచెను.

జిన్నాగారు:—జాతిప్రాతినిధ్య విషయములో మహమ్మదీయులు చాలమంది కడి యిష్టముగ నున్నపుడు, నిర్బంధము జేయెదను నారట్టి యభిప్రాయమును వీడవలెనని గోరెదరా?

ఉ:—అవును. అట్లేకోరెదను. (నవ్వు) వారు మామూలుగా అందరితోబాటు యెన్నికలలో పాల్గొనవలెనని కోరెదను.

జిన్నాగారు మరియొక ప్రశ్నవేయగా సాక్షి ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు, నియోజకవర్గ మిష్టమున్నప్రకారము రాష్ట్ర నియవహారములను జూదుకొన సమర్థులగు వారిని శాసనసభలకు బంపుటలేదని జెప్పెను వారికి రాజకీయవిషయము లేవియో యేమిజేసిన యేమియునో యేర్పాటును చేయవలసి.

జిన్నాగారు:—అప్పటికి అన్నికాఖలను ప్రజాయత్తము గావలెనని కోరెదరా?

సాక్షి:—అవును. కొన్నింటిని ప్రజాయత్తము జేసినపుడు మిగిలినవానినిగూడ జేయవచ్చును.

శాసనసభ్యుల నెట్టి గుణవిశేషము లుండవలెనని నిర్ణయించెదరా? శుభ్రముగ జెప్పవలెనని జిన్నాగారు రడిగిరి.

అధ్యక్షి యేదేని యొక స్థానిక సంఘమునందు పది సం॥ ముల యనుభవముగల్గి, విశ్వవిద్యాలయ పట్టభద్రుడైనా లేక న్యాయవాది, భిషగ్వర వృత్తియ వో యుంకియుండవలెనని సాక్షి జెప్పెను.

జిన్నాగారు:—అట్లైనై || ఆ కాఖల గారు అర్హులు గారని మీ తలంచెదరా? (నవ్వు)

సాక్షి:—కొందరుకు నిషేధము జేయవచ్చును. ఏదోకొన్ని విషయములందు కష్టము లున్నంతమాత్రము సలహా నిబంధనలు చెడిపోవు. మరల నవ్వు)

జిన్నాగారు:—మీ నూచన లంగీకరించునెడల ప్రభుత్వము

సాక్షి:—అవును.

ప్రశ్న:—ఈశాన మిల్లుండగనే కొన్ని సవరణలు జేయవలెనని ద్వంద్వప్రభుత్వవిధానము మీకిచ్చుచున్నా?

ఉ:—నాకు ద్వంద్వప్రభుత్వవిధాన మిచ్చుచు లేదు. దాని నంతరించజేయవలెను. కొన్నిలోపములను తొలగించినను ద్వంద్వప్రభుత్వవిధానము నేనంగీకరించజాలను. నేను మరల తత్కార్యవిధానమున మునుగుజాలను.

జిన్నా:—అది తృప్తికరముగ పనిజేయదని యీ మీ అభిప్రాయము?

ఉ:—గతానుభవమువలన అది కరణాన కూలము గాదని దోచెను.

సాక్షి మరొక ప్రశ్నకు ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు కాసనభలో ఉపాధ్యక్షులకు తనకు అనుకూలముగ సమ్యములు ఆధిక సంఖ్యాకములుగ వచ్చుచుండెనని జెప్పెను.

జిన్నా గారు:—మీరు మంత్రిగనుండి యెవరికి బాధ్యత వహించి?

ఉ:—కాసనభకును, నన్ను నియమించిన మంత్రికిని బాధ్యత గల్గియున్నట్లు దలంచెను.

జిన్నా గారు:—అనగా మీకు ముందు బోలే నయ్య నెనుకబోలే గొయ్యగ నుండెనా?

సాక్షి:—నేను బంపిన విజ్ఞప్తిలో యిద్దరు యజమానులనుచేత బెట్టువలసి యుండవచ్చును.

ప్ర:—ఆ ప్రయోగమునే మరల జూడవలెనని కోరదరా?

ఉ:—లేదు.

ప్ర:—మీరు పంపిన విజ్ఞప్తి జూడ గవర్నరుగారే ప్రజాయైక్తాఖిల ఆధికారిగ నున్నట్లును మంత్రిలు సమాలోచనముగ నున్నట్లును తెలియచున్నదే?

ఉ:—భారత ప్రభుత్వకాసనము 52 వ సెక్షను ఆర్థమట్లే వ్రాయవచ్చును. మంత్రి సమాలోచనము మాత్రమే. అంత కన్న యెక్కువ యేమియు జేయజాలదు.

డాక్టరు పరంజి ప్రెగారు

అంతట కేల్కారుగారిని విచారించిరి.

ఇంగ్లాండులో గూడ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము నొసగినపుడు నియోజకవర్గాలు కొద్దిగనే యుండెననియు, సంస్కరణము లొసంగిన పిదపనే నియోజకవర్గాలు బలపడెననియు డాక్టరు పరంజి ప్రెగారు జ్ఞాపకము జేసినపుడు కేల్కారుగారు ఆవున అంగజరించిరి. మళ్ళరాష్ట్రముల కాసనభలో గావించిన కాసనములు నిమ్మబాతుల కనుకూలముగ నుండెననియు, ఉన్నతతరగతుల సభ్యులగువాతే వానిని ప్రవేశపెట్టెననియు జెప్పిరి. కేల్కారుగారు బ్రాహ్మణుడు. ఆయనమంత్రిగ నున్నపుడు ప్రాథమికవిద్యాకాసనముక్రింద వోట గుగాని జనసామాన్యమునకు లాభకరముగ నుండుటకై కొన్ని నిబంధనలు చేయబడెను. కాసనములుచేయుటలో నిరక్షరులకును, బీదలకును అనుకూలముగ నుండునట్లు జేయవలెననియు, అంతట డాక్టరుపరంజిప్రెగారు నహమ్మదీయనియోజకవర్గ విషయమునుగూర్చి యదుగగా బాతిప్రాతినగ్య ముసలే యుండరాదని లేవనిశ్చితాభిప్రాయమును సాక్షి చెప్పెను.

డాక్టరు పరంజి ప్రె:—ప్రస్తుత పరిస్థితు లభివృద్ధి జేసి ఆన్నిరకతుల వారికిని ప్రాతినగ్య ముండునెడల బాగుండునని తలంపరా?

కేల్కారుగారు:—అందరకును డేముముగావలసినదే గాని అన్నితరగతులకును ప్రాతినగ్యముకల్గలేదు.

డాక్టరు పరంజి ప్రె:—ఎలే మనదేశములోని బాతులు ఒకటియై ప్రత్యేకలాభములగుచు స్వభావముగదా?

కేల్కారుగారు:—నాకదితేరయదు.

డాక్టరు పరంజి ప్రె:—మీరు మీవిజ్ఞప్తిలో పాలనాసభ్యులగువాతే యెన్నికలందు పాల్గొననట్లులని చెప్పితిరి. నేను కారణ ప్రాప్తపరచు అర్హుడనేనా?

జిన్నా గారు డాక్టరు పరంజి ప్రెగారిని తడు గాబోలు ననిరి.

కేల్కారుగారు:—నాకివిషయమై గట్టిపట్టుదల గలను. స్థానిక సంఘముల పరిపాలనమునందును పబ్లిక్ అఫీసులలో ఆనుభవము నుండుట అవసరమని నా అభిప్రాయము.

డాక్టరు పరంజి ప్రె:—కారణ, పరిపాలనము పాలనాసభ్యులగుచు మీరు తలంపరా?

కేల్కారుగారు:—కాదని నేను జెప్పలేదు.

డాక్టరు పరంజి ప్రె:—మంత్రిలను నియమించుటలో యిప్పుడు కాసనభలో సభ్యులనుండి ఒకవర్గమును నెన్నుకొని అంగుడి గవర్నరుగారు నియమింపవలెనని మీరు కేల్కారుగారు న్నాడు. ముందుగ గవర్నరుగారు కాసనభ్యుల కొందరును మంత్రులుగ నియమించె ననుకొనుదు. కాసనభ క్రొత్త మొదటిసారి సమావేశమైనపు డవిద్యార్థులైన ముసపాదించి అంగ

కరింపబడిన యెడల వారుండు, లేదా రాజీనామా పెట్టిపోయెదరు. ఇట్టియేర్పాటు మీకెట్లు రుచించును.

కేల్కారుగారు:—కాసనభ యూరకుండి అభిశంసన తీర్మానము గావించు కుండునెడల విద్యార్థుల తీర్మానము గావించినట్లే తలంపవచ్చును. అభిశంసనము లేనపుడు విద్యార్థులమేగదా.

కాసన సభకార్యదర్శుల విషయములో ఆయనకు గగ్గిన యనుభవము ఆకాశముగ లేదని కేల్కారుగారు జెప్పిరి. వారికి నెలకు 250 రూ॥లు జీతము. పిదప వారిజీతము కోజుకు రెండు రూ॥లు చేయబడెను. ఇట్టి పరిస్థితులలో కాసన సభకార్యదర్శులుగ పనిజేయుటకు పనిదెలిసినవారుగాని తెలివిగలవారుగాని వచ్చెదరని తలంపవలెను.

డాక్టరు పరంజి ప్రె:—ప్రభుత్వయత్నకాఖా విషయములకు సంబంధించిన కాగితము లేమైన మీకు జూపబడెనా?

కేల్కారుగారు:—లేదు.

అధ్యక్షుడు:—కాబినెటు సమావేశములో అందరును గలసి చర్చించునపుడు అందుకు సంబంధించిన కాగితములు మీకు జూపబడెనుగాదా?

కేల్కారుగారు:—అవును. కాని నిబంధనల ప్రకారము మంత్రి లేకాగితములుగాని కావలెననికోరరాదు.

డాక్టరు పరంజి ప్రె:—మీకు పరిపాలనా కార్యములకు బాధ్యత లేదనియు అదంతయు ప్రభుత్వయత్నకానియు ప్రజలకుగాని కాసనభ సభ్యులకుగాని యెప్పుడైన జెప్పియుండిరా?

కేల్కారుగారు:—లేదు. అట్లు జేసినయెడల ప్రభుత్వములో రెండవపక్షమునకు ద్రోహము జేయుటయని తలంచి అట్లు జేయలేదు.

డాక్టరు పరంజి ప్రె:—మీరు మంత్రిగ నుండుటవలన కాసనభలో ప్రభుత్వపక్షముతో నేకీభవింపనపుడు వోటు జేయుకుండువాక్కుగలదు. అహమ్మక్కు మీ రెప్పుడైన చలాయించితిరా?

కేల్కారుగారు:—లేదు. నేను ప్రభుత్వములో రెండవపక్షమునకు భక్తిగగ్గియుండుటచేత అట్లుజేయలేదు. (నవ్వు)

డాక్టరు పరంజి ప్రె:—మీకార్యదర్శులు ఒక్కొక్కప్పుడు మీతో నేకీభవింపక గవర్నరుగారి వద్దకుబోయి ఆయన అంగీకారమును బడసిరని జెప్పితిరి. ఆవిషయము లేమైనబాధి జేదమునకు సంబంధించినదా?

ఉ:—నేను క్రొత్తవాడననియు, మంత్రిగాకముండు పీఠమునకుచేత వారికిప్రార్థనము అనుభవముగల విషయములలో నేను నొక్కయేమియు జెప్పరాదని తలంచెను. గాబోలును. అందుచేతనే గాబోలు నేనువారిసలహా దీనికొనవలెననివారు జలించిరి. (వెదనవ్వు)

డాక్టరు పరంజి ప్రె:—కొన్ని విషయములలో నిన్ను మించి పనిజేయుచుండిరా?

కేల్కారుగారు:—అవును.

డాక్టరు పరంజి ప్రె:—ఆపని ఉద్యోగం నియమించుటలోను మార్పులలో గూడ జరిగినా?

కేల్కారుగారు:—అవును.

డాక్టరు పరంజి ప్రె:—పేర్లను జెలుపకుండి కొన్ని ఉదాహరణలు చెప్పదరా?

.ఈసందర్భమున సర్ అలెగ్జాండరు మడ్డినుగారు యిట్టిప్రశ్నలను రహస్యముగ నడుగవలెనని డాక్టరు పరంజి ప్రెగారినికోరిరి. అందులకు డాక్టరు పరంజి ప్రెగారు రంగీకరించిరి.

డాక్టరు పరంజి ప్రెగారు మంత్రిల నియామకమును గూర్చి ప్రశ్నించుచు మద్రాసు అవర్గమిష్టమేనాయని యడిగిరి. గవర్నరుగారు ప్రధానామాత్యుని యెన్నుకొని ఆయనయే యితరమంత్రిల నెన్నుకొనుపద్ధతి ఇష్టమేనా?

కేల్కారుగారు:—అధితిమిస్సహముగ నుండును. ప్రధానామాత్యుడు ఇతరమంత్రిలపై ఆధికారము గల్గియుండు నేమోయని భయమునుచున్నది.

సర్. శివసావిమియ్యరు:—మిమ్ములకు ప్రధానామాత్యుడుగ నియమించి యితరమంత్రిల నియమింపగోరిరనుకొనుదు.

కేల్కారుగారు:—అదిమరియుక విషయము (వెదనవ్వు)

డాక్టరుపరంజి ప్రె:—మీరు మంత్రిగనన్నపుడు మీరు ఆచరణలో బెట్టికోట అభిప్రాయములు ఫలవంతములయ్యెనని తలంచెదరా?

కేల్కారుగారు:—ప్రభుత్వవిధానమునందు మాత్రము వెరవేరిని.

డాక్టరుపరంజి ప్రె:—నేను జెలుసుకొనగోరునదేమనగా, మంచి చక్కనిపరిశీతులందు నెడల ద్వంద్వప్రభుత్వము తగిలేయదా?

కేల్కారుగారు:—చేయజాలదు. ఇంతటితో డాక్టరు పరంజి ప్రెగారు జేయు విచారణ ముగిసెను.

సర్ లేజి బహదూరు సప్రసాగారు
అంతట కేల్కారుగారిని విచారించిరి. ఆయన విచారణ నేడు పూర్తిగాకమునుపే సభవారులేచిరి.

సర్ లేజి బహదూరు సప్రసాగారు ప్రశ్నకు ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు కేల్కారుగారు తాను సహకారోద్యమ సందర్భమున పనిజేసియుండుటచేతను సహకారసంఘాధికారిగ నుండుటచేతను, కో-ఆపరేటివు బ్యాంకు డైరెక్టరుగనుండుటచేతను గ్రామ బాకులతో సంబంధము బాగుగగలవనియు, వారియువ్యమును బాగుగ ప్రశంసింపగల్గిరనియు జెప్పిరి. 1920 లో వెనుకటి కాసనభలో మధ్యరాష్ట్రములందు ప్రాథమిక విద్యాకాసనము ప్రభుత్వమువారి చేతనే గావించబడినది. అందులకు ప్రతికూల మేమియురా లేదు. అట్లుగాక అనధికారసభ్యులందరును అందుకంగీకరించి అభివృద్ధిజేయగోరి, అందువలన లాభములను గనుగొనిరి. ఇంతేగాదు ఆయన బ్రాహ్మణుడైనను స్వయముగ అనేకసవరణల నుపపాదించి నిర్బంధప్రాథమిక విద్యను ప్రోత్సహించెను. తలదండ్రులు తమ పిల్లలను బళ్లకు పంపవలెనని నిర్బంధమేగాక స్థానిక సంఘములుగూడ నిర్బంధ విద్యావిధానమును ప్రవేశపెట్టవలెననియుకోరెను. కాని ప్రభుత్వమువారు దానిని తిరస్కరించిరి. ఆయన మంత్రియైనపుడు యెన్నియో నిబంధనలు జేయవలసియుండుటచేతను, స్థానిక సంఘముల ఆధికారిగూడ విచారించవలసి యుండుటచేతను, డబ్బు లేకపోవుటచేతను నిర్బంధవిధానము నాచరణలో పెట్టజాలక బోయెను. ఆయన విద్యాకాఖామాత్యుడుగ నున్నపుడు కన్న ఆ ఉద్యోగమును వదలి పోవునప్పటికి రాష్ట్రములో నిర్బంధవిద్య బాగుపడెను. కారణము పాఠశాలలలో విద్యార్థుల సంఖ్య ఆసహాయోద్యమము వలన చాలవరకు తగ్గిపోయెను. పాఠశాలలకు పిల్లలను పంపుమని తలదండ్రులను ప్రోత్సహింపవలెననుటకు కొంతకాలము బట్టెను. పిల్లల సంఖ్యతగ్గిపోవుటకు ద్వంద్వ ప్రభుత్వవిధానముగాని, ప్రభుత్వపై ఖరీగాని కారణము. దీనికంతకును అసహాయోద మమే కారణముకాదు. ఇప్పుడుమరల గంఖ్య యెక్కిన గుచున్నది.

సప్రసాగారు:—మీరు మంత్రిగనుండ పాఠశాలల సఖ్య యెక్కువగాలేదా?

కేల్కారుగారు:—అసహాయోద్యమమువలన అది అవసరము లేకపోయెను. ఉన్న పాఠశాలలే అప్పుడు ఉత్తవిగ నుండెను.

డాక్టరుసప్రసా:—నెకెండరి విద్యావిషయ మెట్లుండెను?

కేల్కారుగారు:—ఇచ్చట కూడ విద్యార్థుల సంఖ్య అసహాయోద్యమము వలన తగ్గెను. కాని నేను ఉద్యోగము వదలునప్పటికి అభివృద్ధి గాన్పించుచుండెను. తుదకు కొన్నిపాఠశాలలలో వోటు లేకపోవుటవలన చేర్చుకొనుట లేదనబడినవచ్చెను. అందుచే బాలురు యితరపాఠశాలలకు బోవలసి వచ్చెను.

డాక్టరు సప్రసా:—నాగపూరు విశ్వవిద్యాలయమును స్థాపించుటకును, సాడరు కమిషను సలహాపద్ధతిని ఉన్నత పాఠశాల విద్యవిషయక సంఘమును స్థాపించుటకును మీరేనా బాధ్యులు?

కేల్కారుగారు:—అవును.

డాక్టరు సప్రసా:—డబ్బుకొరకు ఆగియుండవలసి వచ్చెనా?

కేల్కారుగారు:—నేను డబ్బువస్తుందని ఆగనివ్వపడలేదు. నేను మొదలు విశ్వవిద్యాలయమును స్థాపించుట ధర్మమైయుండెను. డబ్బు యోచనముగ పిదప వచ్చును.

సర్ మహమ్మదు ముఖ్:—నాగపూరు విశ్వవిద్యాలయ స్థాపన నూచన మీజేచోచెనా.

కేల్కారు గారు:—ఒక విశ్వవిద్యాలయమును స్థాపింపవలెనని మేము ఆలోచించుచుంటిమి.

సర్. ఉపాధ్యక్షు షాఖీ:—భారత ప్రభుత్వమువారు అంగీకరించి నూచన నేమిరు ఆచరణలో బెట్టినమాట నిజముగాదా? నేనప్పుడు విద్యాకాఖామాత్యుడుగ నుంటిని.

కేల్కారుగారు:—విశ్వవిద్యాలయస్థాపనా విషయము 21 యెండ్లనుండియు ఆలోచనలో నున్న విషయము నాకు జ్ఞాపకములేదు.

డాక్టరు సప్రసా:—కాని యీ ఉపపాదనము ఫలించుటకు ఆధికముగ మీలేకారకులు.

కేల్కారుగారు:—అప్పుడు సాక్షి యొకను జెప్పచు ఉన్నతపాఠశాలవారు నిమ్మబాతులు నుద్ధరింపగోరెదరనియు, గతవత్సరము నిమ్మబాతి సభ్యుడొకడు వారిజాతివారు సామాన్యముగ అన్ని బావులనుండియు నీళ్లు త్రోచుకొనకుండ నిషేధముండగూడదనియు నుపపాదించెను. ఈ తీర్మానము నొక బ్రాహ్మణుడు బలపరచెను. కాసనభలో ఒకరిద్దరు మా

శ్రీ. శే. డాక్టరు టి. ఎం. నాయుడుగారి చిత్రపటము

అభివృద్ధిశాఖా మంత్రి బహిరంగ పరుచుట

జన్మింపు పక్షము భగ్నమై పోయినందుకు మీనను గారి సంతాపము

నిన్నటిసాయంత్రము చాళుషిలలోని నార్తమద్రాసు క్లబ్బునందు, శ్రీ. శే. డాక్టరు టి. ఎం. నాయుడుగారి చిత్రపటమును బహిరంగపరచు నుత్సవము అభివృద్ధిశాఖామంత్రి యగు డి. బి. టి. ఎస్. శిశుభానుమిత్రగారి అధ్యక్షతన జరిగెను. ఆసందర్భమున జన్మింపుపత్రికాసంపాదకు లగు కె. వి. మీననుగారు నాయుడుగారిచిత్రము గురించి వారు సంఘమున కును, దేశమునకును నొసర్చిన సేవను గురించియు దీర్ఘముగ నుపన్యసింపుచు ప్రస్తుత బ్రాహ్మణేతరపక్షముయొక్క దుస్థితిని గురించియు, నాయకుల కలహములగురించియు, విచారమును జెల్పియుచు బ్రాహ్మణేతరద్యమము ఇప్పటికే భగ్నమైపోయె ననియు, అట్టింకను గాకపోయినను త్వరలో భగ్నమైపో నున్నదనియు, నాయకులు తమ కలహములను, చక్కబెట్టుకొని ఉద్యమమును నిలువబెట్టవలెనని గోరిరి.

అధ్యక్షుడు

అధ్యక్షుడు ప్రధమమున నుపన్యసింపుచు నాయుడుగారి స్మారకచిహ్నము చిత్రపటముల రూపమున చాలప్రదేశము లందు వెలకొల్పబడె ననియు, కాని నాయుడుగారు ప్రాథమిక దినములందు ప్రారంభించిన యుద్యమమును గురించియు, ఆ యుద్యమముకొర కాతడు నిరంతరమును గావించిన ఆందోళ నను గురించియు బాగుగ చెరిసిగొనినవారి హృదయములందు నాయుడుగారిస్మృతి దృఢతరముగ నాటుకొని యున్నదనియు నుడిచెను. తామింకను, తీవ్రముగ పోరాటమును సాగింపవలసి యున్నదనియు, అందుచే నీయుద్యమమును గురించియు దానిని సరిగ నడపుట పద్ధతులగురించియు జ్ఞాపక మొనర్చుచుండుట ఓట్టి చిత్రపటము లుపగ్రహనియు నుడిచెను. తానప్పు దుద్యో గమున నుండుటచే నాయుడుగారి రాజకీయములందు పాల్గొన జాలక పోతిననియు, అయినప్పటికి తనకప్పుడు నాయుడుగారి యెడల చాల గౌరవభావ ముండెడిదనియును చెల్చెను.

కె. వి. మీననుగారు

మీననుగారు ప్రధమమున, తమకును నాయుడుగారికిని గల దగ్గరసంబంధమును బెల్లపురు అతడు తన గ్రామనివాసియే యనియు, తమకును, నాయుడుగారికిని మొదలనుండియు చాల అన్యోన్యభావము గలదనియు అందుచే, నాతనియెడల తనకు గల భక్తిని వెల్లడించుటకు వచ్చిననియు నుడిచెను. ఉపన్యా సకుడు, తానాసమయమున నుపన్యసింప నంగీకరించుటకు వారి యొక కారణము గలదనియు, నాయుడుగారిచే స్థాపింపబడిన బ్రాహ్మణేతరద్యమము, సరియగు మార్గమున నడచుచున్నదా యను విషయమున తన యభిప్రాయముల ప్రజలయెదుట నుంచుట కీతరుణము నుపయోగించుకొన నెంచితినినియు నుడిచెను.

తరువాత నాయుడుగారి జీవితచారిత్రమునుగురించి నుడు వుచు, ఆతడు గొప్పప్రతిభాశాలియనియు పాఠశాలయందు చ దువుకొనుచున్నప్పుడు తరగతిలోనిబహుమానములన్నియు సా ధారణముగ నాతనికి వచ్చెడినని నుడిచెను. పైన్న అనిన ఆతని కెక్కుడభిమానము. అతడు రాజధాని కలశాలయందు విద్యాభ్యసనమును ముగించినతరువాత, ఎడింబరోకుజని అచ్చట వైద్యశాస్త్రమును పఠించెను. అప్పటినుండియుతనకుతనమును గ్రహాశక్తినిగాంచి అచ్చటివిద్యార్థు లీతనికెక్కుడు గౌరవించెడివారు. తరువాత నీతడు కొంతకాలము సెనెక్సు వైద్యశాలయందు హవుసుపఠనగపనిజేసెను. అప్పుడెచటిరోగులు ఆంగ్లేయవైద్యుల కంటెగూడ, నీతనివైద్యసహాయుండుటకెక్కువగ నభిలషించె డివారు. అచ్చటినుండివచ్చి మద్రాసునందు, వైద్యశాస్త్రానిప్రారంభించినతరువాత, అతని కధికమగురాబడి వచ్చెడిది. డాక్టరు నాయుడుగారు మంచివాదకులకాదు. బ్రాహ్మణేతరద్యమము ను సాగించునప్పుడు ఆతనికి పత్రికారేఖనమునందు మంచి అనుభవముకుదిరెను. ఆతనికైలియు, కాశీల్యమును, చదువరుల కెక్కుడు ఆనందదాయకములుగనుండెను. అతడు అంటిసెట్టికు అనువైద్యపత్రికను వెలకొల్పి, చాలజయప్రదముగ నడపెను. ఈ పత్రికయ్యందు, తెదేనీటరుగారిపనులగురించి నాయుడుగారు వ్రాసినవ్యాసములపైన హైకోర్టులో గొప్పకేసు జరిగెను.

ప్రస్తుతలామెంబరుగారు అప్పు డాతనికి న్యాయవాదిగ పనిజేసెను. ఈ కేసులో నాయుడుగారు తనయారోగవలనన్నిటిని రుజువుజేసికొని విజయ ముండెను. ఈ కేసుసందర్భమున నాయుడుగారిపేరు చాలవ్యాపించెను. నాయుడుగారు తనపేరు కా త్యత్యముగ నుండునటుల జేయుటకు గాను “అతిమాత్రవాధిచిత్వ” అను గొప్పగ్రంథమును రచించెను. ఈ విషయమున నీ గ్రంథమును ప్రమాణగ్రంథముగ గొప్పగొప్ప డాక్టర్లంగీకరించియుండిరి. డాక్టరు నాయుడుగారు గొప్ప వక్త. అతనియంపన్యాసము లనిన వినుటకు వేలగాలిది ప్రజలు వచ్చెడివారు. సంఘ సంస్కరణయందు నాయుడుగారు ఎక్కువ పాల్గొని ఆచరణలో పెట్టెడివారు. అతని గృహము నందు పంచములను పనులజేయుటకు నియమించెడివారు.

నాయుడుగారు మొదటినుండియు రాజకీయములం దెక్కువ పాల్గొనుచుండెను. అతడు ఎడింబరోయందున్నప్పుడు అచ్చట భారతీయసంఘమును స్థాపించెను. అత డా సంఘము నకు చాలకాల మధ్యక్షుడుగ నుండి, భారతీయసమస్యలందు చాల పనిజేసెను. దాదా భాయికారోజీగారు పార్లమెంటులో సభ్యులకు పోటీజేసినప్పుడు దాదా భాయిగారి తరపున, ఎన్నికలయందు చాల ప్రచార మొనర్చి, వారివిజయమునకారణుడయ్యెను. మద్రాసునందు నివాస మేర్పరుచుకొనినతరువాత నాతడు కార్పొరేషను ఎన్నికలందు విజయవైకార్పొరేషను జేరి, మద్రాసు పౌరులకు అమూల్యముగ సేవ నొనర్చెను. 1912 సం॥ న కార్పొరేషనునా రాతనిని, కాసనసభకు పంపిరి. కాసన సభయందు, మెడికలు రిజిస్ట్రేషను ఆఫ్ఫ సందర్భమున నొనర్చిన ఆద్యుతముగ నుపన్యాసముచే చాల ప్రసిద్ధికివచ్చెను ఈ కాసన మువలన వైద్యవృద్ధికి గలుగుబలమును లాభమును గమనింపని చాలమంది డాక్టర్లును, ప్రజలును తీవ్రముగ నెదిర్చినను, తాను లాభకరమని నమ్మినదానిని నడలక, కాసనమును బలపరిచి నెగ్గించెను. నాయుడుగారు, దుర్మలుల కొరకును, నిరాదరింపబడువారికొరకును పాలుపడుటయే తనయాదర్శముగ నిడుకొనెను. ఆతడు ఫ్యాక్టరీ కమిషనునందు సభ్యుడుగనుండి కార్మికులకొరకు తీవ్రముగవారి డి ఆంగ్లదేశమునకు జనిమల్ల ప్రభువు నొప్పించిభారతప్రభుత్వమువారినిబలపరచుటకు తననూచ నల నంగీకరించునట్లు సహాయములబాధనండి కార్మికుల ను రక్షించెను. నాయుడుగారు మొదటినుండియు తీవ్రముగ కాంగ్రెసు పాక్షికులుగ నుండిరి. డి. ఎం. ఎస్. శాఖను విభజింప వలెనని కాంగ్రెసులో వీ రొకతీర్మానము నుపపాదించిరి. కాని ప్రభుత్వమువారప్పు డానూచన నంగీకరింపలేదు. ఇప్పుడు తీకమిషనునా రీమాచునీ యొనర్చగా ప్రభుత్వవారంగీకరించిరి. కాంగ్రెసు ను దాసులలో సమావేశ మొనర్పడు వలంబి రు దళము నేర్పాటుజేయుటయందు నాయకత్వము వహించి ప్రశంసనీయుచు సాహాయ మొనర్చెను. దీనింట్లుగూర్చి తన హాంయారు ఉద్యమమును ప్రారంభించినపుడు, అందు లకు తరువామురాతేదని ఆశ్రయమున్న దానినెదిర్చెను. భారతదేశ ము ప్రజాసామాన్యమున నిమ్నజాతులును వెనుకబడియుండగా, తరగతులకు మాత్రము స్వరాజ్యము వచ్చుటపాడుకర మని చాచెను.

ఆతడు బ్రాహ్మణేతరద్యమమును స్థాపించినపుడు, అందువలన గలుగుకష్టములన్నియు నాతనికి డెలియును. మాంటాగు-మెన్సుఫర్డ్సంస్కరణలవలన కొన్ని శాఖలు ప్రజాయిత్ర మొనర్పబడుట తెలిసి, ఆతరువాతమును వివలరాదని ఎదిగి సాంఘిక ప్రాతినిధ్యముకొరకు పోరాడెను బ్రాహ్మణులను వదిలి, బ్రాహ్మణేతరద్యమమును జూచి, వారికెవో స్వల్పముగ రొట్టె ముక్కలను విసరిన సరిపోవుననియెంచి ప్రభుత్వమువారు దానిని ప్రోత్సహించిరి. కొంతమంది బ్రాహ్మణుల ప్రోత్సాహముపై సాతుబరోకుమిట్టి నియమించినపుడు, వారియెదుట సాక్ష్య మొసగుటకు నాయుడుగారు నిరాకరించిరి. అప్పుడొక్క బ్రాహ్మణేతరుడును సాక్ష్యమొసగకపోవుటను గాంచి, ప్రభుత్వ మువారు, నాయుడుగారి పట్టువలను గమనింపగలిగిరి. తిమయాశ యములకొర కిచ్చట సభికారులయెదుట వాదించిన లాభములేదనియు, ఆంగ్ల దేశమున ప్రజలయెదుట తనవాదనను బలపరచి, వారిని అంగీకరింపజేయుటానశక్యమని గమనించి ఆంగ్లదేశము నకుజని అచ్చట రాజకీయజ్ఞులను, ప్రజలను తనకొక్కెలన్యాయ మునుగురించి అంగీకరింపజేసి, తనయొచ్చుముముకొరకు పాటుపడుచు నచ్చట నిర్వాణము నొందెను.

ఉద్యమము

ప్రస్తుతము బ్రాహ్మణేతరద్యమము భగ్నమై పడిపోయెను. ఉద్యమములో నివీ కీ భావము అంతరించెను. ఉద్యమమునందు పక్షపాతిము న్యాపించి స్తంభించిపోవుచున్నది.

మిచేయవలెనో, ఏవైపున నడువవలెనో చెలియకున్నది. ఉద్యమములోనివారందరును నిరుత్సాహము జెందుచున్నారు. ఇది చాల సిగ్గుచేటు. మనయుద్యమముకొరకు సాగింపవలసిన పోరాట మింకను చాలకలదు. ఏదోయొక కారణమువలన ఇంతవరకును, మనలను గౌరవభావముతో జూచుచున్న ప్రభుత్వమువారిపక్షము మనపక్షమును నిరాదరించి అవమానపరుచుచున్నారు. మనయుద్యమము నిరుత్సాహముపాలై శిథిలముగుటకు సిద్ధముగనుండుటయే ఇందుకుకారణము. వేరేవరవిధములు విశ్రమించియున్న శత్రులనన్నిటిని, తిరిగి కూడదీసి, సాగించుటవసరము. ప్రభుత్వమువారు మనలను సరియగుగౌరవముతో పరిగణించుచుండలేదని నిందించి లాభములేదు. మనమందర మైకత్వతో నిలిచినయెడల ప్రభుత్వమువారు తిరిగి తొల్లింటిగౌరవముతో జూచెదరు. మనపక్షమువారు ముగ్గురుమంత్రులు గలరు. మొదటి మూడువత్సరములలోను మనమంత్రులే ఇతరరాష్ట్రములోనైనను సరిసమానముగ తమకార్యములనిర్వహించిరి. ప్రస్తుతము ఈపక్షములోని విభేదములవలన మంత్రులెట్టికార్యమును జేయజాలకున్నారు. ప్రభుత్వమునందు వారిమాట ఎంతమాత్రమును నెట్టటలేదు. గత ఆరు మాసములనుండియు వారొక్క పనినేనియు జేయజాలకున్నారు. మద్రాసులోని నాయకులందరు కలసియున్నప్పుడు అందు ముఖ్యముగా డాక్టరు నరేశమొదలియారు, ఓ. తణికాచలముగార్లను జూచి, జిల్లాలలోనికలెక్టర్లు బ్రాహ్మణేతరలహక్కులనుసరిగ గమనించుచుండెడివారు. వారిప్పుడు తమకుగల స్వల్ప విభేదములను సవరించుకొని తిరిగి యుద్యమమును సరిగ నడుపవలెను.

డాక్టరు. సి. నరేశ మొదలియారుగారు

తరువాత డాక్టరు నరేశమొదలియారుగారు రధ్యక్షుని యనున తిత్తు నుపన్యసింపుచు, తమకును, మంత్రులరధ్యక్షమునకును గలవిభేదములు స్వల్పములుగావనియు, అవి చాలగొప్పవనియు, మంత్రులు తమఇష్టమువచ్చినట్లు ప్రవర్తించుచు, వ్యవహారములను పక్షమువారి కేమాత్రమును బెల్లపక తమలోనే యుంచుకొను, చుండిరియు, వారిచర్యలవలననే తాను మంత్రులరధ్యక్షమునుండి వెడలిపోతి ననియు బ్రాహ్మణేతరద్యమమును ప్రారంభించినది దానేగాని, డాక్టరు నాయుడుగారి, డి. టి. త్యాగరాయచెట్టిగారు గావనియు నుడిచెను. మంత్రులు తమ యధికారముల నన్నిటిని, వదులుకొనుచు, బ్రాహ్మణేతరద్యమము నూత్రములకు భిన్నముగ నర్తించుచున్నారు. వారి తరహక్కులను నిలువబెట్టుకొనుటకు ప్రభుత్వమువారిపై తిరుగబడి రాజీనామాలు నొసగినయెడల ప్రతిపక్షపక్షములోని వారెవరును, ఆ పదవుల నంగీకరింప మని కాసనసభయందు సత్వమూర్తిగాయ స్పష్టముగ చెలిపినను మంత్రు లిందుకంతయు కదులలేదు. నేను నెననీనెజ్జేషనుసందర్భమున చాలసవరణలదేగా ప్రభుత్వసభ్యుడగు సర్. శ్రీనివాసయ్యంగారు అవి దేమాక్రాంతి” ఆచరణాతితము లనుకారణముచే వాని నన్నిటిని అంగీకరించెను. మంత్రులకాఖిలకు సంబంధించిన విషయములలో వారు ప్రతిపాదనల చెచ్చినను వానిలో నన్నిటిని గూడ నుపసంహరించుకొనవలసినవచ్చెను. మంత్రులు ప్రజాసౌతముగ సరియగు పద్ధతులలో నడుచుకొనునెడల, నేను గూడ వారిని బలపరపవచ్చును. వారు తమ చర్యల సవరించుకొను విరకు ఎట్టిసంయోగమును నుండజాలదు.

తరువాత, హర్షద్యములు చెలరేకుండ అధ్యక్షుడు, శ్రీ. శే. డాక్టరు టి. ఎం. నాయుడుగారి చిత్రపటమును పయ్యగలతెరను తొలగించి, పటమును బహిరంగపరచెను.

తరువాత నాచిత్రపటమును రచించిన బి. కె. నాయుడుగారికి బంగారు పతకము బహుమానముగ నొసగబడెను. తరువాత, క్లబ్బయొక్క సహాయాధ్యక్షుడగు డి. కె. గోపాలరావు, బి. ఎ. ఎల్. టి. గారు అధ్యక్షుని, ఉపన్యాసకుని పుష్పమాలాంకృతుల నొనర్చి తరువాత కృతజ్ఞతాసంసముల నర్పించుటతో సభముగి నెను.

ప్రకటన

శ్రీ గాంధీ ఆంధ్ర జాతీయ విద్యాలయము ఏలూరు

ఈ పై విద్యాలయమునకు ఒక సంస్కృత పండితును కావలెను. దరఖాస్తులు కార్యదర్శికి పంపవలెను. విద్యాలయ కార్యదర్శి, ఏలూరు, కృష్ణాజిల్లా.

ఆంధ్ర పత్రిక

1924 వ సం॥ ఆగస్టునెల 11 వ తేదీ

సోమవారము

నిర్మాణకార్యక్రమము:

చిత్తరంజనుని విజృంభి

చిత్తరంజనదాసుగారి విజృంభిని వేరొకచో బ్రచురించెడిమి. నిర్మాణ కార్యక్రమమును బహిష్కరించుమువారును, కొన్ని కార్యక్రమమును స్వరాజ్యపక్షమువారును కొనసాగించవలెనను హిత బాధ సమంజసము గానరదు. నిర్మాణ కార్యక్రమ స్వరాజ్యపక్షము విషయమున, ఉభయాలకును సమాన బాధ్యత గలదు. ఆహమ్మదాబాదులో జరిగిన అఖిలభారత కాంగ్రెసుసంఘసభలో, ఉభయపక్షములవారును కలసి రాజకీయములను సంగీకరించిరి. నిర్మాణకార్యక్రమమును నిషేధించు ముఠ, ఉభయాలను బాసచేసిరి. అట్టిస్థితిలో, తాము విజృంభింప, జయకొన్నను, రాటమును నిరసించుట ఎవ్వరికిని పా. గానరదు. ఎల్లరును కలిసి బనిచేసినగాన, కద్దరు నిర్మాణము పూర్తిగానరదు. శాసనసభల ద్వారా స్వరాజ్యము లభించెదని స్వరాజ్యపక్షమువారు అంగీకరించుచున్నపుడు, నిర్మాణకార్యక్రమమును చెపట్టుట వారి ప్రధానధర్మ మగుచున్నది. శాసనసభలకు వెలుపల జరిగెడివియే, స్వరాజ్యస్థానకు తోడ్పడునని ప్రాజ్ఞు లంగీకరించెడి విషయమే. ప్రస్తుతిస్థితిలో, నిర్మాణకార్యక్రమ ముజయము గాంచునెడల, ఆభివృద్ధిమునకు స్వరాజ్యపక్షమువారు గూడ సమానబాధ్యులయ్యెదరు. ఆబాధ్యతనుండి వారు తప్పించుకొనజాలరు. ఈసంగతిని గుర్తించి, ఉభయపక్షములవారును, శాసనసభలకు వెలుపల దీక్షతోబనిచేయుట యుక్తము. నూలుడియ విషయమై భిన్నభావ ముండిజాలదు.

చిత్తరంజనదాసుగారి సమయమున నిర్మాణ కార్యక్రమ ప్రాముఖ్యమును పెల్లడిజేయుట, విగుల సంభావముగ నున్నది. స్వరాజ్య పక్షమువారును, తదితరులును దాసుగారి విన్నపమును పరికించి, కార్యోత్సాహముజూపుట యవసరము స్వరాజ్య సిద్ధి స్వైక్తిపై నాధారపడియుండుననియు, ఇంగ్లండుగాని మరి యేదేశముగాని స్వరాజ్యఫలము సంక్షయ జాలదనియు గ్రహించువారలు, వేరొకమార్గము నవలంబించ విలులేదు. ఆకారణముచేతనే, నిర్మాణమును శ్రద్ధతో నిర్వహించవలయునని దాసుగారు కోరుచున్నారు. 'రాటము దిరుగవలయును, కద్దరును బ్రజలందరు ధరించునటుల జేయవలయును' అని దాసుగారు హెచ్చరించుచుండ, ఇంకిను ఉపేక్షివహించుట కెటుల విలుండును? జాతీయ పారిశాలను పునరుద్ధరించి, ప్రజలనావరించిన దుర్భర దాక్షిణ్యమును పొగొట్టవలయునని దాసుగారు ఎల్లవిధ హితముతో నేపథ్యపరిచి జాతీయవాదులుండ నున్నది. 'నూలువలె, నితర రాష్ట్రములందును, గ్రామమే ప్రనాదిగనున్నది. నిర్మాణము గ్రామ

ములలో బాగుగ నెఱవేరినగాని దేశము సత్వరాభివృద్ధి గాంచనేరదు. స్వరాజ్య నిర్మాణము గ్రామములందే సుకరముగ జరుగుట అనుభవైకవేద్యము. ఆసంగతినే, దాసుగారుగూడ ప్రతిపాదించుట చాల యనకూముగ నున్నది. పునాదిని బలపరుపక భవనమును నిర్మించుట యసంభవమని దెలుప నక్కరలేదు.

గ్రామములలో నిర్మాణము చురుకుగ జరుగుకొలదియు, స్వరాజ్యసంభవము ప్రజలెల్లర కేర్పడుచుండును. అట్టితరీ, స్వరాజ్యసిద్ధి కాటంక ముండ జాలదు. ప్రతి గ్రామమునందును నిర్మాణకార్యము వెంటనే కొనసాగుటకు వీలులేకబోయినను, ప్రతి జిల్లాలో నూరుగ్రామములలో వెంటనే పని ప్రారంభము గావచ్చునని, చిత్తరంజనునిక సమృద్ధిముగలదు. నాల్గయిదు గ్రామముల కొక కేంద్రస్థానము నేర్పఱుపవచ్చును. ఆ స్థానములందు, పని శ్రద్ధతో కొనసాగవలయునని, దాసుగారితలంపు. నిర్మాణము జరుగుకొలదియు, దేశదాక్షిణ్య మడుగుటననియు, ఇదియే స్వరాజ్యమునకు పునాదియనియు దాసుగారు స్పష్టముగ దెలుపుచుండ, మిగిలినవారెవరును సందేహింప బని లేదు. ముఖ్యవిషయములలో దాసు, గాంధీగార్ల కైకబిచ్చుచున్నారు. 'కాలమరుచెంచినది. ఇక నాలసించుట తిడిచుగా'దని దాసుగారు హెచ్చరించుచున్నారు. దాసుగారి యనుచరులు తడవు జేసెదరా? దాసుగారి ముఖ్య కార్యము శాసనసభలలో గలదనుట పొరబాటు. నిర్మాణకార్యక్రమమును నిర్వహించుటయే "నా జీవిత సరమార"మని దాసుగారు హెచ్చరించుట జూడ, వారి ప్రధానధర్మ మేదియో దెలుప నక్కరలేదు. భారతీయులెల్లరును ఇక్కార్యమును చేపట్టి ఎంతత్వరతో కొనసాగించిన నంత శ్రేయస్కరమనుట నిశ్చయము. ముఖ్యకార్యములవల్ల నెవ్వరుపేక్ష వహించినను నేరమగును. ప్రస్తుత సందిగ్ధసమయమున, స్వరాజ్యపక్షనాయకులగు దాసుగారు, నిర్మాణవిధిని నిరూపించి, ఎల్లర సందియముల బాపినందులకు, వారు ప్రజల శాశ్వత కృతజ్ఞతకు పాత్రులు. దాసు, గాంధీగార్లు నిర్మాణమే తమ జీవితాశయమని బలుకుచుండ, ఈవిషయమై వివాదములకును, తర్కమునకును తావులేదు. ఇక నాల్గదివములలోపల, కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహక సభ్యులెల్లరును రెండువేలగజములకు తక్కువగాని నూలును పడికింపవలయును. దేశప్రముఖులు తమ ధర్మము నిటుల నిర్వహించి మార్గదర్శకులగుటచే, ప్రజలలో నత్యధిక ప్రజాభిముగలుగుననుటకు సందియములేదు. ఆంధ్రప్రముఖులు తమ విధిని నిర్వర్తించుట సంతోషద్రవ్యము. కాంగ్రెసుసభ్యులు కార్యనిర్వాహకులయినను గాకున్నను, గాంధీ మహాత్ముని కోర్కెను సఫలపరచి కృతార్థులయ్యెదరుగాక! నిర్మాణ కార్యక్రమమువల్ల నూతనోత్సాహము ప్రబలుచున్నది. ఇయ్యది శాశ్వత ఫల దాయకమగునని, ఇంగ్లండులో నేపక్షమువారు రాజ్యాధికారము వహించినను, ప్రపంచపరిస్థితు లెటులమారినను, జంక బనిలేదు. భారతీయ ప్రతిభ కొనదిన ప్రవర్ధమానమగుకొలదియు, స్వరాజ్యలక్ష్య తాడవమాడును. అట్టి సెఫ్థితి త్వరలో మహానగాక!

కేల్కారుగారు : ద్వంద్వప్రభుత్వపద్ధతి

సంస్కరణ విచారణ సంఘమువారి యెదుట, చిట్టవీసుగారిచ్చిన సాక్ష్యము చదువరులు పరికించి యుండురు. ద్వంద్వప్రభుత్వ విధాన మంతరించవలయునని వీరుస్పష్టముగ దెలిపియుండిరి. వీరి తరువాత విచారింపబడిన కేల్కారుగారు గూడ, మంత్రిపదవిని నిర్వహించినవారే. వీరుగూడ ద్వంద్వప్రభుత్వపద్ధతి బనికీరాదనియే సూచించిరి. అధికారవర్గదృష్టిలో నిది దురదృష్టమని చెప్పవచ్చును. వరుసగ నిరువురు మంత్రిలు, సంస్కరణ విధానమును నిరసించుచుండ, ఇక దీని నెవరు ప్రేమించెదరు? మంత్రిలు వాస్తవస్థితిని స్వానుభవముమూలమున గ్రహించగలిగిరి ఇతిరులకుపలువురకు, సంస్కరణవిధానమును జదివినతోడనే సత్యము పొడగిట్టెను. కేల్కారుగారు సర్వ విధముల సభికారవర్గమునకు తోడ్పడుటకు ప్రయత్నించిరి. రిజర్వ్ పక్షమువారిలో నేకీభవించనపుడుగూడ, వీరు ఎరితోబాటు వోటుజేసిరి. ఎల జెసితిరని యడుగిగ, రిజర్వ్ పక్షాఖిల భేదముగలిగెనని ప్రపంచమునకు దెలియుట తిమిక్కిములేదని, కేల్కారుగారు బదులుచెప్పిరి. వీరి సహనశక్తి యద్భుతము. రాజభక్తియు మిక్కుటము. కాని ఫలితమేమయ్యెను? కేల్కారుగారి క్రింద బనిచేసెడి కార్యదర్శులు వీరికి దెలుపకుండనే గవర్నరుతో మొరబెట్ట దొడంగిరి. గవర్నరుగారు వీరి పలుకుల నాలకించి, మంత్రియై తరువుల త్రోసివైచెనట. తుట్టతుడికు ఉద్యోగుల నియామకము విషయమునను, బదిలీవిషయమునను గూడ మంత్రిగారి యభ్యుక్తి నెఱవేరినది. సంస్కరణ సంఘాధ్యక్షుడు నిషేధించకబోయినచో, కేల్కారుగారు పెక్కునిదర్శనములను చూపియుండెడివారు. ఎట్టి యనుకూలపరిస్థితులలో నయినను ద్వంద్వ ప్రభుత్వము పనిచేయదని కేల్కారుగారికి దృఢ విశ్వాస మెర్పినది. ప్రభుత్వసభ్యుల సమావేశములు, మధ్యరాష్ట్రములలో నరుదయ్యెనట. ప్రజాయత శాఖకును గవర్నరుకును సమావేశమే జరుగలేదట. మంత్రిపదవులు కేవలము నామమాత్రములయినవి. వివిధ శాఖోద్యోగులును సరాసరి గవర్నరుకు నివేదించి, మంత్రిలయొద్దలను మూలద్రోసిరి. సానిక స్వపరిపాలనము విషయమున గూడ మంత్రిల యధికారము నామమాత్ర మయ్యెను. రివిన్యూయద్యోగు లొకరు, అసహాయవాదులను స్థానిక సంఘములలో నిక రాసయకుండ కుట్ర నలుపుచున్నారని, కొందరు సూచించిరి. ఇట్టివిషయమై చర్యదీసికొనునపుడు, మంత్రితో యోచించుట న్యాయమై యుండెను. అందుకుమారుగ కేల్కారుగారికి దెలుపకుండనే, హాంమెంబరుగారు నిందారోపకులను ప్రాసిక్యూటుజేయుట కుత్తరు విచ్చిరి. ద్వంద్వప్రభుత్వ విధానము నిరర్థకమనుట కింతి కన్ను వేరు నిదర్శనమేమి గావలయును? మంత్రిలు సర్వవిషయములను కార్యనిర్వాహకసభ్యులతో జప్పచున్నను, కార్యనిర్వాహక సభ్యులుమాత్రము మంత్రిలతో నటుల జప్పకబోయిరి. ఇట్టిస్థితిలో సంస్కరణశాసనమును మార్చుకుండ, మార్పుల బ్రవేశ పట్టుట యసంభవమని, కేల్కారుగారు నివేదించుట వింతగాదు. 'నాకు ద్వంద్వ ప్రభుత్వవిధాన మిష్టములేదు దాని

సంతరింపజేయవలయును" అని దెలుపుటయగాక "నే నీక ద్వంద్వప్రభుత్వముతో సంబంధము పెట్టుకొన"ని కేల్కారుగారు వెల్లించిరి. ఈపద్ధతి "ఆచరణయోగ్యముగా"దనిరి. ఇరువురు యజమానులను సంతృప్తిరచుట దుర్లభము. ఇటు ప్రజలను, అటు గవర్నరును తాము సంతృప్తిపరుపజాలమని, కేల్కారుగారు తేటపరచిరి. కేల్కారుగారికి గలిగిన యిబ్బందు లెవరికయినను గలుగక తప్పవు. మన స్వాక్షిగల వారెవరును, ప్రజల కుపకారముజేయ జాలక, మంత్రి పదివి నలంకరింప బూనుకొనరు. సంస్కరణములలో కొలది మాక్కులగావించిన మాత్రాన, ప్రజలు సంతృప్తిజెందెదరని తలంచుట న్యాయము. ఇకనయినను ఇంగ్లండు మేల్కొనునా, లేక కండ్లుమూసికొని సంచరించుచుండునా?

లీప్రభువు : స్వీయసూచనలు
ప్రభువులనభిలో ముచ్చటించుచు, లీప్రభువు గారు తాముగావించినసూచనలను సమర్థించుకొనిరి. పెంటనే చర్చదీసికొని, సర్విసుఉద్యోగులను సంతృప్తి పరచవలెనని. హిందూదేశమునకు డబ్బు లేదనవాదమును వీరంగీకరించుటలేదు. డిల్లీనిర్మాణమునకు డబ్బుండె, సర్విసు ఉద్యోగులకు డబ్బు దొరకదా యని, లీప్రభువుగారు రడుగుచున్నారు. కాని ఒకడు బారాఖర్చునుజేసిన, మరియొకడు బారాఖర్చును జేయుట న్యాయమగనా? హిందూదేశమునకు డబ్బులేక, ముఖ్యవిషయము లనేములు మూలబడుపిండ్ల, యిట్టిఖర్చులజేయుట అన్యాయమని, లీప్రభువుగారు గ్రహించుటలేదు. ఓకమీషనును చనలను శాసనసభవారిపేదుట బెట్టుటగూడ దోషమేనట. ఇట్టి ముఖ్యవిషయమై శాసనసభ వారు తమ యభిప్రాయమును దెలుపుట కయినను అర్హులుగారా? మరియొకసిద్ధాంతమునుగూడ వీరు ప్రతిపాదించిరి. సర్విసుయద్యోగులకు హెచ్చువేతనములనిచ్చి సంతృప్తిపరచవలెనని, హిందూదేశము ప్రతీతిషవార హస్తములలోనుండి జారిపోవునని వీరు దెలుపుట విచిత్రము. ఏమి పరిహాసము! హిందూదేశమునకు స్వపరిపాలన మొనగకున్న ఎట్టియిబ్బందియు రాదుగాజూలు! లీప్రభువుగారి యుద్దేశ్యము ప్రకారము, హిందూదేశము సర్విసుకొరకే నిలిచి యున్నది. సర్విసులు లేకున్న దేశ మధోగతిపాలు గావలసినదే. ఇట్టి యాహా ప్రబలునంతవరకు, హైందవసమన్య క్రిష్ణముగ నుండక మానదు.

దేశభాషా పత్రికలు
హైందవ జాతీయ పత్రికలపై నను, అందు ముఖ్యముగ దేశభాషా పత్రికలపై నను, లండను ప్రెస్సు సిమావిలేఖరి తన ఆగ్రహమునంతను వెల్లగ్రక్కెను. దేశభాషా పత్రికాప్రచారము, ఆంగ్లో హైందవులకు కంటకముగనుండుట సహజము. ప్రెస్సుపత్రికా విలేఖరుడు దెలిపినటుల, యీ పత్రికలు చదువునేర్చినవారికే గాక, చదువురాని వారికిగూడ ఉపయోగము నున్నవి. అందుచే ప్రజలకు ఎల్లవిషయములును గోచరించుచున్నవి. ఇట్టిసితి, అధికారవర్ణమునకును వారి యభిమానులకును కంటకముగనుండుట ఎంతగాదు. ప్రజాప్రభోధమునలన, స్వరాజ్యసంపాదనాధీనము పెచ్చు పెరుగుచున్నది పత్రికాశాసన మంతరించినయని, ప్రెస్సువిలేఖరి గుండుచున్నాడు. కాని ఇతడు భీతి

చంద్రుల

గాంధీ మహాత్మని వుజానిధి

అక్షిరూపాయలు నిమగ్నంపించెను

యథాశక్తి ని తోడ్పడుదు

చందాలు
46460-2-5

ఇదివఱకు

కోశాధిపతి కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు
పంతులుగారికి చేసిన వసూళ్లు
22895-14-9

ఇదివఱకు

పూజానిధికి సామ్యునిబంపు చిరునామా:—కా. నాగేశ్వరరావు నెం. 7, తంబుకెట్టిపిద్ది, మద్రాసు

జెంద నక్కరలేదు. పరిణన, ఒకవంక, ప్రాసిక్యూషనులును, కేరొకవంక మాననవృత్తు దావాలును గలసిప్రతికాస్వాతంత్ర్యము నడుంట్లజేయుచున్నవి. అయినను, పత్రికలపై తీవ్రనిర్బంధములను విధింపవలయునని వీరు గోరుచున్నారు. దేశభాషాపత్రికలను, అధికారులు తరుచుగ నిందించుచుండుటబట్టి, వీరి పలుకుబడి ప్రజలలో హెచ్చుగ నున్నదనియు, ప్రజలు సత్యమును సులభముగ గ్రహించుచున్నారనియు, ప్రపంచవ్యవహారములను నేర్పుతో కనుగొనుచున్నారనియు, దెలిసికొనవచ్చును. ఆంగ్లో హైందవుల తీవ్రాగ్రహమునుండి సురక్షితముగ బయల్పడి, దేశభాషాపత్రికలు తమధర్మమును నిర్వహించునని నమ్మెదము.

హిందూ దేశస్థితి : లండను ప్రెస్సుపత్రిక హిందూదేశస్థితిగూర్చి, యీ వారమందిన లండను ప్రెస్సుపత్రికలో ప్రధానవ్యాసము గనుపించును. ఇందలి విషయములు ప్రెస్సు మామూలు ధోరణి ననుసరించుచున్నవి. సిక్కురాజ్యమును హిందూదేశమందు స్థాపించుట, అకాలీ యుద్దయోద్దేశ్యముట. ప్రెస్సుపత్రిక సిద్ధాంత మెంత హాస్యాస్పదమో జెప్ప నక్కరలేదు. గాంధీమహాత్మని కింకను అనుచరులు చాలమంది గలరని, ప్రెస్సు పత్రిక కనిపెట్టినది. హిందూదేశములో నెన్ని పక్షము లేర్పడినను, స్వరాజ్య సంపాదనము విషయమై కృతనిశ్చయము బూనియున్నవని, ప్రెస్సుపత్రిక గ్రహించుట మేలు. పద్ధతులు భేదింపవచ్చును. అంతమాత్రముచే, అధికారవర్ణమునకు కలిగెడిలాభముండదు. అహమ్మదాబాదునభిలో, భక్తిభావము బ్రవర్ధిల్లుటయ, నాయకులు కన్నీళ్లుగార్చుటయ, ప్రెస్సుపత్రిక కర్థము గాలేదు. కాని, హైందవ సాంప్రదాయముల గ్రహించినవారికిం దాశ్చర్యమేమియు గనుపట్టదు. ప్రెస్సుపత్రిక వ్యాసమునం దొక్కవిశేషమును జూడవచ్చును. గాంధీని గూర్చి వ్రాయుచు, ప్రెస్సుపత్రిక "మహాత్మ" డనుపదమును ప్రయోగించెను. ఇందుకెంతయు సంతసింపవచ్చును. భారతవర్ణమునం దీవిషయమై నెనుకాడువారికి, ప్రెస్సుపత్రిక మార్గదర్శక మగుచున్నది.

ఆలివియరు ప్రభువు : దాసుగారు దాసుగానినిగూర్చి ఆలివియరు ప్రభువుగారు దెలిపినసంగతులు, యీవారమందిన ప్రతీతిషపత్రికలలో గనుపించును. దాసుగారు నిష్కృశంకవర్తనులనియు, గాంధీకి నిష్కృత దాసుగానే కేరొనవలయుననియు, ఆలివియరు ప్రభువుగారి కెవరో యున్న

తాధికారి చెప్పెనట. వారి పేరేదీయో, వీరు తెలుపరయిరి. దౌర్జన్యమువలనగాని స్వరాజ్యమురాదనుకోటిలో దాసుగారు చేరియున్నారట. ఈవిషయమై ఆలివియరు ప్రభువుగారు పొరబడినటులకు సందియములేదు. ఇదివఱకు గావించిన ప్రసంగములలో దాసుగారు దౌర్జన్యమువలన స్వరాజ్యమును సంపాదించుటవలన బ్రయోజనము లేదనియు, అట్టి స్వరాజ్యము దేశదుర్భిక్షకు కారణమగుననియు వెల్లడిజెప్పి యుండిరి. ఆలివియరు ప్రభువుగారు, వీరువారు జెప్పసంగతులపై నాధారపడుచుటచే, వారికి నిజసితీ గోచరింపకున్నది.

దుఃఖవృత్తాంతము
మా మిత్రులును, హైకోర్టు న్యాయవాదులును, సాత్వికస్వభావులు గగు హోతా సూర్యనారాయణరావు పంతులు గారి ధర్మపత్ని అకాల మృత్యువ్రవాత బజినని దెలిపినటుల కెంతయు చింతించెదము. పంతులు గారు చెన్నపురిలో నింటినిగొని తమజీవితమును సుఖముగ గడుపదలచినయీసమయమున, వీరి క్షియాపద సంభవించుట దైవవిచిత్రము. పంతులుగారి విచారమునకు మేరయండదు. వారికి మాసానుభూతిని మనఃస్ఫూర్తిగ దెలుపుచున్నారము.

వజ్రదల బాధ
సేలం, ఆగస్టు 9:—ప్రళయబాధితప్రదేశములందు కార్యదర్శకులశివకంఠ ముదలియారు వరదరాజులు నాయకుగార్లు రాజగోపాలాచారిగారితో కూడి తిరుచెంగోడ్ సమీపమున వజ్రదల బాధనొందిన ప్రదేశమును చూడవోయిరి. అధికారులు తాడిచిట్లను కొట్టుకొనుట కుత్తిరుత్తలను విరివిగ నొసగుచున్నార. సేలం కరువుచే బాధపడుచున్నది. సేలం కలెక్టరు 500 రూపీలను విరాళ మొసగిరి.
దక్షిణదేశమున వజ్రదల వలన బాధనొందినవానికి సహాయ మొనర్చుట కై రంగూను పురవాసులు 10 పైతెదని జూబిలీ హాలునందు పీ. యస్. ఆంధ్రూస్ గారి యధ్యక్షత్వక్రింద పథ గావించిరి. భవమునకును అధికిని జనుల ప్రాణములకును కలిగిన నష్టమునుగూర్చి తెలుగు అరవములో ఈ దూ ఇంగ్లీషు భాషలలో సుపన్యాసములు కావించబడెను. బాధితులకు సానుభూతిని తెలుపు తీర్మాన మామోదించబడిన యనంతరము బాగిష్టురు జే.బీ. దాసుగారధ్యక్షులుగను యన్. యం. కొశంబి యం.యస్. పీ. గారు కార్యదర్శిగను, రావులు హదివో రామనాధరెడ్డి గారు కోశాధ్యక్షులుగను కలయొక ఉపసంఘము మేర్పలుపబడెను. విరాళములు వాగ్దత్తములు కావించబడెను.

రైల్వే ప్రకటనము
చిరమానుండి తిరుపతి నుండి మొయిలండ్ల మార్గము 12 పైతెదనుండి వచ్చుచున్నవెనుకంపు 10 పైతెదని పోచనూరునుండి యన్. పి. రైల్వేజేజివలె ప్రయోగముగాని రైలి వార్త నంపిరి.

విదేశ వార్తలు

ఆంగ్లో-సోవియటు ఒడంబడిక

ఉత్తర బూటకము - మాయ

ఇంగ్లండు మర్యాదకు కళంకము

లండన్, ఆగస్టు 8:—రాత్రి 10-50. ఆంగ్లో-సోవియటు ఒడంబడిక విషయమై ప్రభుత్వమువారు లజ్జాకరముగ ప్రవర్తించిరి విశేషంబందరు నగరమున అనుచున్నారని ప్రైము పత్రికలో సర్ లయనలు ఫీలిప్సుగారు వ్రాయుచున్నారు. ఈ ఒడంబడిక ఉత్తర బూటక మే గాక మోసముగూడ నని తెలుపుచున్నారు. ఆర్థిక రూపేణా ఈ ఒడంబడిక వివాదకర మనుచున్నారు. గ్రేటు బ్రిటను ఆర్థిక పరిస్థితులు బాగుండుటకు కారణము అనుకొన్నట్లు ప్రవర్తించుటయే. ప్రపంచవర్తకమునకు సంబంధించిన డబ్బును ఆడిగిన తక్షణము గ్రేటు బ్రిటను ఇచ్చుటచే వర్తకపు సంబంధముగు బిల్లులన్నియు లండనులోనే మార్పుదురు. ఈనమ్మకముచేతనే ప్రపంచములో వర్తకమునకు లండను ముఖ్యస్థానముగ నున్నది. ఆర్థిక పరపతి మర్యాదకు ఏమాత్రము లోటు గల్గినను గ్రేటు బ్రిటను గౌరవము పోయినదిన్నమాటే. ఈసంగతి లండనునగరములో అందరికును తెలిసిన విషయమే. అందుచే ఇంత అజాగ్రత్తగ దుర్బుద్ధితో చేసినవనిని పార్లమెంటువారు తప్పింపవలె ననుచున్నారు.

ఇకముందు ఒడంబడికలకు ఇచ్చే విధానము

లండన్, ఆగస్టు, 8:—ఆంగ్లో సోవియటులు చేసుకొనదలచిన ఒడంబడికలను జూడ ఇదివరకున్న ఒడంబడికలను పునరుద్ధరించినట్లు కనిపించదు. ఒడంబడికల సేర్పాటుజేసికొనుటకు అందరును వీనిని ఆధారముగ జేసికొనుటకు జేసినట్లులున్న వనుచున్నారు. ఈ ఒడంబడికకు పార్లమెంటు మరల సమాజేతమైనపుడు ఆక్షేపక తప్పదు. ఆక్షేపి-చి తీరవర.

ఇటలీ ప్యాసిస్టులు

రోము, ఆగస్టు 8 —1921 లో గొప్పసభ సేర్పాటు జేసినందులకు ప్యాసిస్టుజాతీయసభవారిని ముసోలినీగారు కల్గించించిరి. దీక్షత్వము భయపెట్టి ఆలరులుచేయుట అంతరించినవని రి. తాను తనవర్గమువారితో బుద్ధిగ నున్నాడనుట తప్పనిది. మ్యాటిగేట్ సేరములో ప్యాసిస్టు ఉద్యమము అగ్నిపరీక్షను గాంచినది. జయప్రథముగ కెగినది. దీనినివలన విద్యాధికులందరును గ్రహించిరి.

పైనిక నాకాదళమును తగ్గించుట

సభ జరుగును

లండన్, ఆగస్టు 6:—జర్మనుసప్తపరిహారములు పరిష్కారమగుటకు మార్గము నవలంబించిరేని పైనిక నాకాదళములను తగ్గించుట కేర్పాటుజేయువిషయమై కూలిడ్జిగారుసభజేయుట కేర్పాటుజేయుచున్నారని తెలియుచున్నది. వచ్చే శతకాలములోపుగ ఈ సభ జరుగ దని న్యాయాధ్యక్ష ట్రిబ్యూనుపత్రిక వ్రాయుచున్నది.

తర్కితో ఏకపత్తి వ్రతము

లండన్, ఆగస్టు 6:—కుటుంబహక్కులనుగూర్చి క్రొత్త తయారుచేయుచట్టముప్రకారము ఆధునిక తురుష్కుసామ్రాజ్యములో ఏకపత్తి వ్రతమునే స్థాపించుట కేర్పాటుజేసిరి. బహుభార్యత్వము విషయమై ప్రత్యేక పరిస్థితులందు పురుషులు న్యాయస్థానముతో ఆలోచించి చేయవలసియుండును.

అంతర్జాత్రమండలి ఋణములు

ఫ్రెంచియేర్పాటులు

పారిస్ ఆగస్టు 8:—అంతర్జాత్రమండలి ఋణములను గూర్చి ఫ్రెంచి ఆర్థికమంత్రి స్పొడనుగారికి ఒకవిధానము నందజేసినది తెలియుచున్నది.

రూరును ఖాళీజేయు విషయము

జర్మనుల వాదము

ఫ్రెంచిరాయబారుల భిన్నాభిప్రాయము

లండన్, ఆగస్టు 8—రాత్రి 11-10. రూరునుండి సైన్యములను ఫలానా లేదీ లోపుగ మరలించి రూరును ఖాళీచేయవలె నని జర్మనులు కోరుటచే డాన్ నివేదికమును వెలుకబట్టినది. ఈ రూరు విషయమై ఒడంబడిక సంతకమైనగాని డాన్ నివేదికము పరిష్కారముగాదు. ఇట్టి అభయములేకుండ జర్మనులు సంతకముజేయుట కొడంబడినను పరాసులు రూరును ఖాళీజేయ నిరాకరించిరేని ఋణము సేర్పాటు జేయవచ్చుననుచున్నారు. ఫ్రెంచిరాయబారులు భిన్నాభిప్రాయముగ నున్నారు. తమ భావములను గాపాడవలెనని ఫ్రెంచివర్తక ప్రముఖులు కోరుచున్నారు.

ఈవారాంతమున ప్యారిసులో తన సంభాషణతో పరిస్థితులన్నియు తెలుసని హెరియటుగా రనుచున్నాడు. రూరును ఖాళీజేయుటను గూర్చి పరిష్కారము జేసిరేని తక్కిన వ్యవహారము లన్నియు 24 గంటలలో పరిష్కార మగు నని హెరియటుగా రనుచున్నారు.

జర్మనుల ఉత్సాహము

ప్రైముపత్రికావిలేఖరి బెర్లినునుండి ఇట్లు తెలుపుచున్నాడు:—హెరియటుగారును జర్మను ప్రతినిధులును ఒకరితోనొకరు సంప్రతించుటచే లాభకరముగ నుండునని జర్మనులు అనుకొనుచున్నారు. వచ్చేవారము లండనుసభ జయప్రథముగ ననుకొనుచున్నారు. తత్క్షణము రిచిప్రాగుసభను సమావేశపరచుటకు వీలగు ననుచున్నారు.

రూరును ఖాళీజేయు విషయము

నుగూర్చి ఆలోచించుటకును రైనుప్రదేశమునందు మిత్రమండలి ఇనుపదారిపనివాండ్రి నుంచు విషయమునుగూర్చి తోడిమంత్రి వర్గముతో ఆలోచించుటకు హెరియటు నోలెటుసేనాని, క్లిమెంటుగార్లు ప్యారిసు కేగుచున్నారు. మంత్రివర్గమును గడిసి కొన్నపివల ఒడంబడిక ఆవివారము తిరిగివచ్చెదరు.

హెరియటు నోల్లేటు సేనాని భిన్నాభిప్రాయము

రూరును ఖాళీజేయువిషయమై హెరియటుగారికిని నోల్లేటుసేనానికిని తీవ్రమగుభిన్నాభిప్రాయము గల్గెనట్లు. దీని నంతను ఆవివారము నిందు మంత్రిమండలిలో ఆలోచించెదనని హెరియటుగారు నిశ్చయించిరి.

ఖాళీజేయులేదనిగూర్చి తగవు

లండన్, ఆగస్టు 9:—అంతర్జాతీయసభలో జగడములు ప్రారంభమైనవి. ముఖ్యముగ రూరును ఎపుడు ఖాళీజేయవలసినవిషయమునుగూర్చి తగాదా ఏర్పడినది. ప్యారిసుకు మంత్రిసభతో ఆలోచించుటకు హెరియటుగా రేగిరి. ఈమంత్రిుల సభలో జేయబడు తీర్మానములమీద సభ జయపజయములు ఆధారపడియున్నవి. పరిష్కారమగుటకు వీలులేకుండ కొన్ని చిక్కులు సభలో ఏర్పడినవి.

మిత్రమండలి నివేదికములను చర్చించుటకు జర్మనులకు సదుపాయములు చేయబడినవి. కొన్ని ఏర్పాటులను ఎంతమాత్రము ఒప్పుకొనుటకు వీలులేదనిరి.

అమెరికా-నష్టపరిహారములు

వాషింగ్టన్ ఆగస్టు 8:—కెల్లగుద్వారా యునై టెడ్ స్టేట్సువారు లండనుసభలో జేయు తీర్మానముల ప్రకారము జర్మను పరిహారములను పంచిపెట్టువిషయమై జరుగు మిత్రమండలి ఆర్థికసభలందు పాల్గొనెద మని తెలియజేసిరి.

వైమానిక సంఘములు

దేశమంతటను ఏర్పరుచుటకు బ్రిటిషు వైమానిక సంఘమువారు నిశ్చయించిరి. వర్తకము మందగించుటచే అమెరికను ప్రతినిధులయొగింపు యంత్రాచుములందు తక్కువగంటలను పంపియుటకు హంచెస్టరు ప్రతినిధుకుసంఘమువారు నిశ్చయించుకొనిరి.

సారాయిదుకాణములు

విక్రయించుకాలము

విచారణసంఘము సేర్పాటుజేయుట

(రాయల్ కమిషన్)

లండన్, ఆగస్టు 6:—సారాయిదుకాణముల వ్యవహారము సేర్పాటుచేయుటగూర్చియు ఏజేలందు విక్రయింపవలసినదీ ఏర్పాటుజేయుటకు ప్రభుత్వమువారు రొకవిచారణసంఘము సేర్పాటు జేయవలమకొనిరి. విచారణ సంఘసభ్యుల కేర్లను, ప్రకారము విచారణ సల్పవలసినదీ ఆలోచించుచున్నారు. యునై టెడ్ స్టేట్సులో మద్యపాననిషేధమెట్లుపనిచేయుచున్నదో తెలిసికొనుటగూడ ఒకరిని బంపుటకు ప్రభుత్వమువారు ఆలోచించుచున్నారని డెయిలీకానికలు పత్రిక తెలుపుచున్నది.

ఇటలీనాకాదళ బలప్రదర్శనము

లండన్, ఆగస్టు 8:—రాత్రి 10/50. ప్రైముపత్రికావిలేఖరి మెలానునుండి ఇట్లు తెలుపుచున్నాడు: ఒకవేళ ఎవరితోనైన విరోధము గల్గి పోరాడవలసినప్పుడు డార్జి నెల్సు, యూయో జాగుండా ప్రాచ్యదేశమునుండి చాలవరకు తమ నాకాదళమును తెప్పించు ఏర్పాటును ఇటలీచేయుచున్నది. మెస్సీనాను నాకాదళముగ సేర్పాటుజేసికొని పడమటిసిసిలో నాకాదళము ఏర్పాటుచేయుబడును.

జర్మను నాకాదళము అంతరించుటచే మధ్యధరాసముద్రములో గ్రేటుబ్రిటను ప్రాంసు ఎక్కువశ్రద్ధను వహించుచున్నది. దీనివలన ఆఫ్రికాలోనున్న ఇటలీరాజ్యమునకుగల సంబంధమును గూర్చి వార్తాపత్రికలు తెలుపుచున్నవి. నాకాదళములు విస్తారముగ ఉపయోగింపబడుచున్నవి. పరిశోధననిమిత్తము, అశ్వేష క ప ను ల కు వీనిని యుపయోగించుచున్నారు.

లండనులో భార్యాభర్తలు ఆత్మహత్యకు గావించుకొనుట

సింధురాష్ట్రపటాలమునకు జెందిన కప్తాగడ్డిస్ గారు అవ్వలవాడచే తుపాకీతో గాల్చుకొని ఆత్మహత్య గావించుకొనిరి. భార్యగూడ భర్తమార్గమునే పట్టెను. కప్తాగడ్డిస్ సర్ప్రాంక్ స్లయ్ గారి అంగరక్షకుడుగు సెలవుమీద ఇంగ్లండుకు భార్యాసమేతుడై వచ్చెననియు సెలవు ఆఖరైనందున మరల ఇండియాకు బయలుదేరచుం డెనీయు తెలియుచున్నది. వీరిరువురును నిరుడే బెంగాలులో పరిణయమైరని తెలియుచున్నది. చాల అచారము గల దాంపత్యముట. పాపము! పోయిన సంవత్సరములో స్ట్రెయిగారికొమరై జోను అనునామె ఎవరో ఒక కప్తాగడ్డిస్ గారిని పెండ్లిజేసికొనెననికొందరు చెప్పుచున్నారు. రేయిపూరు సైన్యములను నడుపుచున్న ఒకకర్నలు కూతురని ఒకరు చెప్పుచున్నారు. వీరిరువురును ఆత్మహత్యను జేసికొనుటకు ఒడంబడికను జేసికొనిరట.

మెక్సికో హత్య

మగ్డొనాల్గుగారి ప్రకటనము

లండన్, ఆగస్టు 6:—కావన్సుసభలో మగ్డొనాల్గు గారిట్లు తెలియజేసిరి.

ఈవన్సుప్రతిహత్యను గూర్చి మెక్సికో ప్రభుత్వమువారికి మెక్సికో నగరము దున్న యునై టెడ్ స్టేట్సు రాయబారి తెలియజేసి తక్షణము విచారణ సల్పవలె ననెను. హంతకులను బట్టుకొనవలెను. ఈపనిలోనే నిమగ్నులమై యున్నారమని మెక్సికో ప్రభుత్వమువారు ప్రత్యుత్తరమనిచ్చిరి. ఈవన్సుగారి ఇల్లును ఆస్తిని గాపాడుటకు కాపలా జేయించుట మంచినది మెక్సికో ప్రభుత్వమువారికి యునై టెడ్ స్టేట్సురాయబారి తెలియజేసెను.

ఈమెను జంపుటకు ఆమెసోత్తును దోచుకొనుట కారణముగాదని బ్రిటిషుకాన్సులు జనరలు మెక్సికోనగరమునుండి తెలుపుచున్నాడు. మెక్సికో ప్రభుత్వమువారి విషయమై విచారణ సల్పుచున్నారు. చాలమందిని అరెస్టుజేసిరి. బ్రిటిషు కాన్సులుకు అనేకసౌకర్యములు గలగజేయుచున్నారు.

ఈసంగిరహత్యకు మెక్సికో ప్రభుత్వమువారు తమభాగ్యతను గుర్తించుటకు జేయవలెనని వాషింగ్టనునగరము దున్న రాయబారికి తెలియజేసితిని. పూర్తిగ పరిహారము నీయవలెనని కోరెదము.

(8-వ పేజీ చూడము)

ప్రతిపాదనలు గురించి అంగీకరింపబడెను. ఈ తీర్మానమును ధ్వజము కేసరినిది బ్రాహ్మణులని చెప్పటం సరిగారు.

ఒక రాష్ట్రమునందు గవర్నరుజేసి పింఛను పుచ్చుకొన్న వారు ఆయనతో ఇంగ్లీషు పత్రికలలో వివాదము జరుపుచు బ్రాహ్మణులు దానిని ధ్వంసముజేసిరని చెప్పినట్లుల సర్ జేజు బహదూరు సప్రగారు జెప్పిరి.

సాక్షియొక్క జెప్పుచు ప్రభుత్వసభ్యులు తీర్మానమును ప్రతిఘటించిరియు, కా రణము వారు ప్రతిఘటించునట్లు యెడల కాం తి కి భం గ ము గ ల్ల న కాంతిక్రమముల రక్షించుటకై తీర్మానము ప్రతిఘటించుటయు క్షమని దలంచిరియు జెప్పిరి.

అధ్యక్షుడు:— జాతివిద్వేష భావముతో దానిని ప్రతిఘటించ లేదుగదా.

కేల్కారుగారు:— లేదు

డాక్టరు పరంజి:— (సాక్షినిజూచి) మీరెట్టికష్టము తలపించినను యెదుర్కొనుటకు సిద్ధముగ నుండిరా?

కేల్కారుగారు:— అవును. కాంతిభంగము గలుగకుండ యెట్టి సంస్కరణమును గలుగజాలదు

ఇది చాల ఉపద్రవకర సిద్ధాంతమని డాక్టరు సప్రగారు జెప్పుచున్నందు యేకీభవించుటలేదని యేమైన కాంతి భంగముగల్గెనాయని సాక్షి నడిగెను.

కేల్కారుగారు:— లేదు. ఈవిషయమై సానికంఠమును

శ్రద్ధవహించి, నిమ్మజాతులు బావులన్నిటి నువయోగించుకొన కుండ ఆటంకపరురదని ప్రకటనము గావించెను 1928 సంవత్సరాంతమునగాబోలును జగద్గురు శంకరాచార్యులవారు బహిరంగ పథంలో నువనసీందుడు మధ్యరాష్ట్రముల శాసనసభ ఇట్టి తీర్మానమునుగావించి చాల మంచిపని జేసెనని జెప్పెను.

డాక్టరు సప్రగా:— గవర్నరుగారు బుల్డాలాలో సమాఖ్యల రాయబారమునక ప్రత్యక్ష తీరమిచ్చుచు క్రిందటిమాసము, మహారాలు ముఖ్యస్థానముల కభివృద్ధియగు చున్నట్లును, జాతి యభివృద్ధికి అదిచాల ముఖ్యమనియు జెప్పినమాట మీకు జ్ఞాపక ముండవచ్చును.

కేల్కారుగారు:— మహారలు నిమ్మజాతుల స్థితినిగూర్చి గవర్నరుగారు జెప్పినదానితో నేనేకీభవించెదను.

డాక్టరు సప్రగా:— నిమ్మజాతుల విషయములో త్వరలోనే భవిష్యత్తువికసించువని నేనుతలంచుట యుక్తమేనా?

కేల్కారుగారు:— భప్పుక జరిగి తీరును.

డాక్టరు సప్రగా:— జాతి ప్రాతినిధ్యము విషయమున, స్వల్పసంఖ్యాకులగువారు ముఖ్యముగ రక్షణము గావలసినపుడు వారికి ప్రాతినిధ్య ముండవలె నను సాధారణ ధర్మమును మీరంగీకరించెదరా?

కేల్కారుగారు:— ఈధర్మము బిగ్గరైనదిగాదని తలంచెదను. ఈవిధానమును శాశ్వతము జేయునెడల అధికసంఖ్యాకుల మనస్సులో ననుమానమును గలుగజేయుచుండును. అట్టిదే మాత్రమును గలుగనియరారు?

డాక్టరు సప్రగా:— ఏసంస్కరణ విధానమునైనను మీతోపా జేకీభవించుటకు మహమ్మదీయులు తమవిషయమై రక్షణగోరి, అట్టిది గావించలేకయున్న ఆటంకపరిచెదమన్న యేమి జేసెదరు.

కేల్కారు గారు:— ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యమిచ్చుటకన్న సంస్కరణములకర్పణే లేసినదను. ఒకజాతి కేదో ఒకసౌకర్యముజేయునెడల యితరజాతులకుగూడ జేయవలెను అప్పుడు జాతిప్రకారము భేదవర్తములు శాసనసభయందుండును. అట్టి శాసనసభయందు నాకు నమ్మకములేదు.

ఈ సమయమున విచారణ ఆపవేయబడెను. సురల విచారణ సేయ జరుగను.

* * * * *

దిక్కునుసభ విజ్ఞప్తి

పూనా, ఆగస్టు 9:— దక్కనుసభవాగు సంస్కరణముల విచారణ సంఘమునకు విజ్ఞప్తిని బంపుచు సంపూర్ణ రాష్ట్రము స్వాతంత్ర్యము గావలెననియు కేంద్ర ప్రభుత్వములో దేశరక్షణ రాజకీయశాఖలందు తిప్పిమిగిలిన శాఖలన్నిటి యందును బాగ్యం వొసగవలెనని చెప్పిరి. ఈసభ పక్షము: డి. యస్. కామతుగారు పోయి సాక్ష్యము నిప్పుటకు నియమించిరి. వీరిని సిద్ధాలో బహుళహా 21 వ తేదీ విచారించెదరు.

* * * * *

ప్రభుత్వ ప్రకటనము

పూనా, ఆగస్టు 9:— ఆగస్టు 15 వ తేదీ వరకు వచ్చిన విజ్ఞప్తినిది గాని సంస్కరణముల విచారణ సంఘమునకు విచారించుట సాధ్యముగాదని హామీపాటు పెంట్టువారు ప్రకటించిరి. ఇదివరలో విజ్ఞప్తిని బంపునట్లు చెల్లినవారి కిది వర్తింపదు. అ|| తె||

స్థానిక వార్తలు

రాకపోకలు:— పియాలీతాలూకాలోని వరదచే నష్టపడిన ప్రదేశములను నూచి ఎ. రంగస్వామి అయ్యంగారు ఈయవయం మదిరాసునచ్చిరి.

కెప్టెన్ ఆర్. కె. మిల్టన్ గారు (10 బెలూచి రెజిమెంటు) పేజర్ వీ. బి. మోఘర్నగురు యీ యవయం మదిరాసునకు వచ్చిరి.

రివిన్యూ బోర్డుమెంబరుగా నున్న ఎన్. మాక్ మెకెల్ గారు నూపరిం టెండ్రింగ్ యింజనీరుగా నున్న మోల్సువర్తు గారు మదిరాసునకుయీయవయం వచ్చిరి.

పి. వి. చారి, కె. నాగేశ్వరరావు (ఆంధ్రపత్రికా సంపాదకులు) డి. పి. డబ్ల్యు. జవల్ నూపరిం టెంటుగానున్న డబ్ల్యు. పి. రాబర్ట్స్ ఇన్ కంటాక్టు అసిస్టెంటు కమిషనర్ గారు నిన్న ప్రార్థన మదిరాసుకు వచ్చిరి.

జయప్రాత్ మహారాజా డిల్ సింగ్, విజయనగర మహారాజాగార్లు మదిరాసుకు యీ యవయం వచ్చిరి.

సామ్రాజ్య వస్తుప్రదర్శనమునకు మైసూరు ప్రభుత్వముచే పంపబడిన ఆబుల్ ఖదూస్ గారు యింగ్లాండునుంచి మదిరాసుకు యీ యవయం వచ్చిరి

సాత్ కలెక్టరు జి. మెచ్. మాస్టర్ మన్ ఐ.సి.ఎస్. గారు కోయంత్తూరును కొచ్చిక్ సంస్థాన విద్యాశాఖాధికారి సి. మాధేయగారు కొచ్చిక్ ను నిన్న రాత్రి గవర్నరుగారి ప్రైవేటు శ్రీకటరీగానున్న యి. సి. వుడ్. ఐ. సి. యస్. గారు ఉదక మండలమునకు మొన్న రాత్రి వెళ్లిరి.

వరదవచ్చిన ప్రదేశములను చూచుటకు స్థానిక స్వపరిపాలనశాఖ మంత్రి పానుగల్లు రాజాగారు నిన్న పశ్చిమతీరమునకును మొన్న కె. వెంకటరత్నం నాయుడు వ్యవసాయ కళాశాలలోనున్న ఆర్. సి. బ్రాడ్ ఫూట్ గార్లు గుంటూరునకును వెళ్లిరి.

హైద్రాబాదు నైజాం కాలేజీ ప్రిన్సిపాలు బర్నెట్ గారు హైద్రాబాదుకు మొన్న వెళ్లిరి.

తింజావూరులోను తిరుచినాపల్లిలోను వరదవచ్చిన ప్రదేశములనుచూచి సి. పి. రామస్వామి అయ్యంగారు (లామెంబరు) నిన్న ఉదకమండలము వెళ్లిరి.

కావేరి వంతెన

మరాఠుకు రెండులక్షలు వ్యయపరుపబడును

కావేరివంతెనను రెండులక్షలరూపాయలను వ్యయపరచి మరాఠుచేపెదరు. నుకనుజేబగండిని పూడ్చుటకు 5 వల రూపాయ లగును (అ. తె.)

కలరావ్యాధి

జాంషేడ్ పూర్ చేరువకున్న జాన్ సాతే గ్రామమునందును, వీరహారాష్ట్రమునందలి గయాపాలమాజిల్లాలోను కలరా విశేషముగ వ్యాపించుచున్నది.

ప్రవాహ కష్టవారణ నిధికి

1924 సం|| ఆగస్టు 11-వ తేదీ సోమవారం మొదలు 15 శుక్రవారం వరకు ప్రతి దినము సాయంత్రం 6 గంటల మొదలు సాంద్యముహళములో

సంగీతకచేర్చిలు.

క్రిమతి

11-8-24 సోమవారం బెంగళూరు నాగరత్నం
12-8-24 మంగళవారం తిరునాలూరు వీరమ్మాళ్
13-8-24 బుధవారం మైసూరు నీలాంబాళ్
14-8-24 గురువారం తిరువాయూరు రాబాయి
15-8-24 శుక్రవారం పద్మావని బాయి (ఉమావతి య కాలక్షేపము.)

ఈ వసూలు మొత్తము ప్రవాహముచే కష్టపడు జనులకు సహాయార్థము ఉపయోగించ బడును
5 కచేర్చిలకు సీసకాటిక్కట్లు: రూ. 15, 10, 5.
ప్రతి కచేర్చికి టిక్కట్లు: రూ. 3, 2, 1, అణాలు 8.

టిక్కట్లు ప్రతిరోజు 1. సాందర్భ మహాలులో సాయంత్రం 3 గంటల మొదలు 7 గంటలవరకు, 2. డాక్టర్ రామరావు పావులో ఉదయం మొదలు, 3. మాంటూర్స్ మహాజన సభ హాలులో సాయంత్రం 4 గంటల మొదలు 7 గంటల వరకు.

ఎన్. సత్యమూర్తి.

కార్యదర్శి

వాతావరణ స్థితి

1924 సం|| ఆగస్టునెల 11-వ తేదీ సోమవారము

జిల్లా ముఖ్య నగరములు	గరిష్ఠ గ్రాడి x 24 గంటలలో	గరిష్ఠ గ్రాడి x 24 గంటలలో	గరిష్ఠ గ్రాడి x 24 గంటలలో	కాలక్షేపము గరిష్ఠ గ్రాడి	సాధారణముగా సంభవించు మొదలము
గోపాలపురం	84.9	78.9	...	9.88	44.96
విశాఖపట్టణము	92.5	80.8	...	4.96	87.09
కాకినాడ	93.5	81.8	...	6.86	89.09
మచిలీపట్టణము	93.8	79.9	...	9.97	41.59
కర్నూలు	92.2	75.7	0.08	4.12	26.01
బళ్లారి	94.9	75.9	...	2.58	20.51
కడప	97.6	75.8	0.17	5.85	81.28
నెల్లూరు	98.9	80.5	...	8.79	87.98
మద్రాసు	94.1	77.5	...	9.81	50.74
కడపూరు	96.7	78.6	...	2.67	52.94
నీలము	95.8	72.1	2.51	9.25	89.80
కోయంబట్టూరు	84.4	69.8	00.6	19.71	22.99
తిరుమనాపల్లి	100.1	77.1	...	0.18	88.18
శాగపట్టణము	97.1	80.0	...	0.67	54.98
మధుర	100.2	78.0	0.01	8.48	88.58
పాంబర్	91.8	78.0	...	1.42	87.00
తిరునల్వేలి	...	...	...	2.28	28.84
తిరువేంద్రము	77.9	72.4	0.92	58.57	64.51
కొచ్చిక్	78.0	71.6	4.44	106.27	114.51
కాలికట్టు	82.6	71.6	8.05	120.87	117.16
మంగళూరు	88.3	74.8	0.48	102.01	125.88
చింగునూరు	84.9	66.8	1.85	10.95	85.87
మెర్ కారి	67.6	62.8	2.46	120.18	125.46
కొడైకనూర్	64.5	51.2	0.40	18.40	62.18

సర్కారులు:— ఆకాశము ఒక మోస్తరుగా కాకినాడలో మేఘచ్ఛాననమై యున్నది. తక్కినచోట్ల నిర్భలముగ నున్న దనవచ్చును. విశాఖపట్టణము, మచిలీపట్టణములో అల్పగ్రహ తక్కువ. పగటివేడిమి 2½ నుండి 4½ డిగ్రీలు ఎక్కువ. గోపాలపురంలో 2½ డిగ్రీలు తక్కువ. రాత్రివేడిమి 2½ నుండి 3½ డిగ్రీలు ఎక్కువ.

దక్కన్:— కడపలో 0.17 వర్షించెను. కర్నూలులో చినుకులు పడెను. మేఘములు ఒక మోస్తరుగా నున్నవి. పగటి వేడిమి 3 నుండి 4 డిగ్రీలు ఎక్కువ.

కర్నాటకము:— మేఘములు విస్తారముగ నున్నవి. పగటివేడిమి 3 డిగ్రీలు ఎక్కువ. రాజధాని పడమటిభాగమున పగముదేశములో వర్షంపవచ్చును.

యస్. ఆర్. సావూరు.

వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞుడు, మద్రాసు.

మొహరం పరిధుగ

ఏలూరు నుండి ఒకవిశేషి యిట్లు తొలినార్త నంపుచు న్నాడు:— ఇక్కడి మొహరం పండుగ మొదటి 9 రోజులలోను శాంతముగనే గడిచినది. ఇంక రెండురోజులు గడువలెను. ఈరెండురోజులలో జనులశ్రేణులు భిక్షాప్రస్థులు కలవారు వివిధ ప్రాంతముల నుండి తిమావా చూచుటకును తమానాకరించుటకును వత్తురుగాన పోలీసువారిని కాంగ్రెసు వారిని కాంతిని సంగ్రహించు విషయమున నాతురత కవకాశము కలుగుచున్నది. భిక్షుర జక్రీయ కక్షలకు చెందిన యీశాభయమును తమ విధిని నిర్వహించుటలో ప్రమత్తలయ్యెదరేమో ఇందువలన రెండేండ్లకుపూర్వము గోల్కల్లో హత్యలు జరిగినట్లుగ నపాయములు జరుగ వచ్చును కావున కాంగ్రెసు వారిని పోలీసు వారిని స్నేహపూర్వకముగను హెచ్చరిక చేయుచున్నాను.

ఏలూరులో నీయుత్సాహ మతివైధమయ్యెనో జరుగను. ఈవిషయమున నొక్కహైద్రాబాదునకు మాత్రము తీసివాపును. మిలిటరీ పింఛనుదారుల వాసస్థల నుగుటచే విగిరిన ఆంధ్రనగరములలో కన్న నీవగరమున మహమ్మదీయులసంఖ్య హెచ్చునన్నది. పోలీసువారు కాంగ్రెసువారును జనుల సమాహములను కాపలా కాయుటలో తిమవిధిని సరిగా నిర్వహించ లేదనుటకు చింతిల్లుచున్నాను.

దేశబంధు దాసుగారి ప్రకటనము

దేశీయులకొక విన్నపము

దేశబంధు చిత్రంజనదాసుగారు వంగభాషలో నిలువ నొక ప్రకటనము గావించిరి.

“ప్రభుత్వమునకును మనకును జరుగుచున్న రాజకీయ సమరమున మనకు విజయము కలువలెనని మనము దీక్షతో నిర్మాణవిధానమును సాగించు లక్ష్యవసరము. రాష్ట్రములను త్రివ్వవలెను. ఖిన్నదృఢులను కట్టవలెను. జాతీయపాఠశాలలు చరమచిహ్నమున్నవి. వానిని కాపాడవలెను. దేశీయులను పీడించి పిప్పిచేయుచున్న దారిద్ర్యమును తొలగించుటకు కూడ ట్రిప్లయత్నములను చేయవలెను.”

“కలకత్తా కార్పొరేషనువారు ప్రాథమిక పాఠశ్రామిక పాఠశాలల నేర్పడుపదుచిరి.

ఃటిలేని ఆహారపదార్థములు చవకగా ప్రజలకు దొరుకుటకు వలయు ఏర్పాటులుగూడ చేయబడును. ఈరీతిగా కలకత్తానగరమున పౌరుల దారిద్ర్యమును కొంతవరకు నివారించ ప్రయత్నించెదము. కలకత్తాపౌరులకుమాత్రమే యిందులన నుపకారము కలుగను గాని వంగరాష్ట్రము వారికందరికిని కలుగదు. వంగరాష్ట్రమున 1,50,000 గ్రామములున్నవి. గ్రామములలో నిర్మాణవిధానము ప్రారంభము కానిచో కాళ్ళతలాభము కలుగదు.

ఒక్కసారిగా అన్నిగ్రామములలోను పని ప్రారంభించుట యిప్పుడు సాధ్యపడదు. ఒక్కమండలమున కనీసము నూరుగ్రామములలోనైనను పని ప్రారంభము కావలెను. 4,5 గ్రామములకొక ప్రధాన కార్యాలయము నేర్పబడువలెను. అట్టి ప్రధాన స్థానములలో పనిని ప్రారంభించ వలెను. ఆస్థానములలో అవసరములకు కావలసిన వాని నన్నిటిని చవకగా విక్రయింపవలెను. ఆప్రాంతముల పౌరులలో పండిన పంటలను యంత్రకాలలో తయారైన ఐదుపులను లాభసాటిని త్వరగా విక్రయించుట కేర్పాటు చేయవలెను. న్యూసాయ పరిశ్రామిక పద్ధతులను వృద్ధి నొందించి ప్రజలను సుఖింపజేయువలెను. అందులకు అనుకూల పడుచట్టి సూతనడతలకు ఉపకరణములను వినియోగింపవలెను. ఈరీతిగా పని ప్రారంభమైనచో ప్రజల్లెల్లప్పుడును ధీరముగా నులువడకెదరు. ఖద్దరునే కట్టెదరు. జాతీయ విద్యాలయములను స్థాపించును, స్వాసవాసులకు పరిశుద్ధమైన మంచినీరు దొరకును. మన్యపుజ్వరములు కాలా అజారు మున్నగు వ్యాధులు రూపుమాయును. దారిద్ర్య భూయిష్టమైన మన రాష్ట్రమున కడుశీఘ్రముగ శాంతి సంపదలు ప్రవలగలవు. అదియే స్వరాజ్యమునకు సరియైన పునాది.

ఈ పనికి సాకల్యమున నొక విధానమును నేను చాల కాలముక్రిందనే సిద్ధపరచితిని. పక్షికాలము రానందున దానినింతవరకు ప్రకటింపక విన్నవించితిని. ఇప్పుడు యుక్తకాలము వచ్చినది. దేశస్థుల విరహితమగు నసహాయోద్యమము వరదవచ్చినటుల వచ్చి దేశక్షేత్రమును సారవంత మొనరించినది. జాతీయసస్యమును చల్లుట కిచ్చు దాక్షిణ్యము సారవంతమై యున్నది. కాని అంతలో ప్రజలకు సందిగ్ధ భావము కలిగినది. ఏరీతిగా పనిచేయవలెనో ఏపాత్రయను నకసరింపవలెనో వారు నిర్ణయించుకొన జాలకపోయిరి అందువలన జరుగవలసిన పని అంతయును నిలిచిపోయినది. ఇప్పుడాపని యిట్టిదని వారికి స్పష్టమైనది. గాననే యిక నాలశ్యము జరుగగూడదని యుచి యే యుక్తకాలము వియు నేను తెలుపుచున్నాను.

ఒక్కొక్క మండలమున కనీసము నూరుగ్రామములలోనైనపని ప్రారంభము కావలెనని ఒక్కొక్క మండలమున కధిపతిగారు 2 సంవత్సరముల ప్రవేశము (వర్గము) ఉండవలెను. ఒక్కొక్క మండలమున 20 గ్రామములైన చీతమియ్యవలెను చాలమంది గ్రామస్థులు వలంపీరులుగా నేరెదను. ఈయనలందరూ నీవని జరిగిండుటకే యాప్రచారములు కావలెను ఈరీతిగా వంగరాష్ట్రమున కంఠకు 600 మంది ప్రచారకులు కావలెను. కలకు 12 వేల రూపాయలు వారి కొరకు వ్యయపరచును. ప్రాథమిక వ్యయములకు సంస్థాము మొదలు ప్రధాన కార్యాలయములకు పంపవలెను. అంగులకు ఒక్కొక్క మండలమునకు కనీసము 500 రూపాయలైన సులభతప్పదు. దానిని మనమొసంగినచో తక్కిన సామాన్య గ్రామ

ఆంధ్ర సభ

సభ

ఆంధ్రసభవారు ధర్మవరం కృష్ణమాచార్యలవారి “చిత్రనళీయము”ను, గత శనివారమున మనోహరముగ ప్రవర్ణించిరి. సభపాత్రను ధరించిన రామచంద్రారెడ్డి గారు, బాహుకపాత్రధారి యగు కల్లుల నాగరాజరావుగారు తమ ధర్మమును బాగుగ నిర్వహించిరిగాని, బల్లారి రాఘవాచార్యులు గారు రానందుచే ప్రేక్షకులలో నవసృష్టిపరులెను. అందుచే అనుకూలవాతావరణము కుదుగవలెనని, ఐనను, సభపాత్రను పాత్రధారులు శక్తివంతన లేక పాటుబడిరి. సుప్రసన్నులగు సంతకరావుగారు దమయంతిపాత్రను ధరించి, ప్రేక్షకులమనములను రంజింపజేసిరి. సంతకరావుగారు చెన్నపురికి చిరపరిచితులు. ఎట్టిప్రతికూలపరిస్థితులందును, అధైర్యముజెందక, తమవిధిని నెరవేర్చుటలో, వీరికిపేర సమానులు. జగమెరిగిన బ్రాహ్మణునికి జందె మేల యనునటులు వీరిమధురగానము గూర్చియు, హాసభాష ప్రదర్శనను గూర్చియు విశేషించి వ్రాయుట యవసరము. నేడు మరల చిత్రనళీయము ప్రదర్శింపబడును. అందు రాఘవాచార్యులుగారు బాహుకపాత్రను ధరించెదరు. చెన్నపురిపౌరుల కోర్కెను గౌరవించి నందులకు ఆచార్యుల వారి సభింపించెదము.

రామ దాసు

నిన్నటిదినము సాయంకాలము ప్రదర్శింపబడిన రామదాసు నాటకము సభ్యులకు సంతోషమున నోలలాడించి మొన్నగలిగిన నిరుత్సాహమును పూర్తిగబోగొట్టెను. రాఘవాచార్యులుగారు రామదాసుపాత్రను ధరించి భక్తా వేశమును నిరుపమానముగ జూపిరి. రామదాసుభక్తిభావము ప్రేక్షకులముగ బెరిగి తుదకు తివ్యయ్యము నెటుల గలిగించెనో ప్రేక్షకులకు చక్కగ గోచరించెను. రామనామముతో సభ ప్రతిస్పందించె ననుట సతికయోగికాదు. కబీరుదాసు పాత్రను ధరించినరామచంద్రారెడ్డిగారు అపరికల్పితవలె నుండిరి. వీరి వేషమును వాటయను నటనయు అలనాటి కీర్తియను మనోదృష్టి దెచ్చుచుండెను. తానీమ రామదాసుభార్య రామదాసుకుమారుడు మున్నగు పాత్రల ధరించినవారు తమ ధర్మమును యధార్థముగ నెరవేర్చి యుండిరి. హాస్యకుట్టమును కొంత తగ్గించిన బాగుండునేమో. మైరెండు నాటములకును ప్రేక్షకులు హాలుట్టుకుండ క్రిక్కిరిసిపోవుట, ఆంధ్రనాటకములపై చెన్నపురి పౌరులకుగల యభిమానమునది మనకు, తనకీ ఏర్పాటులన్నచో, అభిమానులకు కొరతయొండకని తెల్లమగుచున్నది. ఆంధ్రప్రముఖులు పెక్కురు విచ్చేసి, సభ నాధరించిరి. ఇకముందునుండియు ఆంధ్రసభ చురుకుగ కృషిపెట్టి, తిరిగిరిని నిలుపజేయుకొనుగాక యని కోరెదము ఆంధ్ర దేశమందలి ప్రఖ్యాతవటులకు, చెన్నపురి యాంధ్రసభ మాడలి స్థాన మగుగాక. చెన్నపురిలో ఆంధ్రవ్యక్తిత్వమును నిలుపజేట్టుటకు, ఆంధ్రులన్ని భాగములవారును తోడ్పడుట యవశ్యకముగాన, ఎట్టిభేదములను పాటింపక ఏకమనస్కులై కృషిపలుప, ప్రాధికులు.

తెనాలి

(స్వకీయ విలేఖరి)

భార.ను భర్త గొంతుకోసిచంపుట

ఆగష్టు 10.—తెనాలి కొత్తపేటలో కాపురముచేయుచున్న ప్రభుల నారాయణ అను నొక బ్రాహ్మణుడు 9.8.24 రాత్రి తనభార్యను కత్తిపీటతో గొంతుక కోసి లేచిపోయినాడు. వెంటనే ఆమెను ఆస్పత్రికి తీసికొనిపోయిరి. కాని ఆమె మరణించెను. ఈవాత్యకు కారణము తెలియదు. భర్తకు పిచ్చియొక్కినదని వార్త వ్యాపించుచున్నది. భర్త యిప్పటికి కనుపించలేదు

ములవారే సమూహుడైనా. మొత్తము 1,50,000 రూపాయలు కాలెను. ఒక్కసారిగా రెండులక్షలను ప్రాసంగిక సిమ్మలు కలకు 20000 వంతున సమూలు చేయుచుండవలెను.

ఇదియే నా జీవితోదేశము. ప్రతివ్యక్తియును యిందులకు కొంత సహాయమును చేయవలెను. మీరు యిప్పుడిదండకుండా మొత్త మీయగలుగుదురో దానినే యియ్యవలెను. నాయందు విశ్వాసము కలవారును నా ధర్మ నామానించువారు యిప్పుడు శక్తి చనలేముండ ధనసహాయముచేసి పిమ్మట ప్రతి కలకును కొంతచొప్పున నీ స్వదేశ భాండారమున కొసంగి సహాయము చేయగలదని చేతులు జోడించి విన్నవించుచున్నాను. ఐదేండ్లలో వంగరాష్ట్రమున నమ్మతమగు మార్పును చూపగలనని నేను భైరవముతో తెలుపగలను.” సి. ఆర్. దాసు. (అమృతభావపత్రిక)

మద్రాసు ఆంధ్ర నాటక సంఘము

ఈసంఘము నూతనముగ స్థాపింపబడినది. ప్రభునాటకముగ గయోపాఖ్యానమును నిన్న విజ్ఞోరియా పబ్లికహాలు నందు సాయంత్రము 5 గంటలనుండి ప్రవర్ణించిరి. వేరొకచో ఆంధ్రసభవారుగూడ రామదాసునాటకము నిన్ననే ఇదేసమయమున ప్రదర్శించుచుండినను ఇచ్చట ఈ హాల్లంతయు నిండి యుండుటగూడ మద్రాసు పౌరులకుగల నాటకాభిరుచి నకుతూ హాళులు లేటెనుచున్నది. ఇంగ్లండుకులలో చాలమంది కుద్రాసుపోతు లు గల గంగమున బోపరిచితులు. వీరిదిగత ఆంధ్రసభవారు నాటకములాడుచుండి ప్రవృత్తియున చిత్రమైనందును స్థాపించినట్లు తెలియుచున్నది. ఈసంఘమునకు న్యాయమూర్తి ముతా వెంకటసుబ్బారావుగారు అధ్యక్షులుగ నుండిరి. శ్రీయుత సుబ్రహ్మణ్య శ్రేష్ఠిగారు కార్యదర్శిగ నుండిరి జగమెరిగిన బ్రాహ్మణుడు చెదురుమాడి శేషగిరిరావు పంతులు నాటక సంఘ నూత్రధారుడు. (కంఠబురు) ఒకరు చేసినపద ననువట్టిరోగిజిచ్చాకై నరుచించునట్లు ఆనుసానియుడుచిలకమర్రి లక్ష్మీకృష్ణసీంహమూర్తి రచించిన కృష్ణార్జునసంవాదం బను గయోపాఖ్యానము ఎట్టివానినోబుచుండి విని ను జవులు పుట్టుచుండ ఆరితేన నటుకులనుండి వినినవ్వరు ఆనందమున కేమిదన యుండును? ఈ నాటక సంఘమువారు నాటకము బహుశానూ పాత్రులుగ నాడిరి. అచటవచ్చు కిందలలోపములుండినను తెక్కలోనివికాపు. కాశికుము, అశ్వమును గయును, సుభద్ర, కృష్ణుడు నారదుడు మున్నగువారు తమపాత్రలను చక్కగ పోషించిరి. నారదుడు సభ్యులకెల్ల తన గారవైపునముచే సంతోష వార్ధినియుంచినెను. తిక్కుంగల పాత్రధారులు తమపాత్రలను సమయోచితముగనే పోషించిరి. కాశికుడు దాక్షిణ్యంతులు ధరించు చేత్రెము (వాకింగుట్టిక్క) చే ధరించుటకన్న ఏటుచి చెంబో, ప చాంగముకట్టయో, లేక వెదురుకట్టయో ధరించిన వేషము ఎక్కుగ నొప్పియుండెడిది. హాస్యము మితిమీరికుండ నడిపినది మెచ్చుచున్నది.

“ఈభుధ సద్దురాత్ము నిధియింపకపోవుదునేని” అను పద్యమును కృష్ణుడుచదివి శపథయామతరి రాత్ర మింనుక పోచ్చించిన బాసగానుండెడిది.

గయోడు మరణనిశ్చయమై భార్యకు వప్పగింతులు చెప్ప సమయమున జూపినభావములు మోదాపహములు. చిత్రలేఖ యందు ఆతురత హేమ్యుగ గన్పించినది. తొందరత్వగించిన బాసనుండును. మొత్తమున నాటకము రక్తిగట్టినపుడు ఈస్వల్ప లోపము లింకపాటింపదగినవి కాకున్నను శ్రేయోభిలాష చేతను వాత్సల్యమున చెప్పవలసినచ్చునది. ఈ నాటక సంఘము నటకులు ప్రెడికావలయునని ఆ పార్శ్వగని వేడుచున్నారను.

గ్రాఫెనరు పి. సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు ప్రేక్షకులసత్కమన సమాజమువారిని చాలప్రశంసించిరి. నాటకప్రవర్ణనము నిరుపమానముగా నున్నదని కొని గూడిరి. సమాజమువారిపత్కమున బి. వి. గోపాలకృష్ణరావుగారు రధ్యక్షులగు న్యాయమూర్తి ముతా వేంకటసుబ్బారావుగారిని ప్రశంసించి వారికి పుష్పగుచ్ఛములను సమర్పించిరి. కొ. శి||

భిద్దరు వ్యాప్తి

కార్పొరేషన్ ఎన్నికల సంకల్పమున కాంగ్రెసు గారి కృషి భిద్దరువ్యాప్తికి గూడ తోడ్పడవలయును తమిళనాడు కాంగ్రెసు ఖాదీ సస్థాలయమున పనిచేయుచున్న వి. ఏ. కృష్ణమూర్తిగారు అమృతము సరిగాలేదని చెప్పుచున్నారు. ఇట్లు చెప్పగూడదు. నిజమైన భిద్దరు సమ్మతా డెవను నూతన భిద్దరునకు అయ్యుడు పోవుటలేదని చెప్పు లగదు. వర్తకులు కావలసిన భిద్దరు తయారుచేసి అమృతలేసంత త్వరితముగా భిద్దరును కొనవలయునని మద్రాసువారిని ప్రార్థించుచున్నాను. భిద్దరు తగినంత చౌకగాలేదని భీదవారు తప్ప యితరులు చెప్పుటకు వీలులేదు. విదేశీసత్తరులను బహిష్కరించుట మన విధి. మనము సరిగా నిర్వహింపవలయును. ఈసంగతి మనకుండ మననంతగా జ్ఞాపకంలో లేదు. అన్ని జాతులవారు భిద్దరువ్యాప్తి యందు సమ్మత మున్నవారు నూనోత్సాహము కలుగజేతురని నమ్ముచున్నాను. దేశభక్తికి చెప్పామైన భిద్దరు కట్టక మాకు దేశభక్తి కలదని ఎవరైన చెప్పగలం? భిద్దరునందున్న సౌమ్యత దర్శా తెలిశికొనక నను సుభివ్యమును ఎవరైన కొని యాడగలరా? భాగ్యవంతులను కేవలము సమస్థానమున నిలుపు భిద్దరు రుచింపనివా రెవరని మాకు ప్రజాసామ్యుతి కలదన గలరా? స్వదేశీయమైన భిద్దరునం దుత్సాహమును మాపక “స్వదేశీ” అభిమాన మున్నవనగలరా రెవరని యున్నారా? ఐకమత్యతను ప్రత్యేకతను మాపుభిద్దరును లక్ష్యవెట్టిక జాతీయ దుస్తులను కట్టవలయునని ఎవడేని నమ్మగలడా? భిద్దరు కట్టకపోవుటకు తుమాహా మది దొరక లేదనుట యొక జేయని ఎస్. శ్రీనివాసయ్యంగారు తెలుపుచున్నాడు.

హైకోర్టు సెషన్లు

స్వామిద్రోహము

నిందితుడు నిర్దోషిగా ప్రకటితమగుట

ఈదినము మధ్యాహ్నము 11 గంటలకు హైకోర్టు సెషన్లు ప్రారంభమయ్యెను. న్యాయమూర్తి వాలసుగా రెడ్డి తన వహించిరి. విశేషము అందరైన అనువాదము, ఇ.ఎల్.బెర్లి అనునతని ద్వారా మేలబోయిన ఒకలాగు కోటును, బూట్లును ఎరువు అడిగి పుచ్చుకొని, నాని నవహరింపనలె నను నుద్దేశముతో తిరిగి దొర్లి గారికి గొప్పగింపలేదని ఆండర్సన్ గారిపై తేబడిన నేరము ప్రధమముగా విచారణకు వచ్చెను.

ముద్దాయియు ప్రభుత్వపక్షపు మొదటిసాక్షియు బెర్లి గారునుగూడ కోలాసు బంగారుగనులందు పనిజేయుచుండిరి. ముద్దాయికిని, ఆతనికిని స్నేహముగలదు. ముద్దాయి రెండుసంవత్సరములు మొదటిసాక్షి యాలో పై న్యాయమూర్తి పనిజేసి డి.కృష్ణ రెడ్డి చేయబడెను. ముద్దాయి రెడ్డి తేదిన బెంగళూరు వెళ్లెనని చెప్పి వెళ్లిపోయెను. అట్లుగా, ప్రభుత్వ పక్ష 1 నవాక్షి, తన వస్తువులను ముద్దాయి అపహరింప యత్నించుచుండెననియించి పోలీసువారియందు ఫిర్యాదుజేసెను. ముద్దాయి మద్రాసులో నుండగా మే 21 తేదిన పోలీసువారిని నరేంద్ర జే.వి.వై.వస్తువులను పనిలోనుండు ఒక పోలీసు యందుండగా పట్టుకొనబడెను. ఈకేసుకు ప్రధమముగా, మొదట న్యాయమూర్తియగు ఆర్. బొకేలుగారు విచారించి నెవమన్నకు కమిషు జేసిరి.

ముద్దాయి, ప్ర 1 వ సాక్షియండి పై వస్తువులను ఎరువు దీని కొనినటులంగీకరించుచునేయుండెననియు, 7 వ తేదిన ప్ర 1 సాక్షి తన వస్తువులను తిరిగిపొందెననియు కోరగా రెండుమాడుకోజు లింకను తిరగి గానబడియుండు నని ఆతడు బదులుజేసెననియు, బెంగళూరునందు తన అత్తగారిని జూమలంపుతో ముద్దాయి యిలుచేర ననియు, ఆతడు కోలాసు బంగారుగనులందుండి బయలుదేరుట బహిరంగముగానే జరిగెను గాని రహస్యముగా జరుగలేదనియు, మద్రాసునందు ఉన్న తన ద్వారాలయమున నుద్దోగమున నున్న తన భార్యను జూమలంపుతో వాడుకు వద్రాసునకు వెళ్లెననియు, ఆతడు ఇంకా తిరిగి కోలాసునకు వెళ్లెననియు అట్లు చెల్లినదగునాతడే, ఆవస్తువులను తిరిగి ఒప్పగించుట కాతనికి లెండుననియు, ఆవస్తువులను తిరిగి ఇచ్చెదననిన దినమును దాటి మరొకని దినము లావస్తువుల తనవద్ద నుండుననిగానెగాని, వానిని పహరింపనలెనను తలంపాతనికి జేసెననియు, అట్టితలంపుగలదని ఫిర్యాదుగూడబావుచేయబాలక మాయెననియు, ఆతి కావస్తువుల నందుమి తము దీనికొనెనో అంకంకె ని త ర వి ధ ము గ వా ని నుపహరింప జేదనియు అందుచే నిండు విశ్వాస ప్రహా మెద్దియు, లేదనియు ముద్దాయి తరఫున వాదించబడెను.

ఈకేసును విచారించుటకు ప్రత్యేకముగా నెర్పనపబడిన జ్యూరీవారు ముద్దాయి నిర్దోషియని యేకగ్రీవాభిప్రాయమును దెలిపిరి. న్యాయమూర్తి జ్యూరీవారి యభిప్రాయము ప్రకారము ముద్దాయిని నిర్దోషిగా ప్రకటించి విడుదల జేసెను.

* * * అనుద్దేశపూర్వముగా హత్య కేసు * * *

హైకోర్టు సెషన్లందు ఈదినమున న్యాయమూర్తి వాలసుగా రెడ్డి స్వామిద్రోహ నేరారోపణమును విచారించి తీర్పు జెప్పినతిరువాతి, అనుద్దేశ పూర్వముగా హత్యనిందారోపణమును విచారించుటకు ప్రారంభించెను.

ఈకేసునందు రెండవవ్యక్తి అనునతడు వీర్రెడ్డి రెడ్డి వద్రాసునందు లెక్కము అనునతనికిక తిలకో డొక్కలో పాడినా. అందులన గలెగిన గాయములవలన నాతడు మరణించెను. ఈతెనును చిత్తు ప్రెసిడెన్సీ మేజిస్ట్రేటు గారు విచారించి నెవమన్నకు కమిషుజేసెను. ప్రాసిక్యూటరు తరఫున నిందారోపణ మొనర్చుచుండగా కోర్టువారు అల్పాహరిములకు నిందించెను.

గాంధీమహాత్మునిక స్వాగతవత్తము

అహింసా భావ పురపాలక సంఘము

వారామాదింతులు

అహింసా భావ, ఆగ్రె 10:— గాంధీగారికి సమర్పించిన స్వాగత వత్తముయొక్క చిట్టముసాయిదాను అహింసా భావ మునినపత్ సంఘము వారామాదింతులది. 28 గురు అనుమాలుగను ఇరువురు ప్రతిభానుగను నుండిరి.

సివిల్ జస్టిసు విచారణ సంఘము

ఎస్. ఎస్. రామస్వామిశాస్త్రిగారు

నాగపట్టణపు సబ్జడ్జిగారగు ఎస్. ఎస్. రామస్వామి శాస్త్రిగారు ఇట్లు సాక్షిమిచ్చిరి:—

న్యాయముల తీర్మానించుటయందు గట్టు విశేషము న్యాయ జ్యములసంఖ్య యధికముగా నుండవలయుట వల్లననిరి. వలసిన న్యాయవాదులసంఖ్యను, చేయు న్యాయజ్యములసంఖ్యపై, నిర్ణయింపగూడదని నుడివిరి. ఇట్టి నిర్ణయమును తగాదాగల న్యాయ జ్యముల సంఖ్యనుబట్టియు, తగాదాలయొక్క పరిమాణమును బట్టియు, చేయుట చాలమేలని యభిప్రాయపడిరి. ఎచ్చట జూచినను రెండుపందెవులనుండి నిలువయుండు న్యాయ జ్యములే యనియు, ఆ నిలువ హెచ్చుచుండెననియు జెప్పిరి.

న్యాయాధికారాల నియమించు పందెమున నెక్కువ వివక్ష యుండవలయుననిరి. ఇప్పుడు వ్రాతపని న్యాయాధికారము హెచ్చుగనున్నదనియు, నీవ్రాతపని, కొంత న్యాయముతో గూడినపనితో సహా న్యాయస్థాన సిరస్టాదారుగారి కొప్పజెప్పవలెననియు, నట్టి సిరస్టాదారు డి. ఏ. వి. ఎల్. గ నుండుట యవసరమనియు వాక్కుమిచ్చిరి. ఇప్పుడు ఒకరే సాక్షిగను దీనికొను పద్ధతిని దీనిజేసి, యిరువురు సాక్షిగను దీనికొను నిధానమును—అనగ న్యాయాధికారి సాక్షిమును ముక్తసరిగ వాగ్దాయదీసికొనుట, రెమిడెన్స్ నొక సమానా ఆసాక్షిమునే హెచ్చుగనుండునగాని, లేక పిల్లనయెడల పూర్తిగ వ్రాయుట, ఏర్పరుటకు మంచిదనిరి. డిక్రీలుగలవారు, తన శీఘ్రముగా తమ డిక్రీల నమలులోనికి తెచ్చుటకు, కాలదోషము నిమిత్త మేర్పడియుండు కాలమును ఆరెండ్రకు తగ్గింపవలయుననిరి; అదుమాన డిక్రీల నమలులోనికి తెచ్చుటయు, అట్టి డిక్రీలుగలవారు, అప్పుడైనవారికి, వారి యాపింపెనయి విక్రయించినను కొంతయైన పోకుండ, తామిచ్చిన యప్పుల మొత్తము హెచ్చునట్లు, సావకాశముచేయుట తమకు చక్కగ తెలియుననిరి. తీర్పుప్రకారము బాకీదార్లకు నేర్పడినవారికి, తమయూర్పిని తామే విక్రయించుటకు తీరువు నిచ్చు చట్టము నేర్పరచుట తమకు యిష్టము కాదనిరి.

పంచాయతీ న్యాయస్థానములు చేయుపని చక్కగనే నున్నదిను, నేబదిహంసాలవరకు విచారణచేయునధికారము నీయవలయుననిరి కాని నవ్వపడినపక్షమునకు, న్యాయమున బట్టిగాని, వాస్తవమునుబట్టిగాని, మార్పుదల రివివన్ కోర్టు హక్కు నీయవలయుననిరి. గ్రామపంచాయతీ న్యాయస్థానములు జేయుపని, పక్షములవాడి (పార్టీలకు) కాల, ధన, శక్తి వ్యయముల తగ్గించి, తేదనముల బుద్ధిగొనుచు పనిచేయు గొప్ప న్యాయస్థానముల కాపందెయైన సహాయము చేయగలిగియుండుపక్షమునపై ప్రతిపక్ష దిన రివివన్ న్యాయజ్యముల దీనిగనుచేయు అధికారమును పంచాయతీ న్యాయస్థానముల కీవచ్చుననిరి. గ్రామమున సబు న్యాయస్థానముల దీనిజేసి గ్రామపంచాయతీల నేర్పరుచుట తమ కిష్టమనిరి. రివాజులు జాతీయగుటనుగూర్చి మందలించుచు నిండు న్యాయస్థాన తీర్పుల రివివరచేసిన చాలుననియు, తీర్మానము లేకవింపకపోవుట తమ మనసునకు చాలకష్టముగా నున్నదనియు నుడివిరి.

రఘునాథ రావుగారు

న్యాయవాదియు, చెన్నైలో ఘాన్యాముల సంఘము యొక్క ప్రతినిధియురగు రఘునాథ రావుగారు న్యాయమూర్తి న్యాయమూర్తి ప్రశ్నలకిట్లు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి. న్యాయజ్యముల సంఖ్యనుగట్టు విశేషము వివయును వారంతిక చెప్ప నెయ్యి లేనని వారు తమనత్యేలి జిల్లాయందు 19 గ్రామములగు భూస్వాములనియు, న్యాయజ్యములలో ననేక డిక్రీలవారి దిరవా రనియు, నట్టి డిక్రీల నమలులోనికి తెచ్చువిషయమున గుహస్తావర్తమునా రెన్నడు తమకు పడలేదనియు ననిరి. సమ్మతుల జారీనయ్యువారు కొంత బాగల్గించి, తినివిషయమునవారు నెవమన్నకు నుడివెను, తమకు దుర్గము లున్నవని యెప్పుడుకుటకు వారు సంస్కృతై యుంకిన రఘునాథ రావుగారు చెప్పిరి. తమనత్యేలి పట్టామున నొక పంచాయతీ న్యాయస్థాన ముండెననియు, దానియొక్క పని తమకు శ్రమకరముగా లేదనియు జెప్పిరి సంచాయతీలు, గట్టుములు స్వల్పమనియు, ఈవిధముగా వాటిని తిప్పు త్రోవలకు నులకముగ త్రిప్పు ను ననియు నభిప్రాయ పడిరి. కాని పంచాయతీలు నగచివేయక, వాటిని స్పృహ జేయు విధానము నాలోచింపవలెననిరి గ్రామములనుండి పంచాయతీలనుండి తొలగివ్రోసి, సభ్యులుగనుండు యోగ్యతకు చరనము ఆస్తిము తమను హెచ్చించి, రహస్యముగ సభ్యులనెన్నుకొను నేర్పరి విధానము నేర్పరుచువలెననిరి. జిల్లామున సబు లంబును విశేషమును, కష్టపడి పనిచేయువారును అని వారియభిప్రాయముగా నూచించిరి.

దివాన్ బహదూరు డి. శేషగిరిరావుగారు

కాకినాడ హైకోర్టు న్యాయవాదియైన శేషగిరిరావు గారు దివాన్ బహదూరు కృష్ణస్వామిరావుగారి కిట్లు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి.

న్యాయజ్యముల విచారించుటయందు, వాయిదాల నిచ్చుటయందు న్యాయాధికార్లు దృఢమునగుట కావలయుట న్యాయజ్యపరిష్కారవిశేషమున కారణ మనిరి. కలకాలమునుండి, పక్షములవాడియొక్క (పార్టీలయొక్క) మేలుకీమల శంకక, వాయిదాలగారు చెడ్డయివారు న్యాయవాదులకుకలిగియున్న దినిరి. న్యాయజ్యపు విచారణకాలనిర్ణయమున నబాగ్ర త్త కొంచె ముండెదనుమ న్యాయాధికార్లును, న్యాయవాదులును, ఒకరి కొకరు సహాయపడిన చాలమేలుకలుగవని చెప్పిరి, సబుజడ్జిలును, జిల్లామునసబులను చేయుపని తమకు తృప్తికరముగా నున్నదనియు, మునసూలయొక్క యధికారమును 400 గూలకు హెచ్చించవలెననియు నభిప్రాయపడిరి; ఆలస్యము చేయకుండుటకును, వాయిదాలచచ్చునొక్క ప్రాంత యగ్నేను పైలు చేసికొనకుండుటకు సహకారము హెచ్చించవచ్చుననిరి.

మోసభావమునగాని, అన్యాయస్థితిగాని నామక జరుగులావాదేవీల నాపజేయువలెననిరి. కాని నామక జరుగులావాదేవీని న్యాయముగా నెంచివేయు విధానము నెఱుంగుట కష్టమనిరి.

కె. వి. కృష్ణస్వామిఅయ్యగారు

హైకోర్టు న్యాయవాది కె. వి. కృష్ణస్వామి అయ్యగారు అట్లు తీర్పు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి.

న్యాయజ్యపు పరిష్కారవిశేషము కొంచెమైనను న్యాయవాదులు కారకులు గారనిరి విశేషముగలవారై, సర్దుంపన్నులై, న్యాయవాదులు కత్తదార్లను విశేషము చేయకుండు నటుల వారించుచుండిరి, పోటీపక్షులలో కెగ్గిన వారిని వెదకుట, పిమ్మట నితరులను సబ్జడ్జిలకు నియమించవలెనని చెప్పిరి. జిల్లా న్యాయాధికార్లను సబుజడ్జిలగోనుండి యేర్పాటుజేయవలెననియు, నున్నత న్యాయస్థానమునకు జిల్లాన్యాయాధికార్లను గాక న్యాయవాదులకే న్యాయమూర్తులుగ నియమించవలయునని చెప్పిరి ఉన్నత న్యాయస్థానమునకు వచ్చు బరితీసు న్యాయజ్యములు వ్యాపార సంబంధమైనవిగ నుండవలయుననుచు, దీనికి ఒకజనకృత్యపు న్యాయవాదు లాపుకొందుర యనెడి సందేహమును నూచించిరి. జిల్లా మునుసబుల యధికారము 5000 గూ|| లకు హెచ్చించుటకు వాంఛిస్తుమనిరి. కాని మునుసబులచేయు తీర్మానముల న్యాయములైన రెండవము పైలు చేయుటకు విలుండవలయుననిరి. ప్రతిమనజానకును న్యాయము విషయము ఉన్నత న్యాయస్థానమునకు, అలెలచేయుచున్న ఉండుటలన కట్టకడపట అట్టి న్యాయస్థానము కడపటితీర్మానమున చేయవలయుననిరి.

న్యాయజ్యముల వివాదాస్పదవిషయము లుండిననే రెండవ యపలు చేయవలయుననిరి. అందుజు పులిమయ్యను కాల నిష్కమున కెర్పరవగి కినికాలమును తగ్గించుట తమ కిష్టముచేదనచు చేయు సహాయమును తగ్గించుట కంగీకరించిరి

సభ నాటి కంక్షియో నుగిసెను.

కీ. శే. తిరువాన్మూరు మహారాజు వారు

మొసూరులో కచేరీలను మూలిజేసిరి

తిరువాన్మూరు మహారాజానాగు వృత్తినిండిన కారణమున వారి గౌరవాధ్యము 10 వ తేదీన మొసూరులోను రెంగుళూరులోను ప్రభుత్వకార్యాలయముల వినివీటి వారి జేరిరి.

(ఆ. ప్రె.)

ప్రకటన

నామమాటుడు అత్తికూరు కెడ్డ జనే వెంకటాచార్యులు యిప్పటికి సుమారు 6 మాసములనుంచి రిజాలగా దుగన్పుత్తితో సంచరించుచూ యితరులపై కొన్ని సుములు చేస్తు యున్నట్లు యిప్పుడు నాకు తెలియబడినది. వీడు 26-6-24 తేదీన మార్చిం మేజరు అయినాడు. వీడికి యేలవయస్ ప్తిక రిరాస్తులులేవు. వీడు చేత రుగములు నష్టమగు నా ఆస్తిని గాని హక్కులే చేయలేవు. అందుకొన్ని గానికాని నా నాతొడ హక్కుయైన పంపిణీ రెడ్డయ్య అనే వెంకన్న గారిపై 12-2-1900 తేదీ ప్రాయుడిన పట్టు సుసరించి నాకు పంపబడి వాస్కూరితం బాపతు అయిపున్నది. నాకు పిత్రోరత సంబంధమున ఆస్తియేమిలేదు. గనుక వీడికి యేలవయస్ గుగములు యిప్పుడూడును, అట్టివి నన్ను నా ఆస్తిని తెండుచేయు నేరపు. అని యిందుమూలముగా సర్వత్రా తెలుపుచు చేయడమునను.

అత్తికూరు వెంకటాచార్యుల రిశేంహ్వా చార్యులు, రెంపల్లె, 8-8-24. ముఖ్యదార్ రెంపల్లె, గన్నవం శా||

తాడిపత్రి

(స్వకీయ విలేఖరి)

స్థానిక జాతీయ సంఘసమావేశము

ఆగస్టు 9:— స్థానిక జాతీయ సంఘసమావేశము గురువారం 7 వ తేది మధ్యాహ్నం జరిగినది. ప్రస్తుత పుస్తానిక సంఘ కార్యదర్శిగారు విదేశీగుడ్డలకు, మిల్లునూలులకు రంగులు వేయును, తత్ఫలంగా మైన వ్యాపారము చేయుచుండుటచేత, తమకార్యదర్శిత్వమునకు రాజీనామా నిచ్చినారు. కాని స్థానిక జాతీయ సంఘసభ్యులు ఏకాగ్రముచేతనే ఆరాజీనామాను ఆంగీకరించి, రాజీవు సమావేశమునకు ఆహ్వానించబడిన దని తీర్మానించినది. కొందరు సభ్యులు సేను విచారించగా, మిల్లునూలు, మిల్లునూలుబట్టలను అడ్డుటలో తప్పేమిలేదనియు, ఒకప్పుడు మహాత్ముడు మిల్లునూలుబట్టలను రెండవరకం స్వదేశీ గుడ్డలగా వాడవచ్చునని చెప్పియుండెననియు తెలియబరచిరి. మహాత్ముడు 1920 లో ఖిద్దు విరివిగా తయారుకానపుడు, సర్వజనులకు అందుబాటులో లేనపుడు అట్టిదలహోయిచ్చి యుండినాడేమో. కాని ప్రస్తుతము మహాత్ముడు తీవ్రముగ పంచది మహాత్ములను తప్పక ఆచరణలో బెట్టవలెనని యే వ్రాయుచున్నాడు. ఈపంచదిగలహిమార్గములలో, ముఖ్యమైనది ప్రధానమైనది విదేశీగుడ్డల బహిష్కారము. విదేశీ గుడ్డలతోలన మిల్లుబట్టలను, కూడ ఆతడుకలిపి, వాటినికూడ బహిష్కరించువలెనని తెలియజెప్పవచ్చును. కాబట్టి మిల్లునూలు బట్టలకాని, మిల్లునూలుకాని, రంగువేయుట, తద్వారా వచ్చువ్యాపారమును ప్రోత్సహించుటయుకూడ అపహిష్కారమున ఆచరింపక పోవుటయే యగును. కావున కాంగ్రెసు ధర్మమునకు ఎక్కితేనే మేయగును. కాబట్టి ఇట్టిపరిస్థితులలో తాడిపత్రి స్థానిక జాతీయ సంఘమువారు కార్యదర్శిగారి రాజీనామాను ఆంగీకరించి వాపుట కడుచుకొమ్మముగ నున్నది.

ఉత్తర అనంతపురమండల ఖిద్దుబోర్డు పైఖిద్దుబోర్డు సమావేశము 8 వ తేది మధ్యాహ్నం 1 గంటకు జరిగినది. సభ్యులసభ్యులు హాజరై యుండిరి. వీరు ప్రస్తుతము చింతకుంటలో జరుగచున్న ఖిద్దుబోర్డుని ఆపివేసి జిల్లాలో ఇతర స్థలములలో ఖిద్దు ఉత్పత్తిచేయవలెనని. చింతకుంటలో జరిగినపని చాలాశాసనముగ నున్నదని స్త్రీయ ఖిద్దుబోర్డు యిస్తున్నట్లు, మ రా. శ్రీ. వెంకటరావుగారు నూచించిరి. మరియు చింతకుంటలో ఖిద్దు ఉత్పత్తిచేయుటకు మరియొక కస్టంబు బయలుదేరినది. కావున అచ్చట పనిని ఆపి ఖిద్దుఉత్పత్తి మంచియవకాశము లుండు మరియొక స్థలమున ఏర్పాటుచేయుట సమంజసముగనున్నది. ఈతూరి ధర్మవరం తాలూకారావుల చెట్లగ్రామములో ఖిద్దు ఉత్పత్తిని జేయుటకు తీర్మానించిరి. మఱయును, వీరికి తిగినంతద్రవ్యము సమకూరినయెడల కల్యాణదుర్గమున నొకటి, ఆలూరు, అదివేని, రాయదుర్గం ఈ మూడు తాలూకాలలో రెండుస్థలములలోను ఖిద్దు యుత్పత్తిని జేయుటకు తీర్మానించిరి. మండలములో, అబ్బలచ్చట, ఖిద్దు రినిర్మామనకు తగినయవకాశములున్నవి. ఈయవకాశములను పయోగించి, ఖిద్దురుగులభముగా నెట్టుతయారుజేయవచ్చునని విషయము ప్రజలకు బోధపడునట్లు చెయవలసినది ఖిద్దుబోర్డు వారి మొదటిదర్శనము. రెండవది ఓరు సాధ్యమైనంతవరకు నిరంతర ఖిద్దు పీడితులగునన్న జిల్లా ప్రజలకు ఈ ద్వారా కొంత ఆనోదకములకు అవకాశముకలుగజేయుట. ఈ రెండుదర్శనములను గుర్తెరిగి వీరు పనిచేయవలసికొన్నందుకు వీరిని ఆభినందించవచ్చును. కాని ప్రస్తుతము ఈ ఖిద్దుబోర్డుకు ద్రవ్యలోపము మొలకగనుండుటచే, వీరు అనుకొన్నంతవరకు సాగించలేరు. కావుననే వీరు ఆంధ్రరాష్ట్ర ఖిద్దుబోర్డువారిని ఇంకను 10 వేల రూపాయలను మంజూరుచేయుమని కోరినారు. రాష్ట్రీయ ఖిద్దుబోర్డువారు ఈ విషయమునుగురించి చక్కగ ఆలోచింతురుగాక.

పశ్చిమాంధ్ర జాతీయవిద్యార్థిసభ

నిన్నటిదినం జరిగిన ఖిద్దుబోర్డువారి తీర్మానప్రకారం, ఈ జాతీయవిద్యార్థిసభవారు సుమారు అంతఃకలసి రు 1200 మూలధనమును గడించినవారగుదురు. ఈద్రవ్యమును చింతకుంటలో ఖిద్దునిర్మాణమునకు ఉపయోగించి తద్వారా విద్యాలయమును పోషింపజేయవలెననియు, మరియు వీరు రాష్ట్రీయ ఖిద్దుబోర్డువారిని కొంతద్రవ్యమును అప్పు ఇచ్చునట్లు కోరినారు. ఈవిద్యాలయమును ఆచర్యప్రాయముగా నుండునట్టి స్థితి తీసుక రావలెనన్న జాలద్రవ్యము కావలసియుండును. కావున ఇట్టిచర్యారామనకు రాష్ట్రీయ ఖిద్దుబోర్డువారు పూనుచుండుగాక!

వాతావరణము

గాలిరగినది. మేఘములు కప్పకొనుచున్నవి. ఎండ కూడ తక్కువగుచున్నది. గర్జనములేదు. వైరుచెట్టుకాలము మిందలియినది. ఆహారధాన్యములవెలలు పెరుగుచున్నవి. ఈతూర్పున టైమసీడలకు మోటుమున్నదో లేదో;

సంగీతము—కంజిరా

బ్రహ్మశ్రీ హరినాగభూషణముగారు

జూలై 19 తేది కృష్ణాపత్రికయందలి వ్రాసిరి:— అనుకరణము సృష్టిస్వభావములలోనే యున్నది. అనుకరణము వల్లనే జాతివ్యక్తులు తల్లిదండ్రులనుండి సంతానమునకు ఒకరి నుండి మఱియొకరికిని సంక్రమించుచుండును. ఇట్టి యనుకరణ మనునది మృగ్యముగనుచో సృష్టిక్రమ మంతరింపవలసివచ్చును. అనుకరణము సృష్టిసూత్రములలో నొక ప్రధానవస్తువు. అయితే సృష్టియందు తక్కిన ప్రాణిజోట్లకు సంకల్పవికల్పాత్మకము మనస్సును వానివాని జాతిసంస్కారమును ట్టిమార్తమే నిర్ణయించు నొకవిషయము బుద్ధియు నుండియున్నను ఆకాశమును భూమిని ముడివేయగల యూహితీయు ధర్మాధర్మముల గార్యకార్యముల సత్త్వాసత్త్వముల ఆత్మానాత్మల సవనత్తుల నిశ్చయించి అట్టి నిశ్చయజ్ఞానమున దాను తిరిగిగల నిశ్చయాత్మకతయు మానవునకు మార్తమే కలదు. అట్టి స్వతంత్ర సంకల్పవికల్పకై గలది మనస్సునియు సవనత్తుల నిశ్చయించు కైగలది బుద్ధియనియు లాక్షణికులు చెప్పుదురు. ఇట్టి మనోబద్ధుల యథాన్యాయముగ నుపయోగించుకొనుచో మనుజుడు తన వ్యవసాయప్రపంచమును నెగలగలవాడగును. అట్టి వ్యవసాయము ఆత్మసాక్షాత్కారవిషయమున గలుగుచో సవనద్వివేకము గల్గియే తిరిగిపనును. అట్టి మనోబద్ధుల వివేకత్రవంబుల చదివినచో జెడుటకు గారణమును. దొంగవాడు దొంగతనముచేసి నరకము నొందుటకును జ్ఞానయోగి తిహయోగిగాదులనే నిరంతరము పోషించును బొందుటకును మనోబద్ధులే కారణమగుచుండును “మన ఏను మనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయోః” అనియు “మనోహే హేతు స్సర్వేషా నిర్విధియాణాం ప్రవర్తనే”. అనియు జెప్పబడు ఆభ్యుక్తులకు నిదియయర్థము.

ఇట్టి మనోబద్ధుల సక్రమంబుగ యథాన్యాయంబుగ నడుపుట యనిన నితరుల ననుకరించు కైని ప్రమాణానుసారంబుగ నుపయోగించుకొనుట యని యర్థము. అనగా ప్రమాదిము లేని మనోబద్ధులచే నిశ్చితంబగు ననుకరణము శ్రేయోదాయకమని తాత్పర్యము సత్సంగత్యముచేత సవ్యభాషముగగి తిరిగి ముట్టుకు సదనుకరణమునియు దుస్సంగత్యముచేత సత్స్వభావముగగి నిరయముబొందుటకు దురనుకరణమునైన యెట్లు సిద్ధాంతింపబడిరి. ప్రమాదములేని మనోబద్ధులు కల్లుటకు మార్గమేది యని విచారించవలెను. శాస్త్రజన్యజ్ఞానము గురూపదేశము వీనిచే మనోబద్ధులకు గల్గు ప్రమాదము అంతరించుననియు జెద్దలు తీర్మానించిరి.

ఏమిటి యావేదాంతము? ఏమిటి యీ గొడవయని చదువరు లందురు గాబోలు. ఎందుకనిన జెప్పెద వినుండు. ప్రాణిజోటికి సహజంబుగ గల్గు నీయనుకరణకైని దుర్వియోగముచేసి మన యాంధ్రులు కొన్నికొన్ని విషయములందు సక్రేయమును జొందుచున్నవారు. అక్రేయమని తెలిసికొనక క్రేయమును భ్రాంతియే కలుగుచున్నది. సాంఘికాచారములందు ఆధ్యాత్మికవిషయములందు మున్నగు కార్యజాలమున నీదురనుకరణము బయలుదేరి యాంధ్రలోకము నావేశించియున్నది. అట్టి యాధ్యాత్మికవిషయములలో సంగీతమునది యొక్కటి.

సంగీతము ఆత్మోపాసము మాటయే మఱచి విషయానందకమగు కళయని భావించుట మొదటి దురనుకరణము. సంగీతము ఆత్మోపాసనమైనను విషయోద్వేగకమైనను ఆజ్ఞానమునకును (అనగా నాయుపాసనమునకును) ఆకళికును ఏవియంగములలో ఏవి యుపాంగములలో అట్టియంగములలో నేవి ప్రధానాంగములలో నేవి యప్రధానములలో తెలిసికొనక యధోగతి పొందుటకు మన యాంధ్రులు సిద్ధముగా నున్నవారు. ఇట్టి యధోగతికి గారణము శాస్త్రజ్ఞిత్వమునకుటచే ప్రమాదంబును పీడిన మనోబద్ధుల గోల్పోయి దాక్షిణాత్యుల దురనుకరణమే యని యెంచవలెను. మంచి యెచ్చటనున్న సుగ్రాహ్యం బగనాని చెడుగుమాత్ర ముగ్రాహ్యము. సంగీతపరమార్థంబు మఱచి విషయానందపథక మని తలపోసి ప్రధానాంగోపాంగంబుల దారుమారుచేసి మనకు సక్రేయ మొసగువారు మన సోదరులగు ద్రవిడులే. వారిపాలయందు మాధుర్యముండిన నుండెందు భోగం తగుక ఉండిన నుండెందు అట్టివి మనయాంధ్రులు నేర్చిన నేర్చుకొనినందు. కాని యథార్థమగునానందంబునుపీడి భ్రాంతి మంతముగు నానందంబు నొందజూచుటపోష్యస్వదము కంజిరా వాద్యమును గానసభలయందు బ్రయోగించి దానికి ననవసరమగు ప్రాధాన్య మిచ్చుట యనమంజసము. కంజిరా వాద్యమునందు మధురధ్వని యావంతయులేదు. డోడ్ డోడ్ అను ధ్వని బయలుదేరును. పాటకు ఫీడెలు వాద్యమును మృదంగధ్వనులను మ్రొంగివేసి వర్ణగమమున కప్పలు రొదనేయుటవలె పరిమించుచుండును. భిక్షుకులు పూర్వము భిక్షుటను సేయుచు రెండు నేర్పిన పాటలు కంజిరావాద్యసహాయముతో పాడుచుండెడివారు. చెన్నపట్టణమందు నీ కంజిరావాద్యసహాయముతో గల్గి భజనపాటకులు వాటలుపాడుచు శివమునూరేగించుచుండురు. ఇట్టి కంజిరావాద్యము నొక గానసహకారి యగు వాద్య విశేషముగ గైకొని దక్షిణదేశమున నీమధ్యకాలములో కంజిరా మహాముండిపిళ్ల యను నొక మనసి క్తిరి వహించియుండెను.

ను. దరిమిలాను అతనిశిష్యుడు డి. వక్రీణమూర్తిశర్మ మృదంగ వాద్యమును ప్రతిభ గాంచుటయే కాక యీ కంజిరావాద్య ముందును మిగుల బ్రఖ్యాతిగాంచి యున్నవాడు. ఇతని కంజిరా వాద్యమును అలగనంపిమృదంగవాద్యమును జతపర్చి చెన్నపట్టణమందు గానసభలు చేయుటయు నట్టిసభలందు నీరిద్దరు వారివారివిద్యాప్రకటనంబున భోరాదుటయు ఇట్టివాటయు గాంచుటకై అసంఖ్యాకులగు జనులు సభలకు చెప్పుచుండుటయు జరుగుచుండును. ఒక సహాయమున నీవక్రీణమూర్తిశర్మ కంజిరా వాద్యమును కీ|| శ్రీమాన్ శ్రీనివాసయ్యంగారి గానమును కీ|| శ్రీ|| బ్రహ్మశ్రీ తిరుకోడికావల్ కృష్ణయ్యగారి సభిలు వాద్యమును మఱియొక మృదంగమును ఏర్పాటుచేసి చెన్నపట్టణములో గానసభ జరిపె. అట్టిసభలో కంజిరావాద్యము మాత్రమే వినిపించి ఆ శబ్దప్రవాహములో గీతము లయమై పోవుచుండెను. ఆ కృష్ణయ్యగారు ఫీటెలుమీద తమ యపారపాండితీ విశేషంబుల బ్రవర్ణించుచుండ కంజిరావాద్యము తన ఫీడెలు మాధుర్యంబును గ్రసించి విషమప్రస్థారంబులచే తాళము చేయువారిని తారుమాగుయగా చేయునది వేరులేక ఫీడెలు క్రిందపట్టి తాళము వేయగలిగెను. ఆ కంజిరావాద్యముందు బ్రసరింపజేయబడిన విషమప్రస్థారమున కంఠమా లేదు. ఒక వైపున తాళములు వేయవారి చేతివప్పుడు ఒకవైపున కంజిరా గర్జనములు సభికుల చెవుల బ్రద్దిలు నేయుటయేతప్ప వేరు మధురధ్వనులు నెలరేగి హృదయాక్షణము గావించి యానంద సందానంబులు గావించెను. ఈసభకు సేను గనులార తిలకించి ఒకవిషయ భయవిస్మయంబుల నొందిరి. ఇట్టి కంజిరావాద్యము సన్నాయిమేళములతో డోలుద్రుక్త వాయించుటకు బనికి వచ్చునేమోనని గానసభలందు అగ్రాహ్యము. ముమ్మాటికి అగ్రాహ్యుడు ఇది గానమునకు సహకారము కాజాలక అట్టి గానమువలన గలుగవలెన చిత్తశాంతికి భంగకరముగ నున్నది యని చెప్పక తప్పదు.

దాక్షిణాత్యులు తమగానసభలం దుపయోగించుచున్నారనియు వారేచేసిన నది గ్రాహ్యమేయనియు మనయాంధ్రులెంచి తిలకాయ బ్రద్దులనేయు నీ కంజిరావాద్యమునకు గానసభలందు బ్రధానస్థాన మొసంగుటకు మనయాంధ్రులు నేయు ప్రయత్నములు ప్రశంసనీయులు కాజాలవు. ముమ్మాటికి గాజాలవు. ఈ అనుకరణము దురనుకరణమనియు శాస్త్రజన్యజ్ఞానంబున గాని యీశ్రవణ పోజాలవనియు చెప్ప నాహింసించుచున్నాడను శాస్త్రనిచారమునేసే గాంబులు అంగము లెవ్వయో యుపాంగము లెవ్వయో వీనిలో ప్రధానంబు లెవ్వయో అప్రధానంబులెవ్వయో విమర్శించి వేరవేరి ఎంతవరకు స్వార్థంత్ర్య పారతంత్ర్యముగలవో నిర్ణయించి నాసిద్ధాంతమును వ్యక్తపర్చుకొనుటకు జెద్దజాత్రము వ్రాయవలసి యుండును గాన నామాటలయందు గల మంచిచెడ్డల చదువరులే గ్రహించుటకు దగిన ప్రయత్నము సేయుచురు గాత మని వేడుచు విరమించుచున్న వాడను.

నోటీసు

అమలాపురం డి. ము. కోర్టులో

నం|| స|| కో|| O. S. 25/1914 E. P. 28/1922.

వాదులు:—ఇండియన్ బ్యాంకి లిమిటెడు కాకినాడ.

ప్రతివాదులు:—1. ముద్రగెడ పెదతాతయ్య చనిపోయినాడు, 2. దామిశెట్టి రామచంద్రుడు చనిపోయినాడు, 2 ప్రది వార్సులు కి. వెంకన్న 4. పావయ్యరాజు, 5. నర్సిములు మెనరులయినందున తల్లి సంరక్షకురాలు వెంకమ్మ 1 వో ప్రతివాది వార్సు రూమాళ్లు 6. ముద్రగెడ సత్యనారాయణ మూర్తి 7. నాగభూషణ 8 వో వీరవిల్లి పాలెం.

గోదావరి డి|| అమలాపురం తాలూకా అమలాపురం సబ్బిజిస్ట్రేయలో చేరిన అయిదవల్లి, వెలవల్లి, చింతలంక, వీరవిల్లి పాలెం, నేదురూరు, క్రాప, గ్రామములలోని ప్రతి వాడులతోనూ యీ నాం, జిరాయి తీర్థాములు, నివేశనస్థలములు యిట్లున్న, యీడిక్రీ బాక్కిండను ది 18-8-24 సం|| రం నోమవారం పగలు 11 గంటలకు అమలాపురం డి|| మనసబు కోర్టువారిపల్ల వేలంవేయబడును గనుక వలయువాడు పాడుకొనవలెను. ఆవలంబిల్లు వాడుల ప్లిడెడుగారివద్దనున్న కోర్టులోనున్నా దొరకును. మరియు సదుపేటలో వాడులతెరపు జనరల్ ముక్త్యపూరు మంథా శింపొదిగారుమాడా పాడుటకు న్నూ పాటమొల్లం డిక్రీ బాక్కిండ మిసహాయించుటకున్నా వాగులల్ల దరఖాస్తుచేయబడినది. అందుకు ఆక్షేపణలు చెప్పకొనునాడు 18-8-24 తేది పగలు 11 గంటలకు అమలాపురం డి|| మనసబు కోర్టువారియెదుట చెప్పకోవలెను.

అమలాపురం } ఎమ్. కప్రుల్లయ్య, 8-8-1924. } వాడులప్లిడెడు.

వృత్తాంతలేఖలు

నెల్లూరు

స్వకీయ విలేఖరి

నెల్లూరుజిల్లా కాంగ్రెసు తాలూకా బోర్డు ప్రచారము

ఈనెల 4, 5 రులందు శ్రీయుతులు వెన్నెలకంటి రాఘవయ్య, ఓరుగంటి వెంకటసుబ్బయ్య, బొమ్మా శేషరెడ్డి గార్లు బుచ్చిరెడ్డిపాలెంకును, శ్రీరాఘవయ్య, వెంకటసుబ్బయ్య గార్లు అల్లూరు మోపూరు గ్రామములకును వెళ్లి కావలితాలూకా బోర్డుకు కోవూరి తాలూకానుండి కాంగ్రెసు లేఖన పోషలసిన పత్రినిధులను గూర్చి కొందరు ముఖ్యులతో మాట్లాడి కొంతవరకు నిశ్చయించిరి అల్లూరునందు ఒక బహిరంగ సభ జరుపబడినది. శ్రీరాఘవయ్యగారును వెంకటసుబ్బయ్య గారును సభయెదుట రాటము పెట్టుకొని ఒకగంట కాలము నడికి ఖద్దరును గురించియు అస్పృశ్యతను దురించియు ఉపన్యసించిరి.

వీరు అల్లూ మోపూరులందు చాలాఇండ్లకు వెళ్లి పూర్వము సాగుమండి ఇవ్వడని నిలిచియున్న రాటమును బయట తీయించి వడుకునట్లు ప్రోత్సహించిరి. అల్లూరునందుండు కాంగ్రెసు ప్రచారకుడు శ్రీ వేమూరు లక్ష్మయ్యగారు దూదిని విక్రయించుచున్నారు.

పోట్లపూడి ఖద్దరుబోర్డు

ఈ యూరియందు కాంగ్రెసుకమిటీతరపున శ్రీయుత పానకా పట్టాభిరామిరెడ్డిగారి యింటియందు సుమారు 5 మణుగులదూది అమృతమునకు సిద్ధముగానున్నది. దేశభక్తులయిన పట్టాభిరామిరెడ్డిగారు చేరు ప న ను న్న వెంకన్నపాలెం, చన్నపల్లిపాలెం మొదలగు గ్రామములలో వడుకువారికి దూది శిచ్చుచు, వారివల్ల నూలును కొనుచు వారికి ఏకులు కడుక్లు మొదలగు పరికరములను సప్లయచేయుచున్నాడు.

కల్లుబహిష్కారము

దీనినిగూర్చి పలుకుబడిగలవారు దస్తావజుచేసినటువంటి కరపత్రికలను అచ్చువేయించి ఏలముల ప్రదేశములలోను గ్రామాదులలోను విరివిగా పంచిపెట్టబడినవి. ఈప్రచారమునందు శ్రీయుతులు అక్కరాజు వెంకటరామయ్య, రాళ్లపల్లి రామసుబ్బయ్య గార్లు ఆత్మకూరు తాలూకాయందు శ్రీయుతులు దేశిరెడ్డి శేషరెడ్డిగారును గుంటూరు వెంకటసుబ్బయ్యగారును, కోవూరు కావలి ఉదయగిరి తాలూకాలయందును పనిచేయుచున్నారు. కావలిఏలములు 6 వ తేదిన జరిగినది. కాని చిన్నచిన్న అంగళ్ళు 15 మాత్రము పాడబడినవి. మిగిలిన అంగళ్ళు యీనెల 26 తేదిన ఏలము జరుగుటకు వాయిదా వేయబడినది. కాంగ్రెసువారు జిల్లా తాలూకా బోర్డువారు కోడ్లప్రక్క చెట్టునగీతకు నీయరనియు, అంగళ్లను ఉండ నియ్యరనియు చెప్పినందున కొంతమంది ఆలోచించి పాడదలచినారు. గూడూరులో 10 అంగళ్ళమాత్రము పాడబడినవి. శ్రీదేశిరెడ్డి శేషరెడ్డిగారు పనిచేసిరి. కోవూరులో శ్రీగుంటూరు వెంకటసుబ్బయ్యగారు కరపత్రికలను పంచిపెట్టి ప్రజలకుబోధించిరి.

నెల్లూరు కోవూరు తాలూకాలయందు చాలా అంగళ్లు నాటాదార్లచే పాడబడినవి. కాని రైతులు అనేకులు చెట్టున గీతకు ఇచ్చుటలేదు. అంగళ్లవారు చాల నష్టమునకు పాత్రులగునట్లు గనబడుచున్నది.

నెల్లూరు తాలూకా బోర్డు

కావలి తాలూకాబోర్డువారివలె నెల్లూరు తాలూకాబోర్డు వారు కూడ మధ్యపాన నిషేధము గూర్చి కొన్ని తీర్మానములనుజేసి దానిని యాచరణయందుంచుటకై తగు ప్రచారము చేయుచున్నారు. సభ్యులును, అధ్యక్షులగు కాటూరు లింగారెడ్డిగారును ఈవిషయమై బహుశ్రద్ధతో ప్రచారముచేయుచు రైతులను గీతకు చెట్టున సంగవలని విన్నవించుకొనుచున్నారు. ఈప్రచారమునలన తాలూకా ప్రజలకు లాభము చేకూరగలనని యెల్లరును తలంచుచున్నారు.

ఈ తాలూకాబోర్డువారు రాటముపై నూలు నడుకుట ను కూడ బాలికా పాఠశాలలయందు నిర్బంధము చేసియున్నారు. ఇది ప్రారంభించి కొంతకాలమునకు ఉపాధ్యాయును లేమా

త్రము నిందు శ్రద్ధవహించుటలేదనియు, బాలిక లందుచే రాటముపై పాఠశాలలందు నూలునడుకుటలేదనియు, గమనించి ఈ బోర్డువారు దీనికుత్సాహము గలిగించుటకై శ్రోతృపద్ధతులను గూడ యేర్పఱచుచున్నారు. ఈమాసమునుండియు బాలికలచే వడికించిన నూలుపడుకు 1 కి రు 4/ల వంతున ఉపాధ్యాయు రాజీకేతన మొసంగునటుల తీర్మానించిరి. ఇట్లుచేయుటచే ఉపాధ్యాయురాలు నెలకు అధముము బాలికలచే 3 పడుకులైనను వడికింపవలసి యుండును.

ఇట్లు నెల్లూరు కావలి తాలూకాబోర్డులవలె యితరతాలూకాబోర్డులవారునుకూడ పాఠశాలలయందు రాటములు పెట్టించి ప్రతిదినమును 1 గంటకాలము విద్యాలయములయందు రాటముపై నూలునడుకుటను సాగించినచో దేశీయపురోభివృద్ధి కెంతయో తోడ్పడినవా రగుచుందురు. ఈప్రకారము ఖద్దరు పుష్టధారణమునుగూర్చి మహాత్ముడును, ఆచార్యప్రభులచంద్ర రాయ మన్నగు దేశీయ ప్రముఖులు బోధించిన విషయములను త్వరలో గ్రహించి తామాదరించుచో, ఈవిషయమున గూడ మామండలమునందు వీరు ముందంజవేసిన మార్గదర్శకులు కాగలరని హెచ్చరించుచున్నాము.

తుమ్మపూడి

(ఒకవిలేఖరి)

ఇది గుంటూరు జిల్లాలోని పల్లెగ్రామము. కమ్మవా రెక్కునయున్నారు. ధనవంతులు మెండు. పసుపు, వరి, మొక్కజొన్న మరితరపంటలు పండును. దేశమువంచి పనిచేసికొను వాని కెల్లప్పుడు కూలిదొరకును. గ్రామమునకు తూర్పుప్రక్కన పల్లంగుడూరమున కృష్ణానదినుండివచ్చు బకింగహము అను పెద్ద కాలువగలదు. పడమటివైపున ఖర్జూరుదూరమున రైలుపోవు దారి కలదు. ఉత్తరమున రెండు మైళ్లదూరమున పెదవడ్లపూడి రైలుస్టేషనును, దక్షిణమున మాడుమైళ్లదూరమున దుగ్గిరాల పోస్టుఆఫీసు, రిజిస్టరు ఆఫీసులును గలవు. దక్షిణమున 1/2 ఖర్జూరున గుంటూరుకు ఇంకను పై గ్రామాదులనుండి వల్లూరు ఉయ్యూరుకు పోవుటకు వీలుగలుగుజేయు రస్తాగలదు. తూర్పున పెద్ద కాలువకట్టప్రక్కన తెనాలి ఇంకను పై గ్రామాదుల నుండి బెజవాడ మంగళగిరి మొదలగు గ్రామాదులకు పోవుటకు వీలుగు పెద్దరస్తాగలదు. ఈరస్తాకు రాత్రింబగళ్లు నిద్రలేదు. ఎలప్పుడు మోటార్లు, మోటారు నైకిళ్లు, వీచెత్తబండ్లు, మనుష్యుల బండ్లు పోవుచుండును. ఫలము చిక్కక బండ్లు బోలెతాకొట్టు రెండువడ్లుబండ్లు మెండు. బోలెతాకల వల్ల పడినవారికి కాళ్లుచేతులు విరుగుచుండుట చాల ఎక్కువ. ఇంతతనరానికష్టములు ప్రయాణికులు పడుచున్నారు. రస్తా వాన కాలములందు వట్టిబరద. ప్రయాణికులు పడుపాట్లు వారికే తెలుసునుగాని హరితరులకు తెలియవు. తాలూకాబోర్డు మెంబర్లు వోటింగుకాలమున మాకు వోటు అని బండ్లమీద తిరుగాడుచుందుగాని పవని లభించినతరువాత కన్ను తెరచియైన చూడకున్నారు. డిస్ట్రిక్టు, తాలూకాబోర్డు మెంబర్లు ఎవరు నున్నారో ఏమి ఆలోచించుచున్నారో ఎవరికి తెలియకున్నది. దయయించి వీధిప్రయాణికుల బాధనివారణ చేయువారు త్వరలో బయటకువచ్చి పని పూనుచుగాత.

శ్రీ సీతారామభక్త సంఘము

ఇదివరలో శ్రీ సీతారామ వికాసభక్తసంఘము అను పేరు మార్చి శ్రీ సీతారామభక్త సంఘ మని పిలుచునట్లు ఏర్పాటుచేసి యుక్త్యాశ్రమముతుమ్మపూడిలోనే యుంచుచున్నాయ. జ్ఞానబోధ ప్రతివారికి జ్ఞాపకము చేయుచున్నారు.

ఉచితవైద్యశాల

శ్రీ సీతారామ భక్త సంఘ వైద్యశాలవారు వీడలకు ఔషధము లిచ్చుచున్నారు. బహునిపుత్రతో, నమ్మకమైన ఔషధములతో చికిత్స వీడలకు ఉచితముగా చేయుచున్నారు. నెలకు షుమారు మూడవందలమంది రోగులు చికిత్సపొందుచు న్నారు. వైద్యశాలలో ఆంగ్లేయ, హోమోపతి ఆయుర్వేద ఔషధములు వాడుచున్నారు. తుమ్మపూడిచెట్టునున్న పెద వడ్లపూడి, చిలువూరు, కొంఠూరు, దుగ్గిరాల, మోరంపూడి, పెదపాలెం, రేవింపపాడు మొదలగు గ్రామాదులనుండి రోగులు వచ్చుచుండ అస్పృశ్యుల యు భాషములేకుండ పంచములకుకూడ సంఘాధ్యక్షులైన శ్రీయుత సూర్యదేవర సంజీవ రాయణంగారు స్వయముగా చికిత్సచేయుచున్నారు. ఉచిత ఔషధశాలకు ధనవంతులెల్లరు చందాలరూపమున సహాయ పడిన ఇంకను వృద్ధిలోనికొచ్చును.

పుస్తక భాండాగారము.

షుమారు 36 దిన, వార, మాసపత్రికలతో దాదాభాయి నారోజివరనాలయ మని స్థాపించిరి. ఇందు ఇంకను పుస్తకములులేవు. సరియైనవికొనుటకై షుమారు 800 పాత్రములు ఇచ్చిమహానుభావులు గలరు. పరనాలయమునకు శ్రీసీతారామ భక్త సంఘమునకువచ్చు షుమారు 30 పత్రికలు సంజీవరాయణంగారు ఇచ్చుచున్నారు. పరనాలయముపేరుకూడను సంఘపతనాలయమనియే సభ్యులు పిలుచుచుండిన బాగుండును. పరనాలయమునకు నమూనైన చందాలతో త్వరలో వీరువాయివగైరాల తెప్పించి పుస్తకములుకూడను నుంచిన చాలశ్రేయము.

గ్రామస్థితి

గ్రామము మేడలు, పెంతుటిండ్లుగల ధనవంతుల సమూహముతోనుండి, లంకవాటలవల్ల మరితర సంబంధములవల్ల వేలకు వేలు గ్రామమొత్తముమీద లాభముచచ్చుచుండినను ఆపైకము గ్రామమునగల రొమ్మబజారులు, మురుగునీరుగోతులు నడచుబాటలు బాగుచేయుచుంని ఆరోగ్యవంతులగుటకును పడుగురి ఆరోగ్యము విచారించుటకు బదులుకాదాఅతో పైపైకమునవరికివారు వగ్గరనుంచుకొని సద్వినియోగములోనికి తేవండిరి. పుస్తక భాండాగారమునకు, ధర్మవైద్యశాలకు, సంఘమునకు, గ్రామమున ఆరోగ్యము కాపాడుకొనుటకు వీలుకలుగుజేయునంతధనము గ్రామమొత్తముమీదనున్న అది ఉపయోగించలేకున్నారనుట విచారణీయాంశముగ నున్నది.

వనతోటలు

రెండుప్రక్కల రెండు పెద్దననము తోటలుగలవు. ఉత్తరపు వైపుతోట నేరీక్రిందకు వచ్చినదట. దక్షిణవైపుతోట గలదు. అందు పెద్ద పెద్ద చింత, మామిడి, వెలగ, నేరేడు, మట్టి వృక్షములుగలవు. తాటియాకు గావలసినంతగలదు. భాగ్యవంతులు తాటియాకు నరకుకొని, చెట్లను నరకుకొని వెళ్ళుచుండ వీడలు చిన్ని పుల్లలుమాత్రము తీసికొనుచున్నారు. ఈతోట సంవత్సరఫలాంతమువరకు ఆపి అందు పండు ఫలములు, తాటియాకు వీడలను కనిపెట్టి ఇచ్చిన ఎంతధర్మము?

లోవరు సెకండరీస్కూలు

ఈస్కూలు చిలువూరు, తుమ్మపూడి గ్రామస్థులు ముమారు పదివేలరూప్యములు చందాలువేసి స్థాపించినస్కూలు. మాకు నాలుగునెలలకు ఒకసారి జీతముఇచ్చి ముమ్మల ఇబ్బంది పరచిన మేము ఎటుల పనిచేయుదుమని టీచర్లు చెప్పుదురు. స్కూలు సరిగా నడుపువారు కనబడుటలేదు. పిల్లలకు చదువు సరిగా సాగుటలేదని గ్రామస్థులు వేరేబడి నెలరోజులనుండి పెట్టించిరి. గ్రామస్థు లెల్లరుకూడి వికాసభక్తముతో గ్రామమును సరిగా నడుపుకొనుటకు ప్రార్థించెదను. తాలూకా డిస్ట్రిక్టుబోర్డుసభ్యులు దయచేసి కాలవప్రక్క రస్తాగురించి ఆలోచింతురుగాత!

వేపచెట్టుయొక్క వంచి గుణములు గలిగిన టాయిలెట్ అందు ఔషధసంబంధమైన వస్తువులు

మర్కోటబ్బు:— శార్పాటిక్ ఇతర ఔషధసంబంధమైన నబ్బు లన్నిటికంటెను శ్రేష్ఠమైనది. చర్మమును తనివేయుదు. విక్రీలీ గున్నితముగా వాననచేర్చబడినది. 3 బిళ్లలుగల చెట్టె 1 కి ధర రు 0-12-0.

మర్కోఫ్రెయిసు దంతమార్మము:— తర్రపులలతో దంతభావము చేయుట అందరికిని తెలిసినవిషయమే. బ్రష్టుతో మర్కోఫ్రెయిసు దంతమార్మమును చేర్చి దంతభావ న మా శ్రీ కొనుట చాలకుంచిది. వేపచెట్టుయొక్క వంచినణము లన్నియు నిండులో గలవు.

బుడి 1 0-6-0; ఇన్న పొట్టు 1 కి 0-2-0.
మర్కో సాటాయిలెట్ పెండి యాఖియనకు, చర్మమునకు జీవామునకు తగినది.

దచ్చ 1 కి రు 0-10-0; ప్యాకెట్టు 1 కి 0-8-0.
హిందూ ఔషధమునందు హిందూ ఔషధ పరిశ్రమచు, ధనము చేతయారుచేయబడినది.

SRI KRISHNA BROTHER, 323 Tambu Chetty Street, MADRAS, & Mr. V. V. KRISHNA IYER Palghat

జాబులు

శ్రీ హోతా సూర్యనారాయణరావు పంతులుగారి ధర్మపత్ని మరణము

నాయా ప్రమిత్రులగు హోతోర్లవేణీలు, శ్రీయుత హోతా సూర్యనారాయణ పంతులుగారి ధర్మపత్ని శ్రావణ శు ౨ శని వారం (2-8-24) రాత్రి 11½ ఘంటలకు శ్రీకాకుళములో ఛాతీక దేహమును విడిచి దేవసాయజ్యము చేరబోయి ననెడి వార్త వీతెంచినది. ఆ యుత్తమసాధ్వీమణిచారిత్ర మెరిగిన వారికి మిగల విచారకరము. ఆమెమరణము భర్తగారికి గాక లోకమునకు కూడ అనర్థదాయకము. ఆమెయొక్క శాంతి కలుగజేసి శ్రీ సూర్యనారాయణపంతులుగారికి ఈ మహదాప దలో ధైర్యమొనగూర్చ వలెనని ఇష్ట దేవతాస్వయాపంబగు జగ దీశ్వరుని ప్రార్థించుచున్నాను.

చోడవరం } వేపా భీమశంకరం
౯-౮-౨౪ }

అఖిలభారత స్వరాజ్యపక్షసభ

ఈసభ కలకత్తా, బాగ్ బజారువీధి, 65 వ నెంబరు యింటిలో యీనెల 16 వ తేదీ మధ్యాహ్నము 3 గంటలకు ఆరంభమగును. కార్యక్రమణిక పత్రికలలో ప్రచురింపబడినది. యీసభ ముఖ్యమైనది కాబట్టి ఆంధ్రస్వరాజ్యపక్షసభ్యులంద రును దయచేయి బాధితులు దేశీయపద్ధతుల ప్రకారం కావల సినవారికి బసలున్న భోజనవసతులున్న ఏర్పాటుచేయుచును. వసతులు కావలసినవారు శ్రీయుత బాబు సత్యేంద్రచంద్రమిత్ర, బంగాల్ స్వరాజ్యపక్ష కార్యదర్శి, 9, రసానోడ్ నార్డ్, కలకత్తాకు తంతునపలెను; స్వరాజ్యపక్షములో చేరదలచిన వారు వారికచందా, రు కి లున్న మాకు పంపి చేరవచ్చును. ఆంధ్రులు చాలామంది సభకు హాజరుకావలెనని కోరుచున్నాను. మైలాపూర్ } వే. రామదాసు,
మద్రాస్, 10.8.24 } ఆంధ్రరాష్ట్రస్వరాజ్యపక్ష అధ్యక్షుడు

“చిల్కా” ఓడలో పరిభవించబడిన శ్రీ

కేసుయొక్క వివరములు

గతనెల 14 తేదీ (దివ) పత్రికయందును 16 తేదీ వార పత్రికయందు “ఒక శ్రీ పరిభవించబడుట-వివాదకరవివరములు” ప్రకటించబడిన గదా! ఈకేసు జూలైమాసము 80 తేదీని కడపటి విచారణ జరిగినది. “చిల్కా” ఓడలో కలమియా, నీదిక్కు అహమ్మ దు, అబ్దుల్ లతీఫు, ఖీరంగీ, గాన అను అయిదుగురు లక్క రులు తొరమృ అనే శ్రీప్రాసంజను మానభంగపరచి రను విచారించబడిన కేసు డిప్రొట్టు మేజిస్ట్రేటు హెచ్. యస్. స్ట్రీటుజలరు ఐ. సి. యస్. గారు పరిష్కరించిరి. “మేజిస్ట్రేటువారు, ఈకేసులోని ఫిర్యాది మర్యాద అయిన తెలుగు శ్రీ అనియు ఆమెభర్తతోను, ఆమె చిన్న బిడ్డతోను “చిల్కా” ఓడలో ప్రయాణిస్తురాలనియు, వారి తీర్పునందు ఉదాహరించిరి ” జూన్ నెల 18 వ తేదీ శనివారమునాటిరాత్రి సుమారు 8 తేక 9 గంటలప్పుడు ఓడపైని శ్రీలకౌరకు నిర్బంధపడిన మరుగుదొడ్డిలోనికి యీశ్రీవెల్లినప్పుడు యీశ్రీ అవమానింప బడన విభము సాక్ష్యముగో వివరించి, యీకేసు బహు ప్రమాదమైనదనిన్ని, యిది సెక్షన్ ౩౦ కేసునియు సూచించిరి. “చిల్కా” ఓడ ఇక్కడికి వచ్చునో రాదో యను ఉద్దేశముతో, అందులో ఉన్న సాక్షులు తరుచుగా బదిలీ అగుదురన్న కారణ ముచేత వారే యీకేసును తీర్పునిచ్చుటకు నిశ్చయించిరి. అందు చే మేజిస్ట్రేటువారు కలమియా, అబ్దుల్ లతీఫు, ఖీరంగీ అను ముగ్గురుకు ఒక్కొక్కనికి 4 సం॥ చొప్పున కరివత్తైదు విధించిరి. మిగిలిన యిరువురుకు నిర్దోషు లని వదలిపెట్టిరి. రంగూన్ ౧౪.8.24. వై. సూర్యనారాయణ రావు.

ఇంపీరియల్ సినిమా తిరువళ్ళికేణి

9-8-24 తేదీ శనివారమునుండి 15-8-24 తేదీ శుక్రవారమువరకు సాయంత్రము ౯-15 ప్రతిదినము 2 ఆటలు రాత్రి 9-30 శని, ఆదివారములో మధ్యాహ్నము 3-15 కూడ గలదు. రెండు అద్భుతమైన ఆటలు ప్రదర్శింపబడును. కాపెన్ కిడ్డులో ఎడ్విఫోలో మూడవవారము.

2 డిర్వసిశాపం అప్పరప పగటియందు గుట్టము గాను, రాత్రియందు శ్రీగాను యుండుట.

గుంటూరుజిల్లా కాంగ్రెసుసంఘము

గుంటూరులో స్వరాజ్యకార్యాలయమున ౨౭-౭-౨౪ న మధ్యాహ్నం, ౧-౨౦లకు సమావేశమైన గుంటూరుజిల్లాకాంగ్రెసు సామాన్యసంఘసభయొక్క ముఖ్యతీర్మానములు

౬ వ తీర్మానము:—పెదపాలెము శ్రీకృష్ణాశ్రమము వారికి మన వివ్వలశిన ౨౦౦ రూప్యములు యింతవరకు యివ్వవలెనన వారు అతికష్టములపాలగుచున్నారగునకవాగ్దానము చేసినప్రకారం పైకమును వెంటనే వారికి యే స్పెషలు ఫండులోనుండియైన యివ్వవలయునని యీసభవారు తీర్మానించుచున్నారు.

౮ వ తీర్మానము:—పెదపాలెంలో ౧౧-౭-౨౪ తేదీన కార్యనిర్వాహక పర్లమెంటు చేసిన ౯౦ ౬ రుతీర్మానము లో ఆఖరుభాగమైన ‘ఖర్చులు యివ్వవలెవు’ అనేవాక్యమును రద్దుపరచి ‘ఖర్చులుయివ్వబడును’ అని సభవారు ఏకగ్రీవముగా తీర్మానించడమైనది.

౯ వ తీర్మానము:—ఫిర్యాదరపున జిల్లాసంఘమున కు ఎన్నుకొనవలసిన ప్రతినిధులలో ఖాళీలువున్నప్రతిఫిర్యాదలోను ఎన్నికలు జరపవలెను. యీ ఎన్నికలు పూర్వపునిబంధనలు వర్తింప జేయక కులుకైన నిబంధనలు ఏర్పాటుచేయుటకు కార్యసంఘమువారి కధికార మివ్వడమైనది.

౨౦-౭-౨౪ వుదయం ౬ గంటలకు గుంటూరులో స్వరాజ్య కార్యాలయమున, సమావేశమైన గుంటూరు జిల్లా కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహక సంఘమువారి ముఖ్యతీర్మానములు.

తీర్మానము ౧:—మద్రాసు జిల్లా సంఘకార్యదర్శి శ్రీగద్దె రంగయ్యనాయుడుగారు ఆంధ్ర రాష్ట్ర, ఆంధ్ర మహాజనసభల అధ్యక్షులయెన్నికల విషయమై (వాసినలేఖను చదువడమైనది. రాష్ట్ర సభకు శ్రీయుత ఆంధ్రరత్న దుర్గిరాల గోపాల కృష్ణయ్యగారినిన్ని, ఆంధ్ర మహాజనసభకు శ్రీయుత తూనుగుంట్ల రామస్వామి శ్రేష్ఠిగారినిన్ని అధ్యక్షులుగా నెన్నుకొనడమైనది.

తీర్మానము ౨:—ఇది ౧-౮-౨౪ తేదీ ఆంధ్రపత్రికలో ప్రకటించడమైనది.

తీర్మానము ౩:—శ్రీయుత గుళ్లపల్లి రామకృష్ణయ్యగారి వద్దనుంచి ౨౦-౭-౨౪ తేదీన వచ్చిన లేఖ చదువడమైనది. జిల్లాలోని జాతీయ పాఠశాలలు తనిఖీ చేయుటకు వీరిని నియమించడమైనది. ప్రతిజాతీయపాఠశాలను మామూలుసముల కొక పర్యాయమైనను తనిఖీ చేయుటకు వీరిని కోరడమైనది. ఖర్చులు జిల్లాసంఘమువారే భరించెదరు.

తీర్మానము ౪:—శ్రీయుత మద్ది రాధాకృష్ణయ్యగారు, తాలూకాదారుపనితోపాటు శ్రీయుత వున్నవ లక్ష్మీనారాయణ పంతులుగారు గుంటూరు తిరిగివచ్చువరకు, శారదా నికేతనులోగూడా పనిచేయవలెనని కోరడమైనది.

తీర్మానము ౫:—యీ జిల్లాలో ఏకులపాఠశాల యొక్క కటి పెట్టుబడుగాను ఉపాధ్యాయుని జీతముక్రింద కెలకు రూ 80 లు చొ॥ ఒక సంవత్సరకాలమునకు యిప్పించవలెనని అఖిలభారత సంఘమువారిని రాష్ట్రసంఘమువారిద్వారా కోరడమైనది.

తీర్మానము ౬:—శ్రీయుత వూరె వెంకట సుబ్బారావుగారి ౨౭-౭-౨౪ తేదీ గల శలవుదరఖాస్తు చదువడమైనది. వీరికి ౧-౮-౨౪ తేదీలగాయకు, యింకొక ౧౫ రోజులు వేతనముమీదనే శలవు మంజూరి చేయడమైనది.

తీర్మానము:—౧3, శ్రీయుత నాగళ్ల కృష్ణయ్యగారి ౨౬-౭-౨౪ తేదీగలలేఖ చదువడమైనది. వీరికి శరీరారోగ్యము చక్కబడువరకు వీరిస్థానములో శ్రీయుత కుప్పా శ్రీరామ శర్మగారిని తాలూకాదారుగా నియమించడమైనది.

తీర్మానము ౮:—ఇది ౧-౮-౨౪ వ తేదీ ఆంధ్రపత్రికలో ప్రకటించబడినది.

వడ్లమూడి ముక్తేశ్వరప్రసాదరావు. జిల్లాసంఘకార్యదర్శి.

జ్వరహరి

సీసా 1-కి వెల 0-12-0. వి. పి. సహా 1-2-0 జ్వరహరి అయిదుపూటలు నేరించిన పట్టు విడుపు జ్వరములు. చలి పురాజ్వరములు మెగలగు శుభ్ర జ్వరములు మానున అమృతాంజనం డిపో మదరాసు - బొంబాయి

భారతి

సచిత్రమాసపత్రిక

ప్రతిచంద్రమాసాదిని ప్రచురింపబడును

సచిత్రమాసపత్రిక-ప్రచురించుచుండును 3,4 రంగులపటములు కలిగి ఇతర చిత్రపటములతో ప్రచురింప బడును. వాఙ్మయము, చిత్రకళలు, గానము, కథలు, నాటకములు మున్నగు అనేక విషయములతో పత్రికాసముచన 200 పుటలు కలిగియుండును.

సంవత్సర చందా	రూ	6	0	0
అర్ధసం వత్సరము	„	3	0	0
విశిష్టత	„	6	10	0

మాదిరిపత్రిక గోరువారు అణాలు 0.10-0 ప్రాంపులు పంపిన పంపబడును. ఉచితముగ పంపబడము. మాదిరిపత్రిక తెప్పించుకొన్న తర్వాత చందాదార్లుగ చేరినయెడల ఆ సొమ్ము మినహాయించుకొని తక్కినసొమ్ముచూత్రము పంపవచ్చును.

ప్రస్తుతము పోస్టలు రూపు ప్రకారము. 0-2-0, రిజిస్టరుచార్జి, 0-3-0 తపాలు చార్జి అధికమగుచున్నది. మీరే ముందుగ మణి యార్డరు పంపిన శ ఖర్చు తగ్గును. పి. పి. లు పంపినచో సొమ్ము మాకు ఒక్కొక్కప్పుడు ఆలస్యముగ చేరుటయు పత్రికలు పంపుట ఆలస్య మగుటయు సాధ్యమగును.

మేనేజరు, భారతి. తపాలపెట్టె నెంబరు 212 మద్రాసు.

THE BOOKS READY FOR SALE.

1. BHAGVAD-GITA Translation of with Rs as. Notes and annotations by the late Tukaram Tatya	0 12
2. LECTURES STUDY ON BHAGVAD GITA being a help to students of its Philosophy by T. Subba Rao B. A. B. L.	0 10
3. A COLLECTION OF ESOTERIC WRITINGS of T Subba Rao, B. A. B L...	2 0
4. THE YOGASARA-SANGRAH OR THE PHILOSOPHY OF YOGA SHASTRA with English Translation by Ganganatha Jha M A	1 4
5. THE UTTARA-GITA being the initiation of Arjoon by Shri Krishna into Yoga and Dnyana	0 4
6. THE PHILOSOPHY OF THE BRAHMANICAL SANDHYA VANDANA	0 12
7. THE HIGHER LIFE, or Rules of Raja-Yoga, by Bhagvan Budha	0 2
8. LETTERS TO AN INDIAN RAJA by a Indian Recluse... ..	1 0

RAJARAM TUKKARAM.
1490 29 Hummum Street, Fort Bombay.

హిందీ - తెలుగు

తెలుగు తెలిసినవారికి హిందీ నేర్చుకొనుటకు వీలయిన సులభశైలిని వ్రాయబడినవి.

బాలశిక్ష	0-6-0
మొదటి వాచకం	0-6-0
హిందీ పాకెట్టు డిక్షనరీ	౧-౦-౦.

తప బ ఖర్చు ప్రత్యేకము.
ఆంధ్రపత్రిక కార్యాలయ,
7, తంబుకెట్టివీధి, మద్రాసు.

చెన్నపురి బజారుధరలు

ఆగస్టు నెల 11-వ తేది సోమవారము

(1) ధాన్యములు

దనియాలు రూ 1-కి	రూ 85-0-0	మొదలు 45-0-0 ముఖ
బియ్యము బస్తా		మొదలు వరకు
మనుమ తెనాలి	రూ 48 గలది	రూ 18-0-0 14-0-0
సెల్లూరి	డిటా	రూ 16-8-0 17-0-0
శిలీచి	డిటా 45 గలది	రూ 16-8-0 17-0-0
రాగులు రూ. 164 బస్తా 1-కి		రూ 8-12-0 9-0-0
నవ్వులు		రూ 24-0-0 26-0-0

(2) కుమ్మ ధాన్యములు

కందులు బస్తా 1-కి	రూ 205	రూ 11-0-0 రూ 12-0-0
సెవగలు	డిటా	రూ 10-12-0 11-8-0
సెవలు	డిటా	రూ 10-12-0 11 4-0
మినుములు	డిటా	రూ 18-0-0 14-0-0
ఉలము రూ 164		రూ 9-4-0 10-4-0

(3) నూనె వస్తువులు

నవ్వులు నూనె రూ 1-కి	రూ 170-0-0 175-0-0
సెయ్యి నూ 1-కి	రూ 14-0-0 26-0-0
కొండాపురం శేరు సెవగవస్తూ రూ 1-కి	రూ 60-0-0 62-0-0
యెర్ర ప్రశేవము	రూ 55-0-0 58-0-0
శేరు సెవగనూనె గానుగ రూ 1-కి	రూ 145 మినుకనూనె 188
అమడము నూనె రూ 1-కి	రూ 180-0-0

(4) చిల్లర వస్తువులు

చాయపసుపు రూ 1-కి	రూ 205-0-0 210-0-0
కూరపసుపు	రూ 140-0-0 160-0-0
మిరపకాయలు(గుంటూరిది) రూ 1-కి	రూ 105-0-0 126-0-0
గుంటూరుపాయకట్టు నీటిమందు ముసుగు 1-కి	రూ 45, 50
కాకనానీ పాయకట్టు	రూ 60, 70
బెల్లము రూ 1-కి	రూ 85-0-0 50-0-0
తిరికపండు రూ 1-కి	రూ 80-0-0 49-0-0

(5) ఇనుము

పట్టాలు రఖం రూ 1-కి	రూ 83-0-0 86-0-0
చదరం	రూ 82-0-0 84-0-0
రవుండు	రూ 84-0-0 86-0-0

(6) లోహములు

కంకి 100 కులంకు	రూ 78-0-0 81-8-0
అంగారము, కులము 1-కి	రూ 24-8-0 25-0-0
కబరము 1-కి	15-8 9
ఇత్తడి రూ 1-కి	రూ 280-0-0 285-0-0
రాగి డిటా	రూ 820-0-0 885-0-0
అస్సా చక్కెర రూ 1-కి	రూ 41-0-0 41-4-0

(7) రంగులు ఆలిబరైను

ఆత్మకృష్ణము	20 డిగ్రీలు	రూ 80-0-0
తొట్టి కృష్ణము	డిటా	
సింశం	డిటా	
గుర్రం	డిటా	

(8) దూది

బొండా పెట్టు బారవ 1-కి	రూ 295-0-0 300-0-0
------------------------	--------------------

(9) నూలు

కోయంబుత్తూరు నెం 11½ పెట్టె 1-కి	రూ 9-18-0
మధుర నెం 12½ పెట్టె 1-కి	రూ 8-8-0
పుల్లూరు యేనుగ నెం 8½ పెట్టె 1-కి	రూ 8-12-0
అహమదాబాదు నెం 12½ పెట్టె 1-కి	రూ 9 8-0
డిటా నెం 14 డిటా	రూ 10-2 0
మోలాపూరు నెం 20	రూ 12-8-0
జపాన్ నెం 20	రూ 12-4-0
,, ,, 47 ఏ తేబిలు అయినను	రూ 15-12-0
గోకాకు నెం 12½	రూ 10-0-0
వడ్డాక్ నెం 24½	రూ 12-4-0

మకర ధ్వజర సాయనం

దీనిని నేమించినచో మూత్రముతో కలిపి పాయ్యడి కు క్లమును నిలుపును. పలుచబడిన వీర్యమును గట్టిపరచును. రతి లో అతి శీఘ్రరేతస్థలనమవుటను మాన్పును. రక్తమును శుభ్ర పరచి దేహపుష్టి, వీర్యవృద్ధి, కాంతి, బలము, మిక్కిలి రతి దార్ధ్యము, ఇంద్రియపుష్టి, మెదడునకు బలముకలుగును. నెల కు రూ 8-7-0 తపాలాఖర్చులు ఉచితము. కేటలాగు ఉచితం.

పి. ఆర్. మెడికల్ హాల్
రామచంద్రపురం (గోదావరిజిల్లా)

బ్ర|| శ్రీ|| బలిజేష్ఠి లక్ష్మీకాంత కవిగారి
ఉత్తర రాఘవము (కుశ-లవ)

మహాకవి భవభూతి ఉత్తరరామచరితముననుసరించి ప్రవర్తనమున కనుకూలముగ రచింపబడిన అద్భుతనాటకము. ఇజ్జ హృదయమైన కఱిగిపోవును, వ్యూరుమధురములగు గద్యపద్యములు. ప్రతిపద్యముకంపాకరముచేయఁగినది. ధర 1 కి రూ 1 4 0 బలిజేష్ఠి లక్ష్మీకాంత కవి, గుంటూరు,

గోదావరి హిందూ సమాజము
వారు ప్రచురించిన
భగవద్గీత

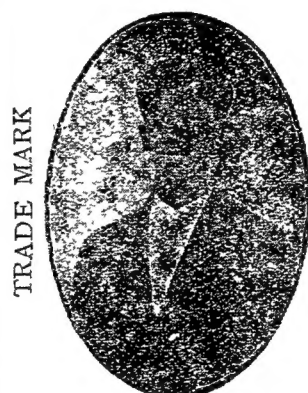
చక్కని ముద్రణచనము. సుందరమైన బైండ్. సాగినైన్ గ్లజుకాగితములపై ముద్రితము. వెల పదిపైసలు. ఈ ముద్రణ తైలి ఐచ్చగ్రంథము దైవజ్ఞానమును సాత్వికములను దెల్పుచు, ఎల్లరకు నత్యంతోపయుక్తమై యుండును. ప్రతిహిందూగృహమునందును నలంకరింపదగిన దివ్యగ్రంథము.

వైపుస్తకములు ఈక్రింది వారివద్ద దొరకును: కార్యదర్శి, గోదావరి హిందూ సమాజం, రాజమండ్రి.

సెంట్రల్ బుక్స్ డిపో, రాజమహేంద్రవరము.

ముచ్చసహాయరాజు అండు వీరాజు.

పెద్దపురము పోస్టు.

విజాపన

స్వదేశము

1918 సంవత్సరం నుంచి మేము వనదేశము నపండించుచున్న పట్టు తో మాఫ్యాక్టరీ లోనే వడుకుట, నేయట, రం గులునేయట మున్నగు ప గుణవలన వివిధరకముల

వస్త్రములపనులరంగులతో చిత్రవిచిత్రమైన జరీసాదా అంతు లు కమ్ములతోను తయారుచేయించి వస్త్రములకు తదితరులకు విక్ర యించుచుంటిమి. కాకినాడలో జరిగిన 88వ అఖిలభారత కాం గ్రెసువస్త్రప్రదర్శనమున మాబట్టలను ప్రదర్శించినటులను అవిదే శములోని పట్టువస్త్రములు అన్నిటిలోను ఎక్కువవాణ్యమై నవిగా అందరకు తెలిసేయున్నది. ప్రదర్శనమునగురించి వ్రా యుచు మాబట్టలనుగురించి పీయూ.కాంతిహోషు గారు అమృత బజారు పత్రికయందు ఇట్లు వ్రాసిరి:

"... ఇతర కాంగ్రెసు సభ్యులు వారున్న మరెంతర

ప్రజలుకూడ అన్ని రకములబట్టలను ప్రదర్శించిరి. ఇకను ఎంద రోక కలకు, అందరిని ఇచ్చట ఏకరువుపెట్టుటకు వీలులేదు. పట్టు వ్రుములు అనేకరకములు ప్రదర్శింపబడినవి. పెద్దాపురం వస్త్రకు లు ముప్పనరేపురాజు వీరాజు గార్లు పట్టుకొత్తీరుములును ఖో వతులును వర్ణగర్జలను కోటుగుడ్డలను తలగుడ్డలను చీరలును మున్నగురకములు ప్రదర్శించిరి. బెంగళూరు అస్సామవారు కూడ ప్రదర్శించిరి"

పట్టువస్త్రములగురించి వ్రాయుటలో నూకంపెరియొ క్క అడ్డెన్నును రకములను నిపులముగా వ్రాయుటలన దేశము స్వదేశవస్తు పరిశ్రమలలో మాప్రాముఖ్యమును గ్రహించి స్వదేశీ నభివృద్ధి పరచెదరుగాక. చెన్నపురిరాజధానిలో ప్రతిపట్టణము నందును మాబట్టలు దొరకును కొందరువస్త్రములు తయారుచేయుచున్న రకములలోనే నాణ్యము లెక్కువఅయిన బట్టలనువిక్రయించి మారకములని మో సపుచ్చుచున్నారగాన అందరియొక్క జాగ్రత్తకొరకు మాప్రతి బట్టయందు వుండేమాప్రేడ్ మార్కును ఇంచున ప్రమరించితమి.

ఇంద్రజాల మహేంద్ర జాలము

ఈ ఆశ్చర్యగ్రంథములో జర్మనీ గారడి, యోగవృష్టి హస్తాభాసము, ఇంగ్లీషు ఇంద్రజాలము మంత్రశాస్త్రము, యంత్రములు, అమెరికావారి చీట్లపేజీ భూతజైవ్యము, తమో మాలు విచిత్ర వివోదవిద్యలు గలవు. ఇం తే గాక మనుష్యుని మాయముచేయుట, మామిడిచెట్టును పుట్టించుట, జీవులతో నమాధియగుట శరీరములేని తలకాయచేత మామలాడించుట భూమిపైన గజముయెత్తిన గాలిలో మనుష్యుని నిధారముగా నిల్పుట మొదలగు విచిత్రములు అనేకము లున్నవి. ఈ గ్రంథ ములు చదివిన అత్యద్భుతముగా మేజిక్ చేయుగలరని గ్యారంటీ యిచ్చుచుచున్నాము. దీని వెల 4-0-0 లు (211888-6 పి. ఆర్. జనార్దనం నాయుడు, బంగళా, గుంటూరుజిల్లా.

బిజ్ బిబిబి:— నీరైపోయిన వీర్యమును గట్టి పరచు టకు లోక ప్రసిద్ధి జేందినది. స్వప్నమందు గాని మూత్ర మతోగాని వీర్యముస్థలితిగుచున్న యడల తక్షణం నిలిపివే యును. ముసలితనమును, నపుంసకత్వమును తొలగించి యవ్వన మొసంగును. ఎంత బలహీనుని కయిననూ రెండుగుంటలలో నర ములకు బలమునిచ్చి సంసార నుభము అనుభవించునట్లుజేసి సంతా న వంతులగు జేయును. వృత్తరములు రహస్యముగా నుంచబడును. 20 మా|| సీ|| 1 కి రూ 2-0-0 వి. పి. చారి వేరు

ఆర్య వైద్యాశ్రమం,

38 బైరాగిమఠం, మద్రాసు.

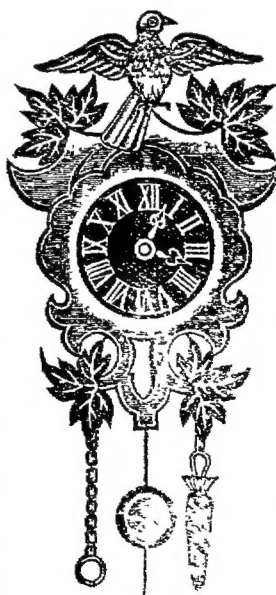
ఒక నెల వరకు!!

ఆంధ్రపత్రిక చందాదారులకు మాత్రమే

జిక్ - జోకల్ - గడియారము

బాగుచేయకుడు, రూ. 2 బాగుచేయకుడు.

ఇది నూతనముగా రప్పించబడినది. గడియారములకెల్ల.

ప్రఖ్యాతి జేందిన ఈ జిక్- జోకల్ - గడియారము జెర్మనీ దేశము నుంచి స్వంతమునకు తయారుచేయబడినది. ఇది చూ చుటకు అందముగాను, రేడియం లాటి డయలుతోను ఎల్లకాల మునకు సెక్రెటమన్ గడియారమునకు సాటిగాను పనిచేయు ఈ గడియారమునే కొనండి. వారికి వారే రిపేరుచేసికొనవచ్చును. త్వరపడుడు. కొద్దిరోజులు మాత్రమే. ఒకపర్యాయము రప్పించిన తెలుసును. ధర ఒకటికి రూ 2-0-0 ఏకకాలమున ఒకడజిక్ గడియారములను కొనువారికి 1 గడియారము ఇనాముగా ఇవ్వబడును.

అమెరికా రోల్లగోల్డ్ రిస్టువాచ్ కి సంవత్సరములు

పూణీ ఇవ్వబడును. ధర 1-కి రూ 6-0-0

మానేజరు,

తపాలపెట్టె 265 మదరాసు.

రోమహరి డబ్బ 1-కి రూ. 0-8-0

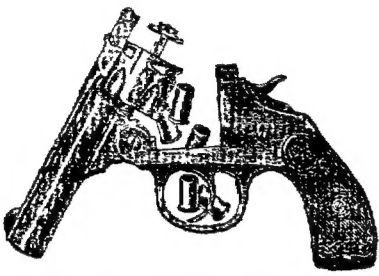
ఈ భస్మమును నీటితో కలిపి పట్టించిన రోముములుమా డునిమిమములలో మొదలంట రాలిపోవును. దీనివలన చర్మము నలు వెక్కిరి, మంటయుండదు. రోముములు రాలిపోవును అమృతాంజనము డిపో, మదరాసు - బొంబాయి.

ఆత్మతాంజినము

చక్కని పిచ్చి-సహా సీసా 1-కి 0-10-0, డబ్బు 1-కి 6-4-0

అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుచెట్టిపేటి మద్రాసు లే, బొంబాయి.

రివాల్వర్లు ప్రత్యేక ధరల చొప్పున ఇవ్వబడును

హెచ్. వి. ఆర్. సెల్ఫ్ ఎక్షన్ రివాల్వర్.

వివర్ బాన్ సన్ సెల్ఫ్ ఎక్షన్ రివాల్వర్.

45	మాత్రమే	గలవు.	హోలింగ్ టన్ అండ్ రిచ్చర్డ్స్ నికల్ ప్లేటుగలది,	5 హెట్లు	.320 బోరులగులవు.
45	"	"	4" బారల్ గలది	సెల్ఫ్ ఎక్షన్ రివాల్వర్లు	1-కి ధర రూ 35
50	"	"	8" " " "	"	1-కి ధర రూ 32-8-0
50	"	"	2" " " "	"	1-కి ధర రూ 30
40	"	"	2" " హామర్ లెస్ " "	"	1-కి ధర రూ 35
80	"	"	7 హెట్లుగలది	.22 బోరు, 3" బారల్ గలది	1-కి ధర రూ 30
25	"	"	ఎంగ్లండ్ అమెరికన్ నికల్ ప్లేటు గలది	5 హెట్లు పాకెట్టు హామర్ రివాల్వర్లు	.320 బోరుగలది 1-కి ధర రూ 25
50	"	"	వివర్ బాన్ సన్ నికల్ ప్లేట్ 5 హెట్లు హామర్ రివాల్వర్లు	.320 బోరు, 2" బారల్ గలది	1-కి ధర రూ 30
25	"	"	7 హెట్లు, హామర్ లెస్ 8" బారల్ గలది		1-కి ధర రూ 30

ఆర్డరుతో సహా లై సెన్సుస్ సంపుటం వలెను.

స్వేచ్ఛరు అందు కో., లిమిటెడ్. మాంట్రోడ్డు, మద్రాసు.

30 సంవత్సరమునుండి జయభేరి !
నెర్వైల్ ముత్యములు

వీర్యవృద్ధి, నపుంసత్వమును పోగొట్టి ధాతువుపై నరములకు బలమును కలుగజేయును. స్త్రీలకును, పురుషులకును సంసారసుఖము నిచ్చును. ఎటువంటి వీర్యవృద్ధియును లేని పోజులలో ముగ్గురు, వక్రిత్వ, విద్యాధి, వర్తకులు మొదలైన వారికి విశ్కలి ఉపయోగము.

80 మాత్రల మె రు 1-12-0. ఏ. పి. చార్జి చేరు.

రఘునాథఫార్మసీ., తిరువలిక్కేణి, మద్రాసు.

వెలస్వల్పము! ఫలమత్యధికము!! ప్రతియొక్క రుతప్పక వాడతగినది !!

హాశ్యపు శంకటాచలపండితులు వారి లోకాయుధవార కస్తూరిమాత్రలు:—ఈ దివ్యవృద్ధి మిక్కిలి విలువైనదైనది, ముందుపువ్వు, పచ్చకర్పూరము, అమృతమైన వనమాలికలుచేర్చి తయారుచేయబడినది. ఇంత విలువగల ఔషధములేదవారు మొదలు భాగ్యవంతులకు వరకు కష్టములేక కొనుటకై 250-300 మాత్రలు గల బుడ్డి 1-కి ధర 0-4-0 కే యివ్వబడుచున్నది. 6 బు 1-4-0. పా.కింగు, పోక్కుభక్తవేరు. బిడ్డలు మొదలు పెద్దలవరకు సాధారణమైన వ్యాధులన్నిటికి అనుపాదేదములతో వాడవలెను. ఇవిగాక ఈ దిగువ తెలుపబడినవి అత్యద్భుతమగు గుణమిచ్చును.

వృద్ధరాజసాయము:—బలహీనము, రక్తములేనివారు, నిశ్శక్తులు, జ్ఞాపకశక్తిలేనివారు, అతి కాక మొదలగు వ్యాధులు కలవారి కిదిరామబాణము. పైవ్యాధులను ముందుకు తప్పక మంచిరక్తవృద్ధిని, అద్భుతమైన ధాతువృద్ధిని కలిగించును. 2-0-0

మహాభృంగములకలైలు:—కండ్లమంట, సిద్ధలేమి, మనస్సుకు వ్యాధులము, విసుగు తలకొప్పి మొదలు పనిచేయకుండుట మొదలగు శిశో, వేరశోగములకు తప్పక మదుర్చును. 0-8-0

బుద్ధుపరిహారి:—ఎట్టిరకము తీట, పొడ, ఎంతకాలము నుండియున్న ను మూడుపూటలలో మాడిపోవును. 0-4-0

కారకేళింజనము: కండ్లలో ఎటుపు, నీళ్లుకారుట, మసక గాయములు, కండ్లనొప్పి, కండ్లమంట మొదలగునవి మాయమగును. 0-8-0

మా ఔషధములన్నియు ధర్మస్వల్పము, ఫలమధికము. దీనినిజను ఒకసారి మాత్రమే ఔషధములు కొనినవారికే తెలియును. హాశ్యపు శంకటాచలపండితులు, వైద్యకాలాధికారి, ప్రధానవైద్యులు.

శ్రీ సీతారామవైద్యశాల, మైసూరు.

(594)

వీర్యవృద్ధి మాత్రమును, లైలుమును:— శుక్లవర్ణము గలవారికిన్ని, దుర్బలులకును, నపుంసకులకును, నరపటుత్వము లేక సంసారసుఖమును నష్టపోయిన వారికిన్ని, స్త్రీ పురుషులకు సంజీవి వంటిది మాత్రము లోపలికి పుచ్చుకొనవలెను. లైలుమును పైకి పూయవలెను. 25 సంవత్సరములనుంచి ప్రసిద్ధి కెక్కినవి ముసలివారు యౌవను లగుదురు. 80 మాత్రలు మె రు 4-0-0 1 ఔస్సు లైలుము మె రు 4-0-0 పోస్టేజి చేరు

వీర్యవృద్ధి ఫార్మసీ, తిరువలిక్కేణి, మద్రాసు.

వైద్యుని విలువను, వైద్యుని సామర్థ్యమును గురించి వైద్యులే అంగీకరించి యున్నారు

ఆతంకనిగ్రహమాత్రము

ఆ పాతలవారును ఏమియునుండైనను స్త్రీ పురుషులు కాలవ్యత్యాసములేక తీసుకొనుటకు తగినదని వైద్యులే అంగీకరించియున్నారు. శుభమోగించి దీని నిజమును తెలుపుకొనుడు.

82 మాత్రలుగల డబ్బా 1-కి ధర రూ 1-0-0 ఉత్తరము ప్రాసిన క్యాటరాగు ఉచితముగా కంపబడును

ఆతంకనిగ్రహ ఫార్మసీ

219 26, బ్రాడ్వే, మద్రాసు

నాణ్యమైన బనీనులు

ఈ దిగువ నుదహరించిన మిల్లులలో తయారగుచున్న బనీ నులు, హిందూదేశపుమిల్లు ను బలహీనులైన, ఖద్దరు నూలులలో నున్న, హిందువుల పరిశ్రమచేతనమును, నకలమైనవట్టు, వున్న, ప్రతి, పగైరాభారముతోనూ తయారుచేయబడి, బహుసరసమైనధరలకు. భాగ్యవంతులకు, బీదపాదలకు, పిలుగా యుండే లాగుననూ, విదేశపు ధరలకంటె వీలైనంత చొక్కా యేర్పాటు చేసి విక్రయించుచున్నాము.

వర్తకులకు (హోలుకేలు) మొత్తపు శేరమునకు, కంట్రాక్టులకు చాలా వ్యాపారపట్ల కల్గజేసినాము గనుక ధరలు తెలియగోరినవారు యాక్రింది విలాసమునకు వ్రాసినయెడల చార్జీ లేకుండా ఖరీదులపట్టి పంపెదము. కాంపిలు బనీనులు ప్యాకెట్టు ౧ కి ఖరీదు, రు 6-0-0

మానేజరు:— ఆంధ్రహాజీరీమిల్సు,

(1458) రజనాడ, దక్షిణగండియా.